

Projekt

z dnia 17 lipca 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W ŁAZACH**

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 609) oraz art. 18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 54 z późn. zm.) Rada Miejska w Łazach postanawia:

§ 1. Uchwalić Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027 o treści jak w załączniku do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Łaz.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027

Opracowanie wykonane przez:

IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k.
ul. Barbary 21a
40-053 Katowice

Łazy, czerwiec 2024 r.

Tytuł	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027	
Zamawiający		Gmina Łazy ul. Traugutta 15 42-450 Łazy
Osoby odpowiedzialne ze strony Gminy	Emilia Dzedzic – Zastępca Kierownika Wydziału Gospodarki Komunalnej, Lokalowej i Ochrony Środowiska	
Wykonawca		IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. ul. Barbary 21a 40-053 Katowice
Zespół autorski	mgr inż. Marta Majka – Główny specjalista ds. ochrony środowiska mgr inż. Borys Woźniak – Referent ds. ochrony środowiska	

SPIS TREŚCI:

1. Wstęp.....	8
2. Streszczenie	9
3. Dokumenty strategiczne na szczeblu krajowym, wojewódzkim i gminnym	11
4. Dane ogólne o gminie	31
5. Ocena stanu środowiska	34
5.1. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	34
5.2. Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	35
5.3. Zagrożenia hałasem	45
5.4. Pola elektromagnetyczne	54
5.5. Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	56
5.6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	61
5.7. Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	67
5.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	75
5.8.1. Wpieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.....	82
5.9. Zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych	86
5.10. Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	88
6. Cele i zadania Programu ochrony środowiska	92
7. Doskonalenie systemu finansowania Programu	109
8. Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska Programu	114
9. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.....	117
10. Materiały źródłowe.....	118

SPIS TABEL:

Tabela 1. Kierunki interwencji Programu Ochrony Środowiska zgodne z PEP2030	13
Tabela 2. Zestawienie istniejących obiektów piętrzących na terenie Gminy Łazy	40
Tabela 3. Zestawienie możliwości wykorzystania OZE na terenie Gminy Łazy	41
Tabela 4. Klasy dla strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia ludzi w latach 2019-2022	43
Tabela 5. Klasy dla strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony roślin w latach 2019-2022	43
Tabela 6. Wyniki pomiarów jakości powietrza w Łazach w latach 2014-2017	44
Tabela 7. Ocena wyników badań poziomów dźwięku hałasu drogowego, wyrażonych w LAeqD1d i LAeqN1n, w punktach referencyjnych dla poszczególnych dni tygodnia względem poziomów dopuszczalnych w Łazach w 2018 r.	50
Tabela 8. Wartości maksymalnych poziomów dźwięku z sesji pomiarowych, dla wskaźników LAeqD1d i LAeqN1n, w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych, dla rozpatrywanych punktów referencyjnych w Łazach w 2018 r.	51
Tabela 9. Średnie godzinne natężenie ruchu pojazdów, w czasie trwania sesji pomiarowej, w przekrojach pomiarowych w Łazach w 2018 r.	51
Tabela 10. Zbiorcze zestawienie wyników badań monitoringowych hałasu drogowego w 2022 r. na terenie województwa śląskiego	52
Tabela 11. Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych częstotliwości 100kHz-3GHz w Gminie Łazy w latach 2019-2021	55
Tabela 12. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Łazy	57
Tabela 13. Jednolite części wód podziemnych na terenie Gminy Łazy	57
Tabela 14. Charakterystyka istniejącej sieci wodociągowej na terenie Gminy Łazy w latach 2020-2022 ..	58
Tabela 15. Charakterystyka istniejącej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Łazy w latach 2020-2022 ...	58
Tabela 16. Przydomowe oczyszczalnie oraz zbiorniki bezodpływowe na terenie Gminy Łazy w latach 2020-2022	59
Tabela 17. Struktura gruntów w Gminie Łazy	62
Tabela 18. Charakterystyka złóż kopalin na terenie Gminy Łazy	65
Tabela 19. Odpady komunalne odebrane w latach 2021-2022 z nieruchomości na terenie Gminy Łazy ..	71
Tabela 20. Odpady komunalne odebrane w latach 2021-2022 przez PSZOK na terenie Gminy Łazy	72
Tabela 21. Ilość wyrobów zawierających azbest w Gminie Łazy w 2024 r.	74
Tabela 22. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Łazy	75
Tabela 23. Wykaz rezerwatów przyrody na terenie Gminy Łazy	76
Tabela 24. Wykaz obszarów Natura 2000 na terenie Gminy Łazy	78

Tabela 25. Tereny zieleni urządzonej w Gminie Łazy	81
Tabela 26. Leśnictwo wszystkich form własności w Gminie Łazy w 2022 r.	83
Tabela 27. Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy ...	93
Tabela 28. Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Łazy oraz zadań z zakresu administracji rządowej wraz z ich finansowaniem	100
Tabela 29. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem	107
Tabela 30. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy.....	115

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1. Cele Programu Ochrony Środowiska zgodne z PEP2030	9
Rysunek 2. Położenie Gminy Łazy	31
Rysunek 3. Mapa Gminy Łazy wraz z lokalizacją poszczególnych sołectw	32
Rysunek 4. Mapa turystyczna Gminy Łazy	47
Rysunek 5. Lokalizacja rejonów badań oraz punktów referencyjnych hałasu drogowego na terenie Gminy Łazy	49
Rysunek 6. Obszary przemysłowe na terenie Gminy Łazy	64
Rysunek 7. Lokalizacja obszarów chronionych zlokalizowanych na terenie Gminy Łazy	78
Rysunek 8. Lokalizacja korytarzy ekologicznych na terenie powiatu zawierciańskiego.....	80
Rysunek 9. Mapa korytarzy ekologicznych na obszarze Gminy Łazy	81
Rysunek 10. Mapa Nadleśnictwa Siewierz	83
Rysunek 11. Procentowy udział siedlisk Nadleśnictwa Siewierz	84
Rysunek 12. Procentowy udział drzew Nadleśnictwa Siewierz	85

Wykaz skrótów i pojęć

Skrót	Objaśnienie
Art.	artykuł
As	Arsen
B(α)P	Benzo(α)piren – związek chemiczny z grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Benzo(a)piren wykazuje małą toksyczność ostrą, zaś dużą toksyczność przewlekłą, co związane jest z jego zdolnością kumulacji w organizmie. Jak inne WWA jest kancerogenem chemicznym, a mechanizm jego działania jest genotoksyczny co oznacza, że reaguje z DNA, przy czym działa po aktywacji metabolicznej
b.d.	brak danych
BOŚ	Bank Ochrony Środowiska
C ₆ H ₆	Benzen
Cd	Kadm
c.o.	Centralne ogrzewanie
CO	Tlenek węgla
CO ₂	Dwutlenek węgla
c.w.u.	Ciepła woda użytkowa
dam ³	tys. m ³
dB	Decybel
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
DK	Droga krajowa
Dz. U.	Dziennik Ustaw
DW	Droga wojewódzka
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPZ	Główny Punkt Zasilania
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
ha	Hektar
IMGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
JCW	Jednolita Część Wód
JCWP	Jednolita Część Wód Powierzchniowych
JCWpd	Jednolita Część Wód Podziemnych
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KSRR 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
MBP	Mechaniczno-biologiczne przetwarzanie
Mg	Megagram
mpzp	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
MŚ	Minister Środowiska
MWh	megawatogodzina
MZP	mapa zagrożenia powodziowego
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Ni	Nikiel
NO _x	Tlenki azotu
NO ₂	Dwutlenek azotu
O ₃	Ozon
OZE	Odnawialne źródła energii
Pb	Ołów
PEM	Promieniowanie elektromagnetyczne
PEP	Polityka Energetyczna Polski
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PGW	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie/Plan Gospodarowania Wodami
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PKP	Polskie Koleje Państwowe
PM _{2,5}	Pył zawieszony zawierający cząstki mniejsze niż 2,5 mikrometrów
PM ₁₀	Pył zawieszony zawierający cząstki mniejsze niż 10 mikrometrów
PONE	Program Ograniczania Niskiej Emisji
POP	Program ochrony powietrza – dokument przygotowany w celu określenia działań zmierzających do przywrócenia odpowiedniej jakości powietrza na terenie, na którym zanotowano przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń
POŚ	Program Ochrony Środowiska

poz.	pozycja
PPD/PSD	poniżej potencjału/stanu dobrego
POIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
SIiEG	Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki
SO ₂	Dwutlenek siarki
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
SPA	Strategiczny Plan adaptacji do zmian klimatu
SRKL	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego
SSiNP 2030	Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030
SWOT	Technika analityczna (kategorie czynników: S (Strengths) – mocne strony, W (Weaknesses) – słabe strony, O (Opportunities) – szanse, T (Threats) - zagrożenia
temp.	temperatura
tj.	to jest
UE	Unia Europejska
ust.	ustęp
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WPR	Wspólna Polityka Rolna
ww.	wyżej wymieniony
WWA	Wielopierścieniowe Węglowodory Aromatyczne
ze. zm.	ze zmianami

1. Wstęp

Program Ochrony Środowiska jest podstawowym narzędziem precyzującym działania w sektorze środowiska na terenie miasta/gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, sporządzenie Programu doprowadzi do dalszej poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego, w tym zakresie prawa.

Program Ochrony Środowiska, wyznacza cele i zadania, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów. Dokument ten wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony. Stan docelowy, w tym zakresie, nakreśla Program Ochrony Środowiska, a ocenę efektów jego realizacji, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, dokonuje się okresowo, co 2 lata.

Struktura opracowania obejmuje obszary interwencji w sektorze ochrony środowiska zgodne z Polityką Ekologiczną Państwa 2030 tj.:

- przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- zagrożenia hałasem,
- zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w obiegu zamkniętym,
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi,
- edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- promieniowanie elektromagnetyczne i przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym,
- kontrola i zarządzanie ochroną środowiska.

W opracowaniu znajduje się charakterystyka poszczególnych komponentów środowiska, ocena ich stanu aktualnego oraz określenie stanu docelowego. Identyfikacja potrzeb w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących przepisów prawnych, polega na sformułowaniu celów nadrzędnych oraz strategii ich realizacji (kierunków interwencji i zadań szczegółowych). Na tej podstawie opracowywane są harmonogramy realizacji działań własnych i monitorowanych, przedstawiające listę przedsięwzięć, jakie zostaną zaplanowane do realizacji na terenie Gminy Łazy (tabele od 27 do 29).

W dniu 27 maja 2020 r. Uchwałą Nr XV/101/2020 Rada Miejska w Łazach przyjęła „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023”.

W lutym 2024 r. przystąpiono do opracowania kolejnego już Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027 w oparciu o Umowę Nr 95.WK-OŚ.14.2024 zawartą w dniu 16 lutego 2024 r. pomiędzy Gminą Łazy z siedzibą w Łazach przy ul. Traugutta 15 reprezentowaną przez Burmistrza Łaz, a IGO Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą w Katowicach przy ul. Barbary 21a, 40-053 Katowice reprezentowaną przez Członka Zarządu.

Program ten jest zgodny z jednym z najważniejszych na szczeblu krajowym dokumentem pn. „*Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej*” przyjętym uchwałą Nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.

Ponadto Program spełnia zaktualizowane wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opublikowane przez Ministerstwo Klimatu w styczniu 2020 r.

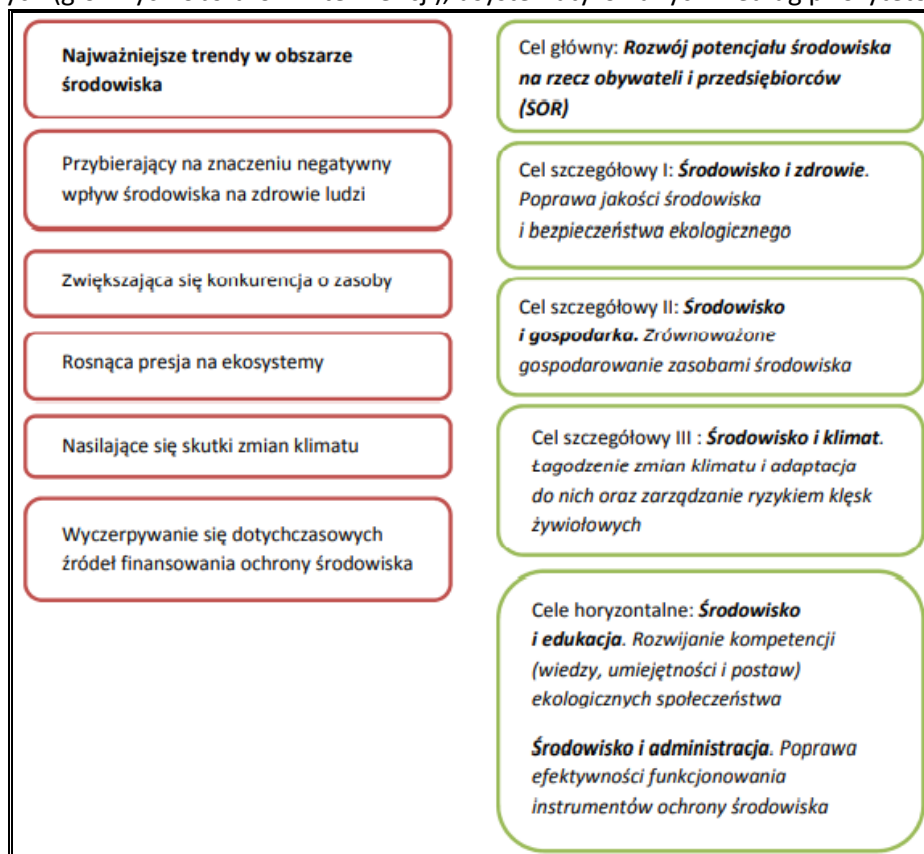
2. Streszczenie

Podstawą prawną opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027 jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54 t.j. ze zm.), który nakłada na organy wykonawcze gmin obowiązek sporządzania gminnych programów ochrony środowiska.

Wyznaczone w Programie cele i kierunki interwencji są zgodne z celami i kierunkami określonymi w „Polityce Ekologicznej Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej” oraz w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023”, a także w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031” i innymi strategicznymi dokumentami nadrzędnymi wymienionymi w rozdziale 3.

Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w gminie. W opracowaniu znajduje się charakterystyka poszczególnych komponentów środowiska, ocena stanu aktualnego oraz określenie stanu docelowego tych komponentów.

Program Ochrony Środowiska, wyznacza cele i zadania, które odnoszą się do aspektów środowiskowych (głównych obszarów interwencji), usystematyzowanych według priorytetów (rys. 1).

Rysunek 1. Cele Programu Ochrony Środowiska zgodnie z PEP2030

Źródło: Polityka Ekologiczna Państwa 2030 (Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia Polityki Ekologicznej Państwa 2030 – Strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej – Dz. U. z 2019 r., poz. 794)

Dla ww. celów szczegółowych i horyzontalnych zaplanowano do realizacji zadania szczegółowe, które podzielono na zadania własne i monitorowane (harmonogram zadań własnych i harmonogram zadań monitorowanych).

Po przystąpieniu do opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027 wystąpiono z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia

strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r., poz. 1094 t.j. ze zm.).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach pismem znak: WOOŚ.410.82.2024.AOK z dnia 05 kwietnia 2024 r. uzgodnił odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu.

Również Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach Opinią Sanitarną znak: NS-NZ.9022.21.8.2024 z dnia 09 kwietnia 2024 r. uznał za zasadne odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych dla projektu ww. dokumentu.

Ponadto w dniu 08 maja 2024 r. Program został podany do publicznej wiadomości, celem zebrania uwag od lokalnej społeczności.

W dniu 22 maja 2024 r. Zarząd Powiatu Zawierciańskiego Uchwałą Nr 2/20/24 zaopiniował pozytywnie projekt niniejszego Programu.

3. Dokumenty strategiczne na szczeblu krajowym, wojewódzkim i gminnym

W Programie Ochrony Środowiska ujęto analizę uwarunkowań wynikających z Polityki Ekologicznej Państwa 2030 oraz z pozostałych dokumentów strategicznych krajowych, wojewódzkich i powiatowych/gminnych, a w szczególności z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z:

- Polityki Ekologicznej Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategii Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030,
- Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030,
- Strategii Produktowności 2030,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030,
- Polityki Energetycznej Polski do 2040 r.,
- Aktualizacji Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)”,
- Polskiej Strategii Wodorowej do roku 2030 z perspektywą do roku 2040,
- Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Krajowego Planu na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,
- Strategii Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,
- Polityki Surowcowej Państwa,
- Krajowej Polityki Miejskiej,
- Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły,
- Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły,
- Programu przeciwdziałania niedoborowi wody, Retencja, zatrzymaj wodę,
- Planu przeciwdziałania skutkom suszy,
- Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
- Planu Strategicznego dla WPR (Wspólnej Polityki Rolnej) na lata 2023-2027,
- Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024,
- Programu Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego przyjętego Uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. wraz z aktualizacją – Uchwała Nr VI/62/8/2023 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r.,
- Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030,
- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Zielone Śląskie,
- Programu Ochrony Środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie przyjętego Uchwałą Nr VI/12/8/2019 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 26 sierpnia 2019 r.,
- Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031,

- Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023,
- Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łazy na lata 2023-2027,
- Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Łazy,
- Aktualizacji projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Łazy,
- Aktualizacji Programu Usuwania WYROBÓW zawierających Azbest z terenu Gminy Łazy na lata 2023-2032,
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+,
- Strategia Rozwoju Gminy Łazy na lata 2015-2020+,
- Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i gminy Łazy.

Polityka Ekologiczna Państwa 2030

Kluczowym elementem zapewniającym bezpieczne funkcjonowanie człowieka w wymiarze społecznym, ekonomicznym i kulturowym jest środowisko, w tym jego kondycja, różnorodność i zasobność. Środowisko kształtuje warunki życia ludzi i przyrody ożywionej, dostarcza wodę, pożywienie, energię i wiele innych zasobów naturalnych. Jakość i walory poszczególnych komponentów środowiska silnie wpływają na zdrowie ludzi i komfort życia. Efektywny sposób wykorzystania środowiska przy jednoczesnym zachowaniu równowagi ekologicznej determinuje możliwości wypełniania przez państwo zadań, w tym zaspakajania podstawowych potrzeb bytowych społeczeństwa. Najważniejsze trendy w obszarze środowiska są następujące:

- negatywny wpływ środowiska na zdrowie ludzi,
- zwiększająca się konkurencja o zasoby,
- rosnąca presja na ekosystemy,
- nasilające się skutki zmian klimatu,
- wyczerpywanie się dotychczasowych źródeł finansowania ochrony środowiska. Jednym ze zidentyfikowanych w SOR wyzwań zewnętrznych w perspektywie krótkookresowej, są prognozowane zmiany w modelu funkcjonowania budżetu europejskiego, w tym zmniejszenie budżetu przeznaczonego na realizację polityki spójności oraz zmniejszenie kwot kierowanych dotychczas dla poszczególnych państw i regionów. Jednocześnie, mając na uwadze krajowy system dochodów z tytułu opłat i kar środowiskowych, prognozować można, że z powodu osiągnięcia przez poszczególne branże wysokiego poziomu ochrony środowiska, wpływy z tego źródła ulegną również zmniejszeniu. Wyzwanie stanowi więc będzie utrzymanie dalszej zdolności generowania wypłat środków na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w kwotach przekraczających wpływy uzyskiwane z tytułu opłat i kar środowiskowych poprzez utrzymanie i doskonalenie wypracowanych mechanizmów zwrotnego finansowania ochrony środowiska, a także poszukiwanie nowych instrumentów finansowych. Przy tym nadal konieczne będzie finansowanie kosztownych inwestycji mających na celu wypełnienie standardów UE i utrzymania istniejących obiektów. Istnieje zatem ryzyko stopniowego wyczerpywania się dotychczasowych źródeł finansowania ochrony środowiska przy jednoczesnej konieczności dalszego finansowego jej wspierania, w tym w formie pomocy bezzwrotnej w przypadku działań związanych z przedsięwzięciami mającymi na celu zabezpieczenie dostępu do kluczowych usług ekosystemowych.

Cel główny PEP2030 został sprecyzowany jako: *Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców*, co zaprezentowano na rys. 1. Cele szczegółowe i horyzontalne PEP2030 zostały określone w odpowiedzi na zidentyfikowane w diagnozie najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający zharmonizowanie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi (rys. 1).

Kierunki interwencji obejmują wszystkie obszary tematyczne polityki ochrony środowiska (tab. 1).

Tabela 1. Kierunki interwencji Programu Ochrony Środowiska zgodne z PEP2030

Cele szczegółowe	Kierunki interwencji
<i>Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego</i>	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód
	Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania
	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb
	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej
<i>Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska</i>	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu
	Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej
	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym
	Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa
	Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT
<i>Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych</i>	Przeciwdziałanie zmianom klimatu
	Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych
Cele horyzontalne	Kierunki interwencji
<i>Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa</i>	Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji
<i>Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska</i>	Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania

Źródło: Polityka Ekologiczna Państwa 2030 (Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia Polityki Ekologicznej Państwa 2030 – Strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej – Dz. U. z 2019 r., poz. 794)

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju. Stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego, zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 roku. Cele i odpowiadające im kierunki interwencji Strategii istotne w kontekście poprawy jakości środowiska w Gminie Łazy to:

Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska:

- ✓ modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
- ✓ modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
- ✓ realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
- ✓ zwiększenie poziomu ochrony środowiska.

Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030

Celem głównym Strategii Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 (SSiNP 2030) jest sprawne i nowoczesne państwo służące obywatelom, środowisku oraz gospodarce, które wpisuje się w działania

realizujące cel szczegółowy III SOR: Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

SSiNP wskazuje zasady udostępnienia szerokiego zakresu usług administracji publicznej drogą elektroniczną oraz wykorzystania zestandaryzowanych i interoperacyjnych rozwiązań informatycznych we wszystkich dziedzinach funkcjonowania państwa. Szczególną uwagę transformacji cyfrowej administracji publicznej poświęcono w celu szczegółowym III SSiNP podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia.

W ramach SSiNP są planowane działania, których rezultatem będzie poszerzenie zakresu zaawansowanych e-usług administracji publicznej. Skutkować ma to zmniejszeniem potrzeby angażowania urzędników w realizację e-usług, a także zwiększeniem wygody obywateli. Założenia te odnajdują odzwierciedlenie w kierunku interwencji 1 celu szczegółowego III SSiNP: Tworzenie warunków dla efektywnej, dostępnej cyfrowo i bezpiecznej e-administracji.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Celem prac nad SRKL 2030 jest zapewnienie, aby określone w SOR cele, kierunki interwencji, działania i projekty, stanowiące strategiczne zadania państwa w obszarze kapitału ludzkiego i obszarze spójności społecznej - rozbudowa i podnoszenie jakości kapitału ludzkiego w Polsce oraz zwiększanie obszaru spójności społecznej - zostały osiągnięte.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL) została przyjęta uchwałą nr 104 Rady Ministrów w dniu 18 czerwca 2013 r.

Główny cel SRKL 2020 został określony jako rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Dla realizacji celu głównego wyodrębniono cele szczegółowe, które obejmują następujące działania:

- ✓ wzrost zatrudnienia,
- ✓ wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- ✓ poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ✓ poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej,
- ✓ podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.

Cele te w świetle wyzwań postawionych w SOR pozostają wciąż aktualne. Obecnie jednak SRKL dynamizuje swoje działania w zakresie spójności społecznej – jednego z głównych obszarów koncentracji działań zdefiniowanych w SOR - i odchodzi od dotychczasowego podziału na narzędzia, czyli działania na rzecz rozwijania kapitału ludzkiego przyporządkowane do poszczególnych etapów życia człowieka, by zastąpić je układem zaczerpniętym z SOR, tzn. obszarami koncentracji działań, kierunkami interwencji i przypisanymi do nich projektami strategicznymi i projektami uzupełniającymi.

Najistotniejszym celem pod kątem określenia celów Programu Ochrony Środowiska jest:

- cel szczegółowy 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej:
 - ✓ kierunek interwencji – kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz prośrodowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (SRKS) stanowi kontynuację i aktualizację przyjętej uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (M.P. poz. 378). SRKS jest jednym z instrumentów realizacji przyjętej uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR) (M.P. poz. 260).

Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Cel główny SRKS realizowany będzie przez trzy cele szczegółowe:

- cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne,

- cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich,
- cel szczegółowy 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Powyższe cele szczegółowe są ze sobą powiązane i przenikają się, co oznacza, że realizacja poszczególnych działań w odniesieniu do jednego celu szczegółowego wpływa na osiąganie pozostałych celów szczegółowych oraz celu głównego. Do pełnej realizacji założeń SRKS niezbędne jest współdziałanie i mobilizowanie zasobów różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej: podmiotów administracji publicznej wszystkich szczebli, organizacji społecznych oraz podmiotów prywatnych. Obszar „Kapitał ludzki i społeczny” jest jednym z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR.

Strategia Produktywności 2030

Strategia Produktywności stanowi aktualizację Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (SliEG), wzbogaconą o nowe elementy, budujące nowoczesną gospodarkę, opartą o wiedzę i innowacyjne technologie cyfrowe, przy jednoczesnym wykorzystaniu przewag wynikających z naturalnych uwarunkowań kraju oraz ograniczeń będących efektem tychże naturalnych uwarunkowań. Za nadrzędne wyzwanie rozwojowe Polski w obszarze gospodarczym uznano sukcesywne zwiększanie produktywności – zarówno pracy, jak i pozostałych czynników produkcji.

Cel główny Strategii Produktywności: **Progresywny wzrost produktywności w warunkach gospodarki: neutralnej klimatycznie, o obiegu zamkniętym, opartej na danych.**

Cele szczegółowe:

- Obszar I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce):
 - ✓ wzrost wydajności surowcowej gospodarki,
 - ✓ wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce,
- Obszar II. Praca i kapitał ludzki:
 - ✓ szybki rozwój praktycznego uczenia się przez całe życie,
 - ✓ przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki,
- Obszar III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy):
 - ✓ trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych,
 - ✓ automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw,
- Obszar IV. Organizacja i instytucje:
 - ✓ podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych,
 - ✓ stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi,
- Obszar V. Wiedza:
 - ✓ wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i technologii w gospodarce,
- Obszar VI. Dane:
 - ✓ szybki rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych,
- Obszar VII. Umieędzynarodowienie:
 - ✓ zwiększenie liczby eksporterów, w szczególności na rynkach pozaeuropejskich,
 - ✓ zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Określa on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do 2030 r. będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
- Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,

- Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Dwa pierwsze cele szczegółowe wymienione powyżej są istotne z punktu widzenia Programu Ochrony Środowiska tj.:

- Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
 - ✓ kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska,
 - ✓ kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,
 - ✓ kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,
- Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
 - ✓ kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

W dniu 15 października 2019 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030” (SZRWRI 2030). Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie 2030 r.

Cel szczegółowy dotyczący środowiska brzmi: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska. Kierunki interwencji:

- zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,
- adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.

Polityka energetyczna Polski 2040

W dniu 02 lutego 2021 r. Rada Ministrów zatwierdziła „Politykę energetyczną Polski do 2040 r.”. PEP2040 stanowi jasną wizję strategii Polski w zakresie transformacji energetycznej, tworząc oś dla programowania środków unijnych związanych z sektorem energii jak i realizacji potrzeb gospodarczych wynikających z osłabienia gospodarki pandemią COVID-19.

PEP2040 jest kompasem dla przedsiębiorców, samorządów i obywateli w zakresie transformacji polskiej gospodarki w kierunku niskoemisyjnym.

W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji.

W 2040 r. ponad połowę mocy zainstalowanych będą stanowić źródła zeroemisyjne. Szczególną rolę odegra w tym procesie wdrożenie do polskiego systemu elektroenergetycznego morskiej energetyki wiatrowej i uruchomienie elektrowni jądrowej. Będą to dwa strategiczne nowe obszary i gałęzie przemysłu, które zostaną zbudowane w Polsce. To szansa na rozwój krajowego przemysłu, rozwój wyspecjalizowanych kompetencji kadrowych, nowe miejsca pracy i generowanie wartości dodanej dla krajowej gospodarki. Równolegle do wielkoskalowej energetyki, rozwijać się będzie energetyka rozproszona i obywatelska – oparta na lokalnym kapitale.

Transformacja wymaga również zwiększenia wykorzystania technologii OZE w wytwarzaniu ciepła i zwiększenia wykorzystania paliw alternatywnych w transporcie, również poprzez rozwój elektromobilności i wodoromobilności.

Celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.

Cele szczegółowe sprecyzowano następująco:

- cel szczegółowy 1: Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych,
- cel szczegółowy 2: Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej,

- cel szczegółowy 3: Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych,
- cel szczegółowy 4: Rozwój rynków energii,
- cel szczegółowy 5: Wdrożenie energetyki jądrowej,
- cel szczegółowy 6: Rozwój odnawialnych źródeł energii,
- cel szczegółowy 7: Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,
- cel szczegółowy 8: Poprawa efektywności energetycznej.

Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)

Celem głównym aKPOP jest pilna poprawa stanu powietrza w strefach, w których w wyniku oceny jakości powietrza, przeprowadzanej corocznie przez GIOŚ, stwierdzone są w dalszym ciągu przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych wybranych substancji w powietrzu oraz ochrona zdrowia i komfortu życia mieszkańców oraz środowiska naturalnego jako całość.

Cel ten realizowany będzie poprzez realizację celów szczegółowych oraz wskazanie kierunków interwencji. Przedstawione w przedmiotowej aKPOP działania powinny być planowane w połączeniu z kierunkami interwencji Polityki Ekologicznej Polski do 2030 r. oraz realizacją celów i projektów strategicznych PEP2040. Umożliwi to eliminację pozostałych barier, określonych w KPOP do 2020 r., intensyfikację działań naprawczych określonych w POP do 2026 r. oraz osiągnięcie celów założonych w realizowanych na poziomie województw uchwał antysmogowych.

Ze względu na nieosiągnięcie celów KPOP do 2020 r. na obszarze wszystkich stref w kraju, celami szczegółowymi aKPOP będzie ich kontynuacja:

- osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu drobnego PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,
- osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.

Wyzwaniem dla Polski pozostaje zatem osiągnięcie poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz pułapu stężenia ekspozycji na pył PM_{2,5} oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia na pył PM_{2,5}, a także poziomów docelowych dla B(a)P. Ponadto problemem pozostaje dotrzymanie poziomów dopuszczalnych dla NO₂ w dużych ośrodkach miejskich, gdzie przy zwiększającej się liczbie stacji komunikacyjnych, pracującej w ramach PMŚ oraz zwiększającym się natężeniu ruchu pojazdów indywidualnych w gminach, problem ten będzie się powiększał. Jednocześnie w związku ze zmieniającymi się warunkami meteorologicznymi, coraz większym problemem mogą stać się przekroczenia poziomu docelowego dla O₃.

Polska Strategia Wodorowa do roku 2030 z perspektywą do roku 2040

Wizją i nadrzędnym celem PSW jest stworzenie polskiej gałęzi gospodarki wodorowej m.in. poprzez rozwój rodzimych patentów i technologii wodorowych oraz ich wykorzystanie na rzecz osiągnięcia neutralności klimatycznej i utrzymania konkurencyjności polskiej gospodarki. Cele:

- wdrożenie technologii wodorowych w energetyce,
- wykorzystanie wodoru jako paliwa alternatywnego w transporcie,
- wsparcie dekarbonizacji przemysłu,
- produkcja wodoru w nowych instalacjach,
- sprawny i bezpieczny przesył wodoru,
- stworzenie stabilnego otoczenia regulacyjnego.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Poniżej wymieniono cele i odpowiadające im kierunki działań istotne dla polityki środowiskowej Gminy Łąży:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:

- ✓ dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,
- ✓ ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,
- ✓ adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie.

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:

- ✓ stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,
- ✓ organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu.

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:

- ✓ wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,
- ✓ zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:

- ✓ monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu.

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

- ✓ promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
- ✓ budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

- ✓ zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,
- ✓ ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030

Niniejszy dokument wraz z załącznikami został opracowany w wypełnieniu obowiązku wynikającego z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany dyrektywy 94/22/WE, dyrektywy 98/70/WE, dyrektywy 2009/31/WE, rozporządzenia (WE) nr 663/2009, rozporządzenia (WE) nr 715/2009, dyrektywy 2009/73/WE, dyrektywy Rady 2009/119/WE, dyrektywy 2010/31/UE, dyrektywy 2012/27/UE, dyrektywy 2013/30/UE i dyrektywy Rady (UE) 2015/652 oraz uchylecia rozporządzenia (UE) nr 525/2013 i zostanie przedłożony do Komisji Europejskiej w związku z art. 9 ww. regulacji.

Dokument prezentuje zintegrowane podejście do wdrażania pięciu wymiarów unii energetycznej tj.:

- bezpieczeństwo energetyczne,
- obniżenie emisyjności,
- efektywność energetyczna,
- wewnętrzny rynek energii,
- badania naukowe, innowacje i konkurencyjność.

Polska prowadzi aktywną politykę klimatyczno-energetyczną, jak również podejmuje działania we wszystkich wymiarach unii energetycznej. Obszarem priorytetowym w ramach pięciu wymiarów unii energetycznej – z perspektywy polskiej racji stanu i stabilnego rozwoju gospodarczego kraju – jest „bezpieczeństwo energetyczne”. Musi być ono analizowane w dwóch głównych sferach tj. wytwarzania energii elektrycznej oraz dostaw gazu i ropy naftowej.

Dywersyfikacja struktury polskiego bilansu energetycznego przy jednoczesnym zwiększeniu roli nisko- i zeroemisyjnych i wysokoefektywnych technologii i rozwiązań we wszystkich sektorach gospodarki

sprzyjać będzie osiągnięciu pozytywnych efektów w ramach wymiaru „*obniżenie emisyjności*”. W odniesieniu do celów redukcyjnych na 2020 r., tzw. Effort Sharing Decision określiła dla Polski „cel pozytywny”, w ramach którego sektory nieobjęte systemem ETS mają możliwość zwiększenia swoich emisji o 15% względem roku 2005. Obecnie Polska jest na ścieżce do osiągnięcia ww. celu. W powyższym kontekście ambitnym wyzwaniem będzie realizacja krajowego celu redukcyjnego na 2030 r. w sektorach non-ETS, który został określony na poziomie -7% w tzw. Effort Sharing Regulation opublikowanej w 2018 r.

Kolejnym ważnym elementem unii energetycznej jest obszar „*efektywność energetyczna*”. Najważniejszym aktem prawnym tego obszaru w Polsce jest ustawa o efektywności energetycznej z 2016 r., na podstawie której podmioty zobowiązane są do wdrożenia przedsięwzięć zwiększających efektywność energetyczną (lub w ograniczonej części zakupienia białych certyfikatów). Ustawa obejmuje sektor prywatny, jak i sektor publiczny nakładając zobowiązania oszczędnościowe na wszystkie podmioty.

Kolejnym wymiarem unii energetycznej, na którym podejmowane są działania jest „*wewnętrzny rynek energii*”. Obszar energetycznego rynku wewnętrznego UE wymaga dwutorowości działań i synchronizacji. Polega ona na działaniach zapewniających energetyczną wystarczalność oraz równoległe rozszerzaniu i intensyfikacji współpracy w ramach systemu paneuropejskiego.

Obszar „*innowacji w obszarze sektora energetycznego*” to zagadnienie, którego znaczenie jest sukcesywnie wzmacniane. Sektor energetyczny dostrzega coraz większą potrzebę rozwoju nowego podejścia, którego najistotniejszymi narzędziami będą nowe technologie oraz innowacje procesowe. Polska polityka w dziedzinie innowacji stawia na wdrożenia innowacji. Wykorzystywane są środki z budżetu państwa w połączeniu z funduszami europejskimi oraz ze środkami własnymi przedsiębiorstw energetycznych. Trendem wspierającym kierunek na innowacje w energetyce jest aktywność proinnowacyjna spółek energetycznych. W Polsce istnieje coraz silniejsza tendencja – wspierana przez aktywność państwa – która polega na programach inkubacyjnych w stosunku do startup-ów, które tworzą pomysły i rozwijają swoją działalność w sektorze energetycznym.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

W dniu 24 września 2019 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku”, przedłożoną przez Ministra Infrastruktury.

Głównym celem krajowej polityki transportowej jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarcemu kraju.

Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań:

- budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce,
- poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym,
- zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego),
- poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów,
- ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko,
- poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Do najważniejszych kierunków interwencji sprecyzowanych w niniejszej Strategii w kontekście celów Programu Ochrony Środowiska są:

- kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,
- kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022

Zapewnienie bezpieczeństwa państwa oraz jego obywateli należy do żywotnych interesów narodowych Rzeczypospolitej Polskiej. Bezpieczeństwo narodowe oznacza zdolność państwa i jego

społeczeństwa do zapewnienia warunków jego istnienia i rozwoju, integralności terytorialnej, niezależności politycznej, stabilności wewnętrznej oraz jakości życia. Zdolność ta jest kształtowana poprzez działania polegające na wykorzystaniu szans, podejmowaniu wyzwań, redukowaniu ryzyka oraz eliminowaniu zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych, co zapewnia trwanie, tożsamość, funkcjonowanie i swobody rozwojowe państwa i narodu (społeczeństwa).

Do najważniejszych celów tej Strategii w kontekście celów Programu Ochrony Środowiska należą:

- Cel 3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego
 - ✓ Priorytet 3.1. Zwiększanie odporności infrastruktury krytycznej
 - a) Kierunek interwencji 3.1.3. Zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania energetyki jądrowej w Polsce,
- Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa
 - ✓ Priorytet 4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego
 - b) Kierunek interwencji 4.1.1. Wzmocnienie relacji między rozwojem regionalnym kraju a polityką obronną,
 - c) Kierunek interwencji 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa,
 - d) Kierunek interwencji 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa,
 - e) Kierunek interwencji 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.

Polityka Surowcowa Państwa

Celem głównym polityki jest zapewnienie bezpieczeństwa surowcowego kraju poprzez zagwarantowanie dostępu do niezbędnych surowców (krajowych oraz importowanych) zarówno obecnie, jak i w perspektywie wieloletniej, uwzględniającej zmieniające się potrzeby przyszłych pokoleń.

Cele szczegółowe:

- zapewnienie dostępu do surowców ze złóż kopalin, wód podziemnych i ciepła Ziemi.
- poszukiwanie, rozpoznawanie oraz dokumentowanie złóż kopalin.
- zapewnienie sprzyjających warunków prawnych dla obecnych i przyszłych inwestorów oraz rozwój i unowocześnienie branży geologiczno-górnictwej.
- ochrona złóż kopalin.
- współpraca międzynarodowa w zakresie zabezpieczenia dostępu do surowców.
- pozyskiwanie surowców ze złóż antropogenicznych oraz wspieranie rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym.
- zapewnienie spójności strategii realizowanych przez spółki o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa oraz spółki realizujące misję publiczną z działaniami Pełnomocnika Rządu ds. Polityki Surowcowej Państwa.
- upowszechnianie wiedzy.

Krajowa Polityka Miejska

Dokument wyznacza sześć celów:

- Miasto kompaktowe – oznacza dążenie do rozwoju obszarów miejskich (w zwartości strukturalnej) w sposób zrównoważony i odpowiedzialny oraz do racjonalnego wykorzystania przestrzeni i dostępnych zasobów.
- Miasto zielone – oznacza przeciwstawianie się pogłębianiu kryzysu klimatycznego, przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu, ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza oraz odbudowywanie ekosystemów na obszarach miejskich (zwiększanie terenów zieleni oraz ciągłość ekosystemów przenikających się z obszarami zurbanizowanymi).
- Miasto produktywne – oznacza oparcie rozwoju obszarów miejskich na zdywersyfikowanej gospodarce, która zapewnia mieszkańcom miejsca pracy, tworząc solidną inwestycyjną podstawę zrównoważonego rozwoju miejskiego.

- Miasto cyfrowe – oznacza wykorzystanie procesów transformacji cyfrowej na rzecz wzmacniania wzajemnych relacji między zarządzającymi obszarem miejskim, mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, aby efektywnie zarządzać rozwojem miejskim.
- Miasto dostępne – oznacza nie tylko niwelowanie barier przez racjonalne usprawnienia organizacyjne i funkcjonalne, ale także gwarancję zapewnienia równych szans wszystkim mieszkańcom i pełnego ich uczestnictwa w życiu społeczności oraz w dostępie do usług publicznych niezależnie od wielkości i umiejscowienia w strukturze osadniczej.
- Miasto sprawne – oznacza zdolność skutecznego zarządzania, efektywnego wykorzystania zasobów własnych, ale także umiejętność współpracy między wszystkim uczestnikami procesów rozwoju miejskiego (współpraca partnerska między instytucjami, organizacjami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami, i innymi – nie tylko w obrębie miast, ale także w ich obszarze funkcjonalnym).

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie, co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie, co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Z kolei dla wód podziemnych określono następujące główne cele środowiskowe:

- Zapobieganie dopływowi lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych.
- Zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych.
- Zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych.
- Wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.
- Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

Trzy cele główne, którym odpowiada 13 celów szczegółowych:

- Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego:
 - ✓ utrzymanie oraz zwiększenie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni w regionie wodnym,
 - ✓ wyeliminowanie lub unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
 - ✓ określenie warunków możliwego zagospodarowania obszarów chronionych obwałowaniami,
 - ✓ unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim (Q0,2%) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi,
- Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego:
 - ✓ ograniczenie istniejącego zagrożenia powodziowego,
 - ✓ ograniczenie istniejącego zagospodarowania,
 - ✓ ograniczenie wrażliwości obiektów i społeczności na zagrożenie powodziowe,
- Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym:
 - ✓ doskonalenie prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych,
 - ✓ doskonalenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych na powódź,
 - ✓ doskonalenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi,
 - ✓ wdrożenie i doskonalenie skuteczności analiz popowodziowych,
 - ✓ budowa instrumentów prawnych i finansowych zniechęcających lub skłaniających do określonych zachowań zwiększających bezpieczeństwo powodziowe.

Program przeciwdziałania niedoborowi wody, retencja, zatrzymaj wodę

Aby ograniczyć ryzyko powodziowe oraz złagodzić skutki suszy opracowany został Program przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030 (dalej: PPNW). Jest to pierwszy dokument o charakterze strategicznym kompleksowo omawiający możliwości i niezbędne kierunki działań w zakresie rozwoju retencji wodnej. Program jest komplementarny względem pozostałych dokumentów planistycznych z zakresu gospodarki wodnej – planów gospodarowania wodami, planów zarządzania ryzykiem powodziowym, planu przeciwdziałania skutkom suszy oraz programów rozwoju dróg wodnych, a działania z nim zawarte są uzupełnieniem zadań wynikających z tych dokumentów. Głównym celem PPNW jest *zwiększenie retencji wodnej w Polsce*. Priorytety:

- Wskazanie i realizacja działań z zakresu budowy zintegrowanego systemu naturalnej i sztucznej retencji wodnej.
- Stworzenie warunków do zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych.
- Wzmocnienie świadomości społecznej w zakresie potrzeby retencionowania i oszczędzania wody.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Celem głównym planu jest *przeciwdziałanie skutkom suszy*.

Cele szczegółowe:

- Skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy.
- Zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy.
- Edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy.
- Formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Cele Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu brzmią:

- Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest.
- Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych, spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju.
- Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) na lata 2023-2027

Priorytety, które realizują politykę środowiskową to:

1. Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji węgla, a także promowanie zrównoważonej energii:
 - Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa.
 - Adaptacja rolnictwa i leśnictwa do zmian klimatu – ograniczenie zagrożeń pogodowych i chorobowych.
 - Zwiększanie pochłaniania i skutecznego magazynowania węgla m.in. w wyniku zalesiania najsłabszych gruntów.
 - Rozwój biogospodarki w oparciu o nieżywnościowe zastosowania biomasy rolniczej i leśnej.
 - Wykorzystanie i rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii.
 - Podnoszenie wiedzy w zakresie łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do nich.
2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju i efektywnego zarządzania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez ograniczenie uzależnienia od produktów chemicznych:
 - Ochrona zasobów i poprawa jakości gleby.
 - Poprawa gospodarki wodnej na obszarach wiejskich.
 - Poprawa jakości wód.
 - Zapobieganie porzucaniu gruntów.
 - Podnoszenie wiedzy w zakresie racjonalnego wykorzystania wody, gleby, powietrza.

3. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazów:
 - Ochrona i różnicowanie krajobrazu wiejskiego.
 - Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów.
 - Zwiększenie różnorodności upraw.
 - Zwiększenie różnorodności biologicznej lasów.
 - Ekstensywne użytkowanie gruntów z uwzględnieniem potrzeb ich ochrony.
 - Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.
 - Zachowanie zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.
 - Zapobieganie rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych.
 - Rozwój i upowszechnianie zasobów wiedzy i informacji o środowisku.
4. Poprawa reagowania unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym na wysokiej jakości, bezpiecznej i pożywnej żywności produkowanej w sposób zrównoważony, ograniczenie marnowania żywności, jak również poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe:
 - Wspieranie redukcji stosowania antybiotyków w produkcji zwierząt gospodarskich.
 - Zrównoważone stosowanie środków produkcji i poprawa bezpieczeństwa biologicznego gospodarstw.
 - Zapewnienie dostępności żywności ekologicznej.
 - Podnoszenie świadomości konsumentów o systemach produkcji żywności oraz etykietowaniu produktów.
 - Wsparcie budowy grup producentów w ramach systemów jakości żywności i relacji horyzontalnych.
 - Podnoszenie świadomości uczestników rynku w celu przeciwdziałania marnowaniu żywności.
 - Podnoszenie wiedzy rolników o zrównoważonym stosowaniu środków do produkcji i bioasekuracji.

Program ochrony środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego jest dokumentem określającym cele i priorytety w obszarze poprawy stanu środowiska Województwa Śląskiego. Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. Wyznaczone cele nakreślają konkretne wyzwania dla Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy.

W zgodzie z założeniami „Śląskie 2020+” sformułowano cel nadrzędny Programu, który brzmi:

Województwo śląskie regionem innowacyjnej gospodarki i wysokiej jakości życia przy zachowaniu dobrego stanu środowiska przyrodniczego.

Pozostałe cele długoterminowe przedstawiają się następująco:

powietrze atmosferyczne:

- znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych,
- realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami,

zasoby wodne:

- system zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód,

gospodarka odpadami:

- zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami

komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii,

ochrona przyrody:

- zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu,

zasoby naturalne:

- zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych,

gleby:

- racjonalna gospodarka zasobami glebowymi,

tereny przemysłowe:

- przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi,

hałas:

- poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska,

promieniowanie elektromagnetyczne:

- utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach,

przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym:

- ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego wraz z aktualizacją

Program ochrony powietrza (POP) dla województwa śląskiego został przyjęty Uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r.

Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego został opracowany w związku z odnotowaniem w 2018 r. przekroczenia standardów jakości powietrza oraz docelowego poziomu benzo(a)pirenu w województwie śląskim. Opracowany został zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych.

W dniu 20 listopada 2023 r. została przyjęta aktualizacja omawianego Programu - Uchwała Nr VI/62/8/2023 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r.

Aktualizacja Programu została przygotowana, ponieważ w 2022 r. nadal notowane były przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń pyłowych i poziomu docelowego benzo(a)pirenu we wszystkich strefach województwa śląskiego oraz dwutlenku azotu w strefie aglomeracji górnośląskiej. Program opracowany został zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych.

Nadrzędnym celem Programu jest ewaluacja działań naprawczych tak, aby ich realizacja doprowadziła do poprawy stanu jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego. Celem Programu jest również wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń substancji w powietrzu.

Działania zaplanowane do realizacji w przedmiotowym Programie mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez wspomaganie działań wynikających z przepisów prawa, prowadzących do redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największym stopniu oddziałują na wielkość stężeń substancji w powietrzu.

Zgodnie z przeprowadzonymi analizami w zakresie wpływu poszczególnych źródeł emisji na wysokość stężeń substancji w powietrzu, działania naprawcze w głównej mierze powinny skupiać się na redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego (pochodzącej z indywidualnych systemów grzewczych). Dzięki dostępności informacji z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) możliwe było

oszacowanie efektu realizacji uchwały antysmogowej dla województwa śląskiego. Przeprowadzone analizy wskazują, że jej pełna realizacja (likwidacja urządzeń pozaklasowych do końca 2026 r.) pozwoli na poprawę jakości powietrza i dotrzymanie obowiązujących standardów.

Zaplanowane do realizacji działania naprawcze obejmują również zadania wspomagające, związane z prowadzeniem akcji promocyjnych i edukacyjnych, a także działania kontrolne. W Programie wskazano również kierunki działań, których realizacja ma wspomagać skuteczną poprawę stanu jakości powietrza. Działania te mają charakter organizacyjny i wspomagający.

W celu wspomagania i realizacji uchwały antysmogowej dla województwa śląskiego samorządy gminne powinny stworzyć dla mieszkańców system zachęt finansowych pomocny w ograniczeniu emisji z sektora komunalno-bytowego, a także zapewnić dostępność ekodoradcy.

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego precyzuje **wizję**: Województwo śląskie będzie miejscem o wyróżniających walorach krajobrazowych i przyrodniczych, w którym bogactwo zasobów, optymalnie użytkowane i skutecznie chronione, stworzy lepszą jakość życia i zdrowia człowieka, regionem zrównoważonego rozwoju, w którym wysoka świadomość przyrodnicza mieszkańców przyczyni się do utrwalenia nowego wizerunku województwa śląskiego oraz regionem o sprawnym systemie zarządzania komponentami środowiska przyrodniczego i przestrzeni.

Misją województwa śląskiego jest zachowanie i odtwarzanie dziedzictwa przyrodniczego i przyrodniczo-kulturowego oraz zrównoważone korzystanie z zasobów przyrody i kształtowanie środowiska przyrodniczego na jego obszarze, uwzględniając potrzeby przyszłych pokoleń oraz nie naruszające potrzeb i praw w tym zakresie mieszkańców sąsiadujących województw.

Strategia precyzuje następujące cele strategiczne:

- I cel strategiczny: Zachowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności w dobrym stanie oraz umożliwiającym korzystanie z ich zasobów obecnym i przyszłym pokoleniom,
- II cel strategiczny: Zachowanie i ochrona obszarów o wysokich walorach krajobrazowych oraz powstrzymanie degradacji krajobrazu i przywracanie ładu przestrzennego,
- III cel strategiczny: Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym i przestrzenią,
- IV cel strategiczny: Wysoki poziom świadomości ekologicznej i holistycznej wiedzy o przyrodzie i krajobrazie oraz zaangażowania mieszkańców województwa śląskiego w ich ochronę.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” została przyjęta Uchwałą Nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19 października 2020 r.

Wizja rozwoju województwa śląskiego stanowi podstawę do sformułowania głównych celów polityki rozwoju oraz stanowi określenie aspiracji i dążeń społeczności regionalnej.

Wizja rozwoju została sprecyzowana w następujący sposób: **Województwo śląskie będzie nowoczesnym regionem europejskim o konkurencyjnej gospodarce, będącej efektem odpowiedzialnej transformacji, zapewniającym możliwość rozwoju swoim mieszkańcom i oferującym wysoką jakość życia w czystym środowisku.**

Wizja regionu opiera się na kluczowych wartościach społeczności regionalnej, pozycji i wizerunku regionu w procesach rozwoju kraju i Europy oraz ustalonych w wyniku debaty publicznej kluczowych czynnikach rozwoju.

Wizja rozwoju województwa śląskiego doprowadzi do wykreowania regionu o nowym, pozytywnym wizerunku, który będzie zajmował istotną pozycję w procesach rozwoju Europy.

Osiągnięcie wizji rozwoju wymagać będzie koncentracji działań na czterech celach strategicznych: dla których sformułowano cele operacyjne w perspektywie do 2030 r. tj.:

- cel strategiczny A: województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej,
 - ✓ cel operacyjny A.1. Konkurencyjna gospodarka,
 - ✓ cel operacyjny A.2. Innowacyjna gospodarka,
 - ✓ cel operacyjny A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość,

- cel strategiczny B: województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca:
 - ✓ cel operacyjny B.1. wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych,
 - ✓ cel operacyjny B.2. aktywny mieszkaniec,
 - ✓ cel operacyjny B.3. atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki,
- cel strategiczny C: województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni:
 - ✓ cel operacyjny C.1. wysoka jakość środowiska,
 - ✓ cel operacyjny C.2. efektywna infrastruktura,
 - ✓ cel operacyjny C.3. atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu,
- cel strategiczny D: województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym:
 - ✓ cel operacyjny D.1. zrównoważony rozwój terytorialny,
 - ✓ cel operacyjny D.2. aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu,
 - ✓ cel operacyjny D.3. nowoczesna administracja publiczna.

Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie

Celem Programu jest wyszczególnienie podstawowych kierunków i zakresu działań niezbędnych do przywrócenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Działania zaproponowane w ramach niniejszego dokumentu zostały podzielone na trzy rodzaje:

- *Działania krótkookresowe – realizowane w trakcie trwania Programu:*
Strategia krótkookresowa realizowana będzie przez następujące działania:
 - ✓ podjęcie działań związanych z realizacją inwestycji umożliwiających wyprowadzenie ruchu samochodowego poza teren ścisłej zabudowy mieszkaniowej (planowanie przedsięwzięcia, uzyskanie decyzji dla modernizacji, rozbudowy istniejących oraz budowy nowych dróg),
 - ✓ remonty i modernizacja nawierzchni drogowych,
 - ✓ realizacja działań naprawczych nałożonych wynikających z postępowania organów ochrony środowiska,
 - ✓ remonty i modernizacja linii kolejowych,
 - ✓ utrzymanie torowiska w dobrym stanie poprzez regularne szlifowanie i frezowanie szyn, stosowanie urządzeń do smarowania szyn oraz oczyszczanie i uzupełnienia podsypki tłuczniowej,
- *Działania długookresowe – realizowane po okresie trwania Programu, służące wskazaniu możliwych sposobów i kierunków działań przewidzianych do realizacji*
Strategia długookresowa realizowana będzie przez następujące działania:
 - ✓ ocena skuteczności i stopnia realizacji działań podjętych w ramach Programu ochrony środowiska przed hałasem na etapie wykonywania aktualizacji Programu,
 - ✓ rozpatrzenie konieczności wykonania przeglądu ekologicznego dla rejonów, dla których na etapie aktualizacji mapy akustycznej wykazane zostaną dalsze przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu,
 - ✓ modernizacja, rozbudowa oraz budowa nowych dróg,
 - ✓ redukcja natężenia ruchu poprzez budowę obwodnic, tworzenie stref z zakazem lub ograniczeniem ruchu pojazdów,
 - ✓ wspieranie i promowanie komunikacji zbiorowej m.in.: poprzez kreowanie priorytetów dla komunikacji, podnoszenie standardów przewozów, rozwijanie floty taboru, wprowadzenie inteligentnych systemów,
 - ✓ promowanie pojazdów elektrycznych i hybrydowych m.in. poprzez komunikację zbiorową,
 - ✓ remonty i modernizacja linii kolejowych,
 - ✓ stopniowa wymiana taboru na nowocześniejszy,

- **Działania ciągłe – realizowane w trakcie i po okresie trwania Programu**

Działania ciągłe realizowane będą przez następujące działania:

- ✓ prowadzenie właściwej polityki w zakresie planowania przestrzennego (planowanie nowych źródeł hałasu w oddaleniu od obszarów podlegających ochronie akustycznej, stosowanie zasad strefowania zabudowy, ograniczanie na etapie uchwalania mpzp możliwości lokalizowania nowych obszarów podlegających ochronie akustycznej w strefach oddziaływania hałasu o poziomie większym od dopuszczalnego,
- ✓ prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie możliwości minimalizacji oddziaływania akustycznego pochodzącego od ruchu pojazdów (promowanie komunikacji zbiorowej oraz proekologicznych postaw w zakresie korzystania z pojazdów samochodowych, stopniowa eliminacja pojazdów niespełniających wymagań akustycznych,
- ✓ prowadzenie kontroli stanu nawierzchni drogowych,
- ✓ prowadzenie remontów nawierzchni, wynikających z realizowanych corocznych przeglądów stanu nawierzchni drogowej,
- ✓ prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów dotyczących prędkości ruchu.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031

Celem sporządzenia Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031 jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zgodnie z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych na szczeblu krajowym, wojewódzkim i powiatowym. Program ten stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem i jest spójny ze wszystkimi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla dotyczącymi zagadnień ochrony środowiska.

Dokument ten zawiera analizę stanu środowiska naturalnego na terenie powiatu zawierciańskiego, na podstawie której określono cele, kierunki i zadania wynikające z zagrożeń i problemów dla poszczególnych obszarów interwencji.

Jako główne kierunki interwencji na terenie powiatu wskazano:

- poprawę warunków funkcjonowania wybranych stref powiatu wraz z poprawą bezpieczeństwa ruchu w tych strefach,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu,
- działania sprzyjające ograniczeniu emisji na terenie powiatu,
- prowadzenie kontroli emisji na terenie powiatu,
- podniesienie komfortu życia mieszkańców powiatu poprzez eliminację zagrożeń hałasem,
- podniesienie komfortu życia mieszkańców powiatu poprzez eliminację zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym,
- zapobieganie zanieczyszczeniu słodkich wód powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym naciskiem na zapobieganie u źródła,
- poprawę stanu utrzymania rowów melioracyjnych, rzek i cieków wodnych,
- ochronę przeciwpowodziową powiatu,
- zwiększenie poziomu skanalizowania i zwodociągowania powiatu,
- ochronę zasobów złóż kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- ochronę gleb przed degradacją i dewastacją,
- prawidłowe prowadzenie gospodarki odpadami,
- bezpieczne dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu,
- podniesienie świadomości i poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie właściwego gospodarowania odpadami, promowanie proekologicznych postaw, motywowanie mieszkańców do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów oraz ich segregacji,
- ochronę zieleni, zasobów leśnych oraz obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych,
- edukację ekologiczną mieszkańców w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego,

- poprawę stanu przygotowania powiatu do podejmowania działań w sytuacji zagrożenia poprzez polepszenie warunków użytkowych i funkcjonalnych budynków OSP i wymiany pojazdów OSP na młodsze,
- kreowanie właściwych zachowań mieszkańców powiatu w przypadku wystąpienia zagrożeń życia i środowiska z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych.

Program ochrony środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023

Dotychczas obowiązujący Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023 został przyjęty Uchwałą Nr XV/101/2020 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 27 maja 2020 r.

Program ochrony środowiska jest podstawowym narzędziem precyzującym działania w sektorze środowiska na terenie gminy/miasta. Według założeń, sporządzenie Programu powinno doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego, w tym zakresie prawa.

Program ochrony środowiska, wyznacza cele i zadania, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów. Dokument ten wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony.

Struktura opracowania omawianego Programu obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w gminie w odniesieniu do aspektu ekologicznego w planowaniu przestrzennym, gospodarki wodno-ściekowej, ochrony przed powodzią, gospodarki odpadami, ochrony gleb i zasobów naturalnych, ochrony klimatu i jakości powietrza atmosferycznego, ochrony przed hałasem, ochrony przyrody i lasów, edukacji ekologicznej, terenów poprzemysłowych, promieniowania elektromagnetycznego, a także przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym. W opracowaniu znajduje się ich charakterystyka, ocena stanu aktualnego oraz określenie stanu docelowego. Identyfikacja potrzeb w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących przepisów prawnych, polega na sformułowaniu celów, obszarów i kierunków interwencji oraz strategii ich realizacji.

W dotychczasowym Programie została zatem sprecyzowana polityka ochrony środowiska Gminy Łazy, która wymaga dalszego kontynuowania i stanowi wskazanie do sformułowania celów i kierunków interwencji określonych w opracowywanym aktualnie „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027”.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łazy na lata 2023-2027

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej został przyjęty Uchwałą Nr LIX/373/2023 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 18 grudnia 2023 r.

Plan ten jest dokumentem, który pozwala na zidentyfikowanie sektorów zlokalizowanych na terenie gminy, charakteryzujących się zwiększonym zużyciem energii. W konsekwencji pozwoliło to na zdefiniowanie kierunków działań, których wdrożenie będzie miało na celu:

- redukcję emisji gazów cieplarnianych,
- poprawę jakości powietrza,
- zwiększenie efektywności energetycznej poprzez zmniejszenie zużycia energii finalnej,
- zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Celem opracowania jest określenie wizji rozwoju gminy w kierunku gospodarki niskoemisyjnej.

Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Łazy

W Programie Ograniczania Niskiej Emisji zdefiniowany został główny, strategiczny cel jako: „Poprawa jakości powietrza atmosferycznego na terenie Miasta i Gminy Łazy”. Cel ten realizowany jest przy pomocy celi taktycznych w zakresie niskiej emisji tj.:

- Cel 1 – wyeliminowanie spalania węgla złej jakości poprzez wymianę przestarzałych źródeł ciepła,
- Cel 1 – wymiana niskosprawnych źródeł ciepła na źródła proekologiczne.

Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Łazy

Głównymi funkcjami założeń do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe są:

- możliwość realizowania własnej polityki energetycznej i ekologicznej gminy,
- zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie zaopatrzenia w nośniki energii,
- zdefiniowanie popytu na energię,
- minimalizacja kosztów usług energetycznych,
- zwiększenie poziomu dostępności usług energetycznych,
- poprawa stanu środowiska naturalnego.

Aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łazy na lata 2023-2032

Aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łazy na lata 2023-2032 została przyjęta Uchwałą Nr LIX/374/2023 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 18 grudnia 2023 r.

W oparciu o wyniki analiz stanu istniejącego opracowano kierunki działań i wytyczono cele oraz zadania strategiczne (z podaniem harmonogramów realizacji i określeniem kosztów eksploatacyjnych systemu oraz kosztów inwestycyjnych zadań). Realizacja tych działań umożliwi spełnienie obowiązujących wymogów prawnych, uporządkowanie i scentralizowanie gospodarki odpadami zawierającymi azbest oraz poprawę jakości środowiska na terenie Gminy Łazy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łazy na lata 2017-2020+ stanowi dokument określający politykę społeczną, przestrzenną i gospodarczą Gminy w odniesieniu do wyznaczonego Obszaru Rewitalizacji.

Rewitalizacja jest szansą na zastosowanie kompleksowych i zrównoważonych rozwiązań w zakresie wsparcia wyznaczonych obszarów gminy, które w wyniku przemian gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych, a także wielu innych czynników zostały zdegradowane i zaniedbane.

Strategia Rozwoju Gminy Łazy na lata 2015-2020+

Strategia Rozwoju Gminy Łazy stanowi najważniejszy dokument rozwojowy i programowy Gminy. Wskazuje kierunki rozwoju oraz nakreśla nowe zadania, których realizacja skutkować będzie poprawą poziomu zaspokojenia potrzeb społeczności Gminy Łazy. Strategia jest dokumentem spełniającym kilka podstawowych funkcji tj.:

- polityczną – określa politykę władz lokalnych w perspektywie długookresowych celów rozwojowych gminy,
- informatyczną – informuje społeczność lokalną, podmioty gospodarcze, instytucje lokalne i zewnętrzne o priorytetach rozwojowych przyjętych przez władze gminy,
- marketingową – pomaga w promocji i zwiększeniem rozpoznawalności gminy,
- implementacyjną – wskazuje sposoby wdrożenia i realizacji założeń strategicznych.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i Gminy Łazy

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i gminy Łazy przyjęta została Uchwałą Nr XXIV/215/17 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 23 lutego 2017 r.

Opracowaniem objęto cały obszar miasta i gminy Łazy o łącznej powierzchni 133 km², w tym miasto o powierzchni 9 km².

Celem opracowania zmiany Studium było dokonanie zmian jego ustaleń w niezbędnym zakresie wynikającym z aktualnych potrzeb mieszkańców i gminy Łazy z uwzględnieniem aktualnych uwarunkowań powstałych po uchwaleniu obowiązującego Studium, w tym w szczególności zagadnień dotyczących:

- eksploatacji surowców mineralnych,
- uwzględnienia dokonanych zmian planu miejscowego (lokalizacja tlenociągu, poszerzenie cmentarza),
- rozszerzenia ochrony przyrodniczej terenów o wyjątkowych walorach poprzez objęcie ich prawnymi formami ochrony (użytki ekologiczne, rezerwat, obszar „Natura 2000”),
- wskazania nowych terenów dla rozwoju zróżnicowanych form rekreacji, sportu, turystyki, mieszkalnictwa rekreacyjnego i usług,
- wskazania nowych terenów dla rozwoju działalności gospodarczych z wykluczeniem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko przyrodnicze,
- uwzględnienia rozpatrzenie złożonych wniosków o zmianę Studium i planu miejscowego,
- kierunków zagospodarowania słabych gruntów rolnych.

Niniejszy dokument stanowi spełnienie obowiązku gminy jakim jest sporządzanie strategicznych dokumentów na szczeblu gminnym i pozwala władzom na bieżąco kontrolować stan środowiska, a także na tej podstawie planować działania służące poprawie jego stanu.

Opracowując niniejszy Program uwzględniono wymagania dokumentów strategicznych szczebla zarówno wyższego jak i lokalnego, które omówiono powyżej. Priorytety, cele i kierunki działań sprecyzowane w tych dokumentach posłużyły do zaplanowania kierunków działań w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027*, w sektorze stanu środowiska. Program zatem nie zawiera kopii wszystkich celów ujętych w opisanych powyżej dokumentach tylko skupia się przede wszystkim na poprawie stanu środowiska w gminie, co pociąga za sobą w konsekwencji również poprawę standardu jakości życia jego mieszkańców.

Niniejszy Program zatem musi być zbieżny z założeniami najważniejszych dokumentów na różnym szczeblu programowania regionalnego, przy czym cele dokumentów wyższego szczebla muszą mieć odniesienie w lokalnych działaniach gminy zaplanowanych indywidualnie dla Gminy Łazy, ze szczególnym uwzględnieniem celów mających wpływ na poprawę jakości środowiska.

Z analizy dokumentów strategicznych szczebla lokalnego i szczebli wyższych, można wyciągnąć następujące wnioski:

- generalnie dokumenty te wskazują na następujące wyzwania i kierunki działań: zrównoważony rozwój, ochronę i poprawę środowiska, w tym przyrody i bioróżnorodności, ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska, w szczególności do powietrza włączając w to emisję gazów cieplarnianych, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, poprawę efektywności energetycznej i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- wszystkie przedsięwzięcia proponowane w Programie przyczyniać się będą do realizacji ww. celów, choć stopień ich wkładu będzie różny,
- nie zidentyfikowano obszarów całkowicie sprzecznych z celami analizowanych dokumentów strategicznych, jednakże realizacja szeregu działań objętych niniejszym Programem, mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagać będzie analiz szczegółowych w ramach odrębnych procedur oceny oddziaływania na środowisko.

4. Dane ogólne o gminie

Położenie

Gmina Łazy położona jest we wschodniej części województwa śląskiego, w powiecie zawierciańskim, a dokładnie w jego południowo-zachodniej części. Gmina Łazy graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami miejskimi: Porębą i Zawierciem,
- od wschodu z gminą miejsko-wiejską Ogrodzieniec i gminą wiejską Klucze (powiat olkuski, województwo małopolskie),
- od południa z miastem na prawach powiatu Dąbrową Górniczą,
- od zachodu z gminą miejsko-wiejską Siewierz (powiat będziński).

Położenie gminy na tle powiatu i województwa śląskiego przedstawiono na rys. 2.

Rysunek 2. Położenie Gminy Łazy

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019

Powierzchnia Gminy Łazy liczy 133 km² (13 293 ha), co stanowi około 13 % powierzchni całego powiatu, w tym miasto Łazy zajmujące 9 km², co z kolei stanowi 6,8 % powierzchni gminy (wg GUS, stan na 31.12.2023 r.).

W skład gminy wchodzi miasto Łazy i 14 sołectw. Są to: Turza, Kuźnica Masłowska, Rokitno Szlacheckie, Hutki - Kanki, Grabowa, Skatłania, Niegowoniczki, Niegowonice, Trzebyczka, Chruszczobród, Chruszczobród Piaski, Wiesiołka, Wysoka oraz Ciągowice. Mapę Gminy Łazy przedstawiono na rys. 3.

Rysunek 3. Mapa Gminy Łazy wraz z lokalizacją poszczególnych sołectw

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019

Gminę zamieszkuje 15 575 osób (wg GUS, stan na 30.06.2023 r.), z czego 7 541 osób stanowią mężczyźni, a 8 034 osoby kobiety.

Położenie geograficzne

Wg podziału fizyczno-geograficznego Polski Kondracki 2001 (zm. 2018) obszar Gminy Łazy znajduje się na terenie 3 mezoregionów: Kotlina Siewierza, Wyżyna Częstochowska, Pagóry Jaworznickie. Są one przyporządkowane do poszczególnych makroregionów:

- Kotlina Siewierza- Wyżyna Woźnicko-Wieluńska
- Wyżyna Częstochowska-Wyżyna krakowsko-Częstochowska
- Pagóry Jaworznickie-Wyżyna Śląska

Przeważająca część gminy położona jest na Wyżynie Śląskiej w obrębie mezoregionu Kotliny Siewierza. Tworzą ją enklawy tworów malmowych na osadach jury dolnej i środkowej. Obniżenia terenu wykształciły procesy denudacyjne w mało odpornych skałach, głównie ilastych, okresu górnego triasu i dolnej jury (Wyżyny Śląsko-Małopolskie Gilewska 1972). Rzeźba kotliny jest zróżnicowana. Charakterystyczną formę terenu tworzą wzgórza ostańcowe z wychodniami wapiennymi. Wysokości bezwzględne kotliny mieszczą się w przedziale ok. 290-440 m n.p.m. W pokryciu powierzchni dominują lasy (ok. 60% obszaru) nad arealem rolniczym (ok. 30%) i zabudowanym (ok. 10%). Wśród gleb przeważają nieurodzajne formacje bielicowe i rdzawe, sprzyjające siedliskom sosny, wytworzone na piaskach i żwirach pochodzących z akumulacji rzeczno-lodowcowej (*Mikroregiony i submikroregiony Wyżyny Częstochowskiej na tle podziału fizycznogeograficznego Wyżyny Śląsko-Krakowskiej* Nita 2018). Natomiast wschodnia część gminy należy do Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej mezoregionu Wyżyny Częstochowskiej. Wyżynę stanowi płyta wapieni górnajurajskich. Ma ona silnie urozmaiconą rzeźbę,

w wyniku działania procesów krasowych. Tworzy okazałe formy morfologiczne przejawiające się lokalnymi kulminacjami terenu z ostałcami wapiennymi sięgającymi na terenie gminy okolic Grabowej i Niegowonic. Zachodni skraj gminy to Pagóry Jaworznicke. Zajmują one niewielki obszar. Obecne dolomity triasowe nie tworzą tu doskonale ciągłej i zwartej powierzchni. Formują one izolowane pagóry poroździelane różnorodnym systemem obniżeń. W obniżeniach terenu osadziły się: piaski lodowcowe i rzeczne o różnej miąższości. Dwie główne struktury morfologiczne na terenie Gminy to pasmo Wzniesień Niegowonicko-Smoleńskich obejmujące część południową gminy oraz Kotlina Mitręgi - szeroka niecka w centralnych i północnych rejonach Gminy.

Na terenie gminy występuje zróżnicowanie wysokościowe. Rzędne terenu przeważnie oscylują w granicach 320-400 m n.p.m. Największą wysokość osiąga Góra Stodółsko o wysokości 434,8 m n.p.m. Jest to teren pokryty ostałcami wapiennymi w rejonie Niegowonic. Najniżej położonymi areałami są: dolina rzeki Mitręgi w zachodniej części gminy i dorzecze Białej Przemszy płynące w kierunku Błędowa. Wysokość spada tam do około 300 m n.p.m.

Teren gminy charakteryzuje się zróżnicowaną budową geologiczną z ubogą siecią hydrograficzną w południowo - wschodniej części i gęstą siecią rowów melioracyjnych w części północnej. Na obszarach przekształconych antropogenicznie obserwuje się utratę sieci hydrograficznej. Gminę Łąży na tle okolicznych terenów wyróżniają bogate zasoby surowców naturalnych. Są to głównie surowce skalne, a także rudy cynkowo-ołowiowe.

Dość wyraźne jest zróżnicowanie wysokościowe na terenie gminy. Rzędne terenu wahają się w dość szerokim zakresie przeważnie w granicach 320-400 m n.p.m. Największą wysokość 434,8 m n.p.m. (Góra Stodółsko) teren osiąga w paśmie pokrytych ostałcami wzgórz wapiennych w rejonie Niegowonic, najniżej, do około 300 m n.p.m. opada w dolinie Mitręgi w zachodniej części gminy, a także na krańcach południowych w dolinach potoków dorzecza Białej Przemszy płynących w kierunku Błędowa.

Pod względem geologicznym obszar gminy leży na pograniczu Monokliny Śląsko-Krakowskiej (część północno-wschodnia) utworzonej ze skał okruchowych i węglanowych triasu i jury oraz Zagłębia Górnośląskiego (część południowo-zachodnia) zbudowanego głównie z triasowych wapieni i dolomitów. Gminę Łąży na tle okolicznych terenów wyróżniają bogate zasoby surowców naturalnych, głównie surowców skalnych, a także rud cynkowo-ołowiowych.

Gospodarka

Rozwój gospodarczy Gminy Łąży kształtują przenikające się wzajemnie funkcje gospodarcze takie jak przemysł, rolnictwo i turystyka, z których każde znajduje pewne ograniczenia dla pełnego rozwoju. Lokalnym centrum przemysłowym, osadniczym i komunikacyjnym jest miasto Łąży. Funkcjonuje tu kilka zakładów przemysłowych o randze ponadlokalnej, z których największe to STALOBREX Sp. z o.o. w Wysokiej oraz FOB-DECOR Sp. z o.o. w Turzy.

Gmina pełni też ważną rolę dla towarowej i pasażerskiej komunikacji kolejowej głównie na trasie pomiędzy Częstochową a Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym, lecz także i w relacjach skali ogólnokrajowej. Łąży są jedną z niewielu gmin powiatu zawierciańskiego, w obrębie, których odbywa się kolejowy transport pasażerski w oparciu o odcinek linii kolejowej pomiędzy Dąbrową Górniczą a Zawierciem oraz trzy zlokalizowane na terenie gminy stacje – Chruszczobród, Wiesiołka i Łąży. Przez teren Gminy, po zachodniej i wschodniej stronie przebiegają dwie ważne dla lokalnej komunikacji trasy drogowe – droga wojewódzka nr 796 z Dąbrowy Górniczej do Zawiercia oraz droga wojewódzka nr 790 z Dąbrowy Górniczej do Pilicy.

Funkcja rolnicza gminy pomimo dość dużego areału rolnego traci na znaczeniu z uwagi na pogarszające się naturalne warunki środowiskowe i degradację gleb, a także na wzrastającą popularność turystyki i znacznie większy potencjał rozwoju w tym kierunku. Stosunkowo najlepiej rozwija się rolnictwo w części południowej w rejonie Niegowonic, Chruszczobrodu i Grabowej, gdzie kompleksy gleb charakteryzują się najwyższą przydatnością rolniczą. Rozwój rolnictwa ogranicza również do pewnego stopnia obecność rozległych kompleksów leśnych.

Gminę charakteryzuje bardzo duży udział lasów w powierzchni ogólnej równy 44,7 %.

Uwarunkowania przyrodnicze

Na terenie Gminy Łazy obszary prawnie chronione zajmują 6 433, 00 ha, co stanowi ok. 48,4% powierzchni gminy (wg danych GUS, stan na 31.12.2022 r.).

5. Ocena stanu środowiska**5.1. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym**

Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r., poz. 977 t.j. ze zm.), a także w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40 t.j. ze zm.).

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są podstawowymi instrumentami kształtowania ładu przestrzennego pozwalającymi na racjonalną gospodarkę terenami. Od kilku lat obserwuje się wzmocnienie roli planowania przestrzennego, jako instrumentu ochrony środowiska. Do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonywane są opracowania ekofizjograficzne i prognozy oddziaływania na środowisko, które uwzględniają zagadnienia ochrony środowiska na etapie tworzenia tych planów, a także studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Pierwsza zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i gminy Łazy została przyjęta Uchwałą Nr IX/81/2011 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 09 sierpnia 2011 r., a następnie zmieniona Uchwałą Nr IV/21/15 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 22 stycznia 2015 r.

Aktualnie obowiązuje Uchwała Nr XXIV/215/071 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 23 lutego 2017 r. w sprawie uchwalenia Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i gminy Łazy.

Na terenie Miasta i Gminy Łazy obowiązuje łącznie 10 aktualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i ich zmian. Wykaz uchwał Rady Miejskiej w Łazach w sprawie mpzp jest następujący:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy - Uchwała Rady Miejskiej w Łazach Nr XLII/341/06 z dnia 25 października 2006 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy, dla terenu położonego w Łazach – osiedle Stara Cementownia - Uchwała Rady Miejskiej w Łazach Nr VIII/82/07 z dnia 30 lipca 2007 r.
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy dla cmentarza Parafii Rzymsko-Katolickiej pod wezwaniem Św. Michała Archanioła i Najświętszego Serca Pana Jezusa w Łazach przy ulicy Cmentarnej - Uchwała Rady Miejskiej w Łazach Nr XXII/206/09 z dnia 30 stycznia 2009 r.
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy dla rurociągu tlenu do Huty CMC Zawiercie - Uchwała Rady Miejskiej w Łazach Nr XXVI/235/09 z dnia 19 czerwca 2009 r.
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy dla części terenu sołectwa Chruszczobród w gminie Łazy - Uchwała Rady Miejskiej w Łazach Nr XI/89/11 z dnia 10 listopada 2011 r.
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy, dla potrzeb przebudowy gazociągu Trzebiesławice - Częstochowa (odgałęzienie do SRP Huta Zawiercie) - Uchwała Rady Miejskiej w Łazach Nr VIII/72/15 z dnia 29 czerwca 2015 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łazy – Uchwała Rady Miejskiej w Łazach NR XX/179/16 z dnia 14 września 2016 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy, dla terenu położonego w Łazach – osiedle Stara Cementownia – Uchwała Rady Miejskiej w Łazach Nr XXXVII/323/18 z dnia 28 czerwca 2018 r.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy, dla sołectwa Chruszczobród Piaski w gminie Łazy – Uchwała Rady Miejskiej w Łazach Nr VI/39/2019 z dnia 29 maja 2019 r.
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy (dla działki nr 853/3 przy ul. Różanej w Łazach) - Uchwała Rady Miejskiej w Łazach Nr XX/127/2020 z dnia 26 listopada 2020 r.

W/w plany stanowią akty prawa miejscowego, których celem jest określenie zasad kształtowania ładu przestrzennego na danym terenie, którego dotyczą.

5.2. Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza

Zanieczyszczenia powietrza oddziałują bezpośrednio na zdrowie ludzi oraz na stan środowiska przyrodniczego. Ponadto wpływają na zmiany klimatu oraz wywołują niekorzystne procesy w ochronnej warstwie ozonowej. Ważną cechą zanieczyszczeń powietrza jest możliwość ich przenoszenia na znaczne odległości. Ochrona powietrza, zgodnie z przepisami, polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu, względnie utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

W województwie śląskim zagadnienia związane z ochroną powietrza ujęte są w „Programie ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego” wraz z aktualizacją z 2023 r. Dokumenty te zostały scharakteryzowane w rozdziale 3.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2024 r., poz. 54 t.j.) przygotowanie i zrealizowanie Programu Ochrony Powietrza wymagane jest dla stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych, powiększonych w stosownych przypadkach o margines tolerancji, choćby jednej substancji, spośród określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r., poz. 845 t.j.).

Na podstawie art. 87 ust. 2 ww. ustawy w województwie śląskim wyznaczonych zostało 5 stref, dla których przeprowadzana jest coroczna ocena jakości powietrza. Gmina Łazy zaliczona została do strefy śląskiej.

5.2.1. Warunki klimatyczne

Klimat w obrębie Gminy Łazy jest łagodny. Zróżnicowanie warunków topoklimatu lokalnego nadaje również morfologia terenu:

- najkorzystniejsze warunki klimatyczno-zdrowotne występują w obrębie terenów otwartych wysoczyzn - na obszarach o korzystnej ekspozycji południowej - dobre nasłonecznienie, dobre warunki termiczne, wyniesienie ponad dno doliny - dobre przewietrzanie terenu, dobre warunki wilgotnościowe, rzadkość występowania mgieł, krótszy okres zalegania pokrywy śnieżnej. Korzystne warunki solarne i termiczne występują na zboczach o ekspozycji południowej, południowo-wschodniej i zachodniej oraz zachodniej i wschodniej,
- średniokorzystne warunki występują w sąsiedztwie terenów leśnych, terenów zadrzewionych otoczonych zadrzewieniami terenów o spadkach nieprzekraczających 5% - utrudnione, niedostateczne przewietrzanie, słabe nasłonecznienie, często występujące mgły poranne, znaczna wilgotność,
- niekorzystne lub mało korzystne warunki topoklimatyczne posiadają dna dolinne rzek (Pilicy i Żebrówki), zbocza o ekspozycji północnej, północno - wschodniej i zachodniej o znacznym nachyleniu, obniżenia w obrębie wysoczyzny oraz zagłębienia bezodpływowe i tereny podmokłe. Są to strefy częstych inwersji termicznych (zalegania lub spływu chłodnych mas powietrza), złe warunki solarne i wilgotnościowe, częste mgły i przymrozki, obszary o charakterze korytarzy wentylacyjnych, dłuższy czas zalegania pokrywy śnieżnej,

- pewne niedogodności w kształtowaniu klimatu mogą stanowić znajdujące się w obrębie opracowania (szczególnie dotyczy to obszaru miasta Łazy) tereny zabudowane oraz powierzchnie asfaltowe, w bezpośrednim sąsiedztwie, których można się spodziewać nieznacznego wzrostu temperatury oraz spadku wilgotności powietrza. Zabudowa sprzyja rozwojowi lokalnej wymiany pionowej i poziomej powietrza oraz zmniejsza niebezpieczeństwo występowania lokalnych przymrozków radiacyjnych.

5.2.2. Emisja zanieczyszczeń

Głównym źródłem zanieczyszczeń do powietrza na terenie Łaz jest emisja obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady usługowe, z których spaliny są emitowane przez kominy niższe niż 40 m),
- emisję komunikacyjną,
- emisję z zakładów przemysłowych,
- emisję niezorganizowaną,
- emisję napływową.

Emisja niska (powierzchniowa)

Niska emisja na terenie Gminy związana jest z indywidualnymi źródłami ciepła w gospodarstwach domowych, które w przeważającej ilości wykorzystują jako źródło energii węgiel kamienny, często gorszego gatunku. Pomimo wejścia w życie uchwały antysmogowej (Uchwała nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji) nadal zdarza się niedopuszczalne przepisami prawa spalanie różnego rodzaju materiałów odpadowych, w tym odpadów komunalnych, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Lokalne systemy grzewcze i piece domowe praktycznie nie posiadają urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym.

W 2021 r. największa kotłownia węglowa w Łazach położona przy ul. Wyzwolenia, należąca do firmy Veolia Południe, zaopatrująca mieszkańców Osiedla Podlesie w ciepło i ciepłą wodę użytkową została zastąpiona kotłownią gazową. Stara kotłownia wraz z infrastrukturą towarzyszącą została rozebrana. Obecnie kotłownia w Łazach ma 3 nowe kotły gazowe o mocy do 1,1 MW. Powstały także magazyny ciepła, aby zapotrzebowanie niewykorzystywane w ciągu dnia, przy równej pracy silników gazowych, kierować do sieci wieczorami i nocą.

Ograniczenie niskiej emisji w Łazach jest zagadnieniem rozpatrywanym w kilku ważnych dokumentach opracowanych na szczeblu gminnym. W dokumentach tych zawarto działania mające na celu ograniczenie tej emisji.

Gmina Łazy opracowała i posiada następujące dokumenty:

- „Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Łazy” opracowany w kwietniu 2015 r.,
- „Aktualizacja Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Łazy” opracowaną w listopadzie 2020 r.,
- „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łazy na lata 2023-2027” opracowany w listopadzie 2023 r.

Scharakteryzowano, iż podstawowym nośnikiem energii pierwotnej dla ogrzewania budynków i obiektów jest paliwo gazowe. Podstawowymi produktami spalania należą: dwutlenek węgla CO₂, para wodna H₂O i tlenki azotu NO_x. W zależności od rodzaju paliwa i przebiegu spalania, emitowane mogą być poza tym: związki siarki, SO_x tlenek węgla CO i pył. Emisja zanieczyszczeń składa się głównie z dwóch grup: zanieczyszczenia lotne stałe (pyłowe) i zanieczyszczenia gazowe (organiczne i nieorganiczne). Do

zanieczyszczeń pyłowych należą np.: pył PM_{2,5}, pył PM₁₀, związki metali ciężkich. Z kolei zanieczyszczenia gazowe to: CO₂, para wodna i tlenki azotu (NO_x), związki siarki, CO. Do zanieczyszczeń atmosferycznych antropogenicznych pochodzących ze spalania na potrzeby energetyczne należą: dwutlenek węgla – CO₂, tlenek węgla – CO, dwutlenek siarki – SO₂, tlenki azotu – NO_x, pyły oraz benzo(a)piren. W trakcie prowadzenia różnego rodzaju procesów technologicznych dodatkowo, poza wyżej wymienionymi, do atmosfery emitowane mogą być zanieczyszczenia w postaci różnego rodzaju związków organicznych, a wśród nich silnie toksyczne węglowodory aromatyczne. Natomiast głównymi związkami wpływającymi na powstawanie efektu cieplarnianego są: dwutlenek węgla odpowiadający w około 55% za efekt cieplarniany oraz w 20% metan CH₄. Dwutlenek siarki i tlenki azotu, niezależnie od szkodliwości związanej z bezpośrednim oddziaływaniem na organizmy żywe, są równocześnie źródłem kwaśnych deszczy. Zanieczyszczeniami widocznymi, uciążliwymi i odczuwalnymi bezpośrednio są pyły w szerokim spektrum frakcji. Najbardziej toksycznymi związkami są węglowodory aromatyczne (WWA), posiadające właściwości nowotworowe. Najsilniejsze działanie rakotwórcze wykazują WWA mające więcej niż trzy pierścienie benzenowe w cząsteczce. Najbardziej znanym wśród nich jest benzo(a)piren, którego emisja związana jest również z procesem spalania węgla, zwłaszcza w niskosprawnych paleniskach indywidualnych.

Żadne ze wspomnianych zanieczyszczeń nie występuje pojedynczo, niejednokrotnie ulegają one w powietrzu dalszym przemianom. W działaniu na organizmy żywe obserwuje się występowanie zjawiska synergizmu, tj. działania skojarzonego, wywołującego efekt większy niż ten, który powinien wynikać z sumy efektów poszczególnych składników. Na stopień oddziaływania mają również wpływ warunki klimatyczne takie jak: temperatura, nasłonecznienie, wilgotność powietrza oraz kierunek i prędkość wiatru.

Działania zmierzające do zmniejszenia emisji niskiej

Przy udziale dofinansowania w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) Fundusze Europejskie dla Śląska na lata 2021-2027, Gmina Łąży planuje realizację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych tj.:

- efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej w Gminie Łąży - projekt polega na kompleksowej modernizacji energetycznej oraz wymianie źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej na terenie Gminy Łąży. Budynki te wymagają głębokiej modernizacji energetycznej oraz wymiany źródeł ciepła. Celem projektu jest wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Dofinansowanie w ramach Działania FESL.02.02 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej - ZIT,
- efektywność energetyczna w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych na terenie Gminy Łąży - projekt dotyczy głębokiej termomodernizacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych będących w zasobach komunalnych Gminy Łąży. Zadanie obejmuje także wymianę źródeł ciepła celem ograniczenia niskiej emisji. Celem zadania jest wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych dofinansowanie w ramach działania FESL.02.04 Efektywność energetyczna budynków mieszkalnych - ZIT.

W dniu 10 maja 2021 r. Gmina Łąży w ramach Programu „Czyste Powietrze” podpisała Porozumienie na uruchomienie i prowadzenie Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego. W dniu 14 czerwca 2021 r. pracownik rozpoczął przyjmowanie wniosków i udzielanie informacji o możliwości pozyskania dofinansowania z programu „Czyste Powietrze” w zakresie wymiany źródła ciepła, termomodernizacji lub fotowoltaiki.

W 2021 r. do za pośrednictwem Urzędu Miejskiego do WFOŚiGW zostało przekazanych 98 wniosków o dofinansowanie.

Gmina Łąży wypełniając zadania z ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o Centralnej Ewidencji Emisyjności budynków przyjęła 446 deklaracji o źródłach ciepła lub źródłach spalania paliw od właścicieli nieruchomości zlokalizowanych na terenie Gminy Łąży.

W 2022 r. w ramach Programu „Czyste Powietrze” zostały przeprowadzone działania edukacyjne. Materiały informacyjne i promocyjne o Programie udostępnione są na bieżąco w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym oraz w Biurze Obsługi Interesantów w Urzędzie Miejskim w Łazach. Zorganizowano również 2 spotkania informacyjne dla mieszkańców - w dniach 28 marca 2022 r. (uczestniczyło 5 osób), 27 czerwca 2022 r. (uczestniczyło 13 osób).

Gmina Łazy kontynuowała podpisanie z dnia 10 maja 2021 r. Porozumienie w sprawie realizacji Programu „Czyste Powietrze” i podpisała Aneks do Porozumienia w zakresie jego realizacji dnia 22 września 2022 r. Nadal prowadzony był Gminny Punkt Konsultacyjno-Informacyjny.

W latach 2018-2022 w Gminie Łazy działało wsparcie finansowe udzielane osobom fizycznym w postaci dotacji celowych na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej do wymiany urządzeń grzewczych podjęte uchwałą Nr XXXV/302/18 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 18 kwietnia 2018 r. Wysokość dotacji dla jednego Wnioskodawcy wynosiła 70% udokumentowanych kosztów kwalifikowanych realizacji inwestycji, jednak nie więcej niż 2 000 zł – w przypadku lokali mieszkalnych w zabudowie wielolokalowej (wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe). Wysokość dotacji dla jednego Wnioskodawcy wynosi 70% udokumentowanych kosztów kwalifikowanych realizacji inwestycji, jednak nie więcej niż 5.000 zł – w pozostałych przypadkach.

W 2021 r. z dotacji skorzystało 41 osób, które zamontowały niskoemisyjne kotły, w tym: 29 szt. - gazowe, 11 szt.- ekogroszek, pellet – 1 szt. Koszty udzielonego dofinansowania to 202 000,00 zł.

W 2022 r. z dotacji skorzystało 38 osób, które zamontowały niskoemisyjne kotły, w tym: 26 szt. - gazowe, 8 szt.- ekogroszek, pellet – 4 szt. Koszty udzielonego dofinansowania to 173 855,60 zł.

W 2022 r. zostało przekazanych 107 wniosków o dofinansowanie do WFOŚiGW za pośrednictwem Gminy Łazy.

Gmina Łazy w 2022 r. otrzymywała z Powiatowego Zarządzania Kryzysowego w Zawierciu powiadomienia o jakości powietrza oraz konieczności podjęcia działań określonych w Planie Działań Krótkoterminowych w następującej ilości: Poziom II - Ostrzeżenie o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu - 8 powiadomień.

Po otrzymaniu informacji Gmina zaczęła umieszczać treść powiadomień w Biuletynie Informacji Publicznej w zakładce Jakość powietrza oraz informuje szkoły i przedszkola.

Zadania z zakresu ochrony powietrza realizowane są również jako kontrole instalacji przeprowadzonych w ciągu doby obowiązywania POZIOMU II lub POZIOMU III (Alarmu smogowego) wynikających z art. 30, 31 i 155 ustawy o odpadach (spalanie odpadów w kotłach i piecach, spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi) oraz z uchwały antysmogowej. Przeprowadzono 34 takich kontroli.

W ramach ochrony powietrza dofinansowano wymianę 38 kotłów grzewczych.

Gmina Łazy wypełniając zadania z ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o Centralnej Ewidencji Emisyjności budynków przyjęła 4.288 deklaracji o źródłach ciepła lub źródłach spalania paliw od właścicieli nieruchomości zlokalizowanych na terenie Gminy Łazy.

Na stronie www.bip.lazy.pl w zakładce Jakość powietrza od 2018 r., umieszczane są m.in. komunikaty informujące o poziomach zanieczyszczeń substancji w powietrzu w tym tzw. Alarmy smogowe oraz informacje w sprawie uchwały antysmogowej dla województwa śląskiego.

Emisja komunikacyjna (liniowa)

Kolejnym czynnikiem decydującym o stanie jakości powietrza jest emisja komunikacyjna, której największe stężenia lokują się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

Obszar gminy przecina ważny kolejowy szlak komunikacyjny północ - południe, linia kolejowa Gdańsk - Warszawa - Częstochowa - Katowice, z dużą stacją rozrządową dla Śląska i Zagłębia. Przez obszar gminy biegną drogi wojewódzkie: nr 796 relacji Dąbrowa Górnicza - Zawiercie oraz nr 790 relacji Dąbrowa Górnicza – Ogrodzieniec – Pilica. Droga nr 790 stanowi ważną trasę wylotową z obszaru aglomeracji katowickiej w rejon Jury Krakowsko-Częstochowskiej jako trasa ruchu rekreacyjno-turystycznego.

Uciążliwości związane z emisją zanieczyszczeń z komunikacji nasilają się zwłaszcza w okresie letnim, z uwagi na obecność turystów. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon pojazdów i nawierzchni dróg.

Ruch pojazdów silnikowych jest obecnie bardzo znaczącym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza. Emisja komunikacyjna ma charakter liniowy, a główny ciężar jej oddziaływania związany jest z dwiema drogami wojewódzkimi o stałym przebiegu z południowego zachodu na północny wschód. Na największą emisję zanieczyszczeń komunikacyjnych narażone są zatem takie miejscowości jak Chruszczobród, Ciągowice, Turza, a także Niegowonice.

Ponadprzeciętny poziom emisji komunikacyjnej związany jest ponadto z ruchem samochodowym w centralnej części gminy, uwarunkowanym funkcją Łaz jako gminnego centrum w dziedzinie handlu, usług, administracji, kultury. Znaczna część gminy wolna jest natomiast od negatywnego oddziaływania transportu drogowego z uwagi na brak ważniejszych powiązań międzygminnych. Ważną rolę pełni duży udział lasów oraz ogólne uwarunkowania przyrodnicze i terenowe ograniczające w niektórych rejonach gminy możliwości rozbudowy infrastruktury drogowej. Miejscowości takie jak Grabowa, Niegowoniczki, Skałbania, Trzebyczka czy Kuźnica Masońska znajdują się poza siecią powiązań komunikacyjnych na skalę ponadgminną. W związku z tym emisja spalin w tych okolicach jest dużo niższa.

Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon pojazdów i nawierzchni dróg.

Działania zmierzające do zmniejszenia emisji komunikacyjnej

Przy udziale dofinansowania w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) Fundusze Europejskie dla Śląska na lata 2021-2027, Gmina Łazy planuje realizację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych tj.:

- wspieranie zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w Gminie Łazy - Gmina planuje przystąpienie do Międzygminnego Związku Gmin Powiatu Zawierciańskiego w zakresie wspólnego zrównoważonego transportu miejskiego jako czynnika warunkującego możliwość prowadzenia działalności społecznej i gospodarczej oraz tworzącego warunki dla wzrostu i rozwoju społeczno-gospodarczego. Zatem w ramach projektu zaplanowano zakup taboru niskoemisyjnego i uruchomienia publicznego transportu zapewniającego dogodne połączenia pomiędzy ośrodkami miejskimi a pozamiejskimi. Zadanie współfinansowane w ramach działania FESL.03.01 Zakup taboru autobusowego/ trolejbusowego - ZIT,
- wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w Gminie Łazy - coraz większą rolę w społeczeństwie odgrywa mobilność rowerowa także w kontekście codziennego sposobu przemieszczania się mieszkańców. W związku z powyższym planuje się w ramach projektu budowę tras rowerowych na terenie Gminy Łazy, które docelowo połączą się ze szkieletem regionalnej trasy rowerowej w kierunku Śląska i Zagłębia. Projekt dofinansowany w ramach działania FESL.03.03 Regionalne Trasy Rowerowe - ZIT.
- Rada Miejska w Łazach Uchwałą NR L/329/2023 z dnia 24 maja 2023 r. podjęła decyzję w sprawie przystąpienia Gminy Łazy do Związku Powiatowo-Gminnego pod nazwą: „Jedźmy razem!”, a następnie uchwałą nr L/330/2023 przyjęła statut Związku. Zadaniem Związku jest wspólna organizacja publicznego transportu zbiorowego na liniach komunikacyjnych w powiatowo-gminnych przewozach pasażerskich na obszarze gmin i powiatów tworzących Związek. „Uczestnikami Związku są Powiat Myszkowski oraz Gminy z terenu Powiatu Myszkowskiego: Koziegłowy, Niegowa, Poraj, Żarki i Myszków, Gmina Siewierz, Powiat Zawierciański oraz Gminy z terenu Powiatu Zawierciańskiego: Łazy, Żarnowiec, Pilica, Kroczyce, Ogrodzieniec, Irządze, Szczekociny, Włodowice”; „Zarząd składa się z 7 osób, w tym Prezesa oraz Wiceprezesa”. Gmina Łazy dąży aby po jej terenie w ramach Związku poruszał się transport

niskoemisyjny. Od kwietnia 2024r. po terenie gminy poruszają się już 2 nowe busy realizujące zadania komunikacji publicznej, które posiadają emisję spalin EURO 6. W miarę możliwości będzie rozwijał się tylko transport niskoemisyjny.

Emisja z zakładów przemysłowych (punktowa)

Źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza stanowi działalność przemysłowa zakładów produkcyjnych i usługowych funkcjonujących na terenie gminy.

Największy wpływ na stan środowiska z tego źródła mają podmioty gospodarcze tj. Stalobrex Sp. z o.o. w Wysokiej i FOB-DECOR Sp. z o.o. w Turzy. Wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają także małe przedsiębiorstwa usługowe spalające węgiel. Nie posiadają one praktycznie żadnych urządzeń do ochrony powietrza.

Emisja z sektora rolnego

Duży udział rolnictwa w strukturze użytkowania gruntów, wiąże się z powstawaniem zanieczyszczeń powietrza. W procesie produkcji rolnej wykorzystywane są maszyny rolnicze emitujące spaliny oraz prowadzone są zabiegi agrotechniczne, w wyniku których emitowane są różnego rodzaju aerozole i substancje pyłaste (szczególnie w okresie wiosennym).

Emisja napływowa

Istotną rolę w emisji zanieczyszczeń do powietrza odkrywa także napływ zanieczyszczeń z terenów sąsiadujących. Zasadnicze znaczenie ma lokalizacja terenu gminy w kierunku północno-wschodnim od uprzemysłowionego rejonu Górnego Śląska i Zagłębia. Napływ zanieczyszczeń z tych terenów jest rezultatem dominujących w tym rejonie wiatrów z kierunku południowo-zachodniego oraz zachodniego.

5.2.3. Odnawialne źródła energii

Poprawa efektywności energetycznej wiąże się z rozwojem odnawialnych źródeł energii. Polityka Energetyczna Polski do 2030 r. zakłada zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii: co najmniej do poziomu 15 % do 2020 r. i dalszy wzrost w latach następnych, 10 % udział biopaliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji do 2020 r., zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych i ochronę lasów przed nadmierną eksploatacją na cele energetyczne.

W województwie śląskim dokonano inwentaryzacji zasobów, a także oszacowano potencjał źródeł odnawialnych w ramach *Programu wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego*. Zestawienie obiektów piętrzących w Gminie przedstawiono w tab. 2. Potencjał zasobów odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Łazy zgodnie z w/w programem został przedstawiony w tab. 3.

Tabela 2. Zestawienie istniejących obiektów piętrzących na terenie Gminy Łazy

Lp.	Nazwa obiektu Miejscowość (Gmina)	Lokalizacja rzeka (dorzecze)	Parametry energetyczne			
			Przepływ Ośr.. [m ³ /s]	Spad H max. [m]	Potencjał teoretyczny	
					Moc N [kW]	Energia A [MWh/rok]
1.	Łazy	Mitrega (Czarna Przemsza)	0,4	2,4	10,1	88,7

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego

Tabela 3. Zestawienie możliwości wykorzystania OZE na terenie Gminy Łazy

Lp.	Gmina	Preferowane kierunki rozwoju – grupa A inwestycje krótkookresowe	Kierunki rozwoju możliwe do realizacji – grupa B inwestycje długookresowe
1.	Łazy	Energia z biomasy	-

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego

Energia z biomasy

Do grupy gmin, które charakteryzują się najbardziej korzystnymi warunkami do rozwoju wykorzystania energii z biomasy ze względu na wysoki udział procentowy gruntów wykorzystywanych rolniczo oraz terenów zalesionych w ogóle gruntów gminnych (wzięto pod uwagę możliwości do pozyskania potencjału drewna oraz słomy i siana) – strefa A zaliczono gminy o potencjale przekraczającym 35 TJ/rok. Do grupy tych gmin należy Gmina Łazy.

Energia biogazu

Gmina Łazy zalicza się do gmin, które charakteryzują się najmniej korzystnymi warunkami do rozwoju biogazowni rolniczych.

Energia słoneczna

Ze względu na niewielkie rozciągłości geograficzne województwa śląskiego, jego potencjał energii słonecznej (zbliżony na całym terenie województwa) cały teren województwa zakwalifikowano jako strefę A – biorąc pod uwagę termo konwersję energii promieniowania słonecznego za pomocą płaskich kolektorów słonecznych i produkcję ciepłej wody użytkowej.

Energia wiatru

Dominująca część województwa śląskiego leży w strefie mało korzystnej pod względem potencjalnego wykorzystania energii wiatru - strefa IV (również obszar Gminy Łazy znajduje się w strefie IV), jedynie południową część województwa uznać można za korzystną (strefa III).

Działania w sektorze OZE

Przy udziale dofinansowania w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) Fundusze Europejskie dla Śląska na lata 2021-2027, Gmina Łazy planuje realizację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych tj.:

- budowa odnawialnych źródeł energii w Gminie Łazy - projekt ma na celu budowę infrastruktury służącej do produkcji i magazynowania energii w budynkach użyteczności publicznej na terenie Gminy Łazy. Działanie FESL.10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii,
- budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w podregionie sosnowieckim – Irządze, Łazy, Poręba, Sosnowiec, Szczekociny – etap II - Gmina Łazy, jako jedna z pięciu gmin partnerskich, złożyła wniosek o dofinansowanie na realizację II etapu projektu pn. „Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w podregionie sosnowieckim - Irządze, Łazy, Poręba, Sosnowiec, Szczekociny” Projekt planowany do realizacji w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 Priorytet X Fundusze Europejskie na Transformację, Działanie 10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii - projekty grantowe i parasolowe. Projekt polegać będzie na zaprojektowaniu i zrealizowaniu: dostawy, montażu i uruchomieniu instalacji: fotowoltaicznych hybrydowych z magazynem energii w ilości 671 szt. instalacji fotowoltaicznych i bez magazynu w ilości 223 szt., magazynów energii do istniejących instalacji PV 248 szt. oraz 712 szt. instalacji pomp ciepła. Celem wybudowania mikroinstalacji przy zastosowaniu nowoczesnych urządzeń o wysokiej sprawności będzie: zwiększenie udziału energii odnawialnej w produkcji energii, obniżenie zużycia i kosztów zakupu energii elektrycznej, obniżenie kosztów podgrzewania ciepłej wody użytkowej, redukcja

zanieczyszczeń atmosfery w postaci ograniczenia emisji gazu CO₂. W II etapie udział zadeklarowało 1 384 gospodarstw domowych z Gminy Łazy.

Na dzień 26 kwietnia 2024 r. Gmina Łazy nie uzyskała środków na realizację powyższego zadania. Wniosek o dofinansowanie znajduje się na liście rezerwowej i obecnie czeka na rozstrzygnięcie protestu.

5.2.3. Ocena jakości powietrza

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w zakresie sporządzania rocznej oceny jakości powietrza są:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r., poz. 54 t.j.),
- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2020 r., poz. 2279) oraz rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 18 października 2022 r. z dnia 03 października 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2022 r., poz. 2131),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r., poz. 845 t.j.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1159).

Obowiązek sporządzania corocznej oceny poziomu substancji w powietrzu wynika z art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym Główny Inspektor Ochrony Środowiska, w terminie do 30 kwietnia każdego roku, dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

- przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
- mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
- nie przekracza poziomu dopuszczalnego,
- przekracza poziom docelowy,
- nie przekracza poziomu docelowego,
- przekracza poziom celu długoterminowego,
- nie przekracza poziomu celu długoterminowego.

Ocenę jakości powietrza w województwie śląskim oparto na „**Rocznych ocenach jakości powietrza w województwie śląskim, raporty wojewódzkie za lata 2019-2022**” opracowanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach. Jak już wspomniano powyżej Łazy należą do **strefy śląskiej – kod strefy PL2405**.

Lista zanieczyszczeń pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia objęła: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, arsen, benzo(α)piren, ołów, kadm oraz nikiel. Do zanieczyszczeń, które uwzględniono w ocenie ze względu na ochronę roślin należały: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- **klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnego lub docelowego,
- **klasa C** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalny lub docelowy,
- **klasa A1** - klasa strefy dla pyłu PM_{2,5} określona w oparciu o poziom dopuszczalny,
- **klasa C1** - klasa strefy dla pyłu PM_{2,5} określona w oparciu o poziom dopuszczalny,
- **klasa D1** - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu

długoterminowego,

- **klasa D2** - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.

Klasy strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenach za lata 2019-2022 z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia ludzi przedstawiono w tab. 4, a dla ochrony roślin przedstawiono w tab. 5.

Tabela 4. Klasy dla strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia ludzi w latach 2019-2022

Nazwa substancji	Symbol klasy wynikowej w latach 2019-2022 dla poszczególnych zanieczyszczeń wg kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi			
Kod strefy	PL2405			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Pył zawieszony (PM ₁₀)	C	C	C	C
Pył zawieszony (PM _{2,5})	C	C	C ¹	C ¹
Dwutlenek siarki (SO ₂)	A	A	A	A
Dwutlenek azotu (NO ₂)	A	A	A	A
Tlenek węgla (CO)	A	A	A	A
Ozon (O ₃)	C	C	A ¹	A ¹
Ołów (Pb)	A	A	A	A
Kadm (Cd)	A	A	A	A
Nikiel (Ni)	A	A	A	A
Arsen (As)	A	A	A	A
Benzen (C ₆ H ₆)	A	A	A	A
Benzo(a)piren (BaP)	C	C	C	C

Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie śląskim, obejmujące 2019, 2020, 2021, 2022 rok, GIOŚ Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach

Wyjaśnienie: 1 - dla ozonu poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2, 2 - dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} – poziom dopuszczalny I fazy, strefa śląska uzyskała klasę C

Zgodnie z zasadami oceny rocznej klasę strefy dla danego zanieczyszczenia określa się na podstawie jego stężeń występujących w rejonach potencjalnie najbardziej zanieczyszczonych rozważaną substancją. W rezultacie, nawet obszar przekroczeń wartości normatywnych zanieczyszczenia o małym zasięgu decyduje o wyniku klasyfikacji całej strefy (nawet o dużej powierzchni). Należy zatem pamiętać, że zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia nie oznacza złej sytuacji na terenie całej strefy – a jest jedynie sygnałem, że w strefie istnieją obszary wymagające podjęcia i prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza pod kątem rozważanego zanieczyszczenia.

Tabela 5. Klasy dla strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony roślin w latach 2019-2022

Nazwa substancji	Symbol klasy wynikowej w latach 2017-2020 dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru powiatu wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia			
Kod strefy	PL2405			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Tlenki azotu (NO _x)	A	A	A	A
Ozon (O ₃)	C	C	A ¹	A ¹
Dwutlenek siarki (SO ₂)	A	A	A	A

Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie śląskim, obejmujące 2019, 2020, 2021, 2022 rok, GIOŚ Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach

Wyjaśnienie: dla ozonu poziom celu długoterminowego, strefa śląska uzyskała klasę D2

Badania stanu czystości powietrza atmosferycznego w latach 2014-2017 prowadzone były przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska WIOŚ. Stacja pomiarowa monitoringu powietrza w strefie śląskiej w sąsiedztwie Gminy Łazy znajduje się w Zawierciu przy ul. Skłodowskiej-Curie, na której badane są pył zawieszony PM₁₀, 24-godzinny, benzo(a)piren, 24-godzinny. Wyniki przeprowadzonych pomiarów, a także wartości uzyskane na podstawie modelowania w Gminie w latach 2014-2017 przedstawiono w tab. 6.

Tabela 6. Wyniki pomiarów jakości powietrza w Łazach w latach 2014-2017

Lp.	Rok kalendarzowy	PM ₁₀	PM _{2,5}	Benzen	SO ₂	NO ₂	Pb
[µg/m ³]							
Stacja pomiarowa Zawiercie, ul. Skłodowskiej-Curie							
1.	2014	40	-	-	-	-	-
2.	2016	35	-	-	-	-	-
Łazy							
1.	2015	36	26	1,5	10	19	0,02
2.	2017	34	24	1,7	9	16	0,02

Źródło: Aktualny stan jakości powietrza w latach 2014-2017, WIOŚ Katowice

Analiza SWOT

OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	
Mocne strony	Słabe strony
✓ Wdrażanie i realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej i innych dokumentów w sektorze ochrony powietrza i klimatu ✓ Realizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe ✓ Wykonywanie remontów i przebudowy dróg ✓ Wymiana starych kotłów węglowych na piece ekologiczne ✓ Montaż OZE, zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych	✓ Występowanie przekroczeń standardów jakości powietrza dla strefy śląskiej ✓ Istnienie systemów ogrzewania indywidualnego, w których wykorzystywane są niskiej jakości paliwa stałe ✓ Niezadawalający stan techniczny infrastruktury drogowej
Szanse	Zagrożenia
✓ Prowadzenie edukacji ekologicznej ✓ Poprawa warunków sanitarnych związanych z termomodernizacją budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej ✓ Wymiana środków transportu na pojazdy spełniające wymogi wyższych klas norm emisji spalin ✓ Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska ✓ Stopniowo wzrastająca świadomość społeczna ✓ Możliwość wspierania projektów prośrodowiskowych przez programy i fundusze strukturalne Unii Europejskiej oraz krajowe fundusze celowe ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii prośrodowiskowej	✓ Rozwój zabudowy i wzrost zużycia energii do celów grzewczych ✓ Stosowanie paliw niskiej jakości ✓ Napływ zanieczyszczeń ze zurbanizowanych obszarów województwa śląskiego ✓ Przyrost liczby pojazdów poruszających się w obrębie Gminy i niewystarczająca przepustowość transportu zbiorowego ✓ Brak funduszy na inwestycje ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz

5.3. Zagrożenia hałasem

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska za hałas uznaje się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Hałas jest jednym z elementów oddziałujących na komfort psychiczny ludności szczególnie w rejonach zurbanizowanych z gęstymi sieciami komunikacyjnymi i dużą ilością zakładów produkcyjnych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska głównie poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub na tym poziomie, a w przypadku przekroczenia na zmniejszeniu tego poziomu, do co najwyżej dopuszczalnego.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r., poz. 112 t.j.). Źródłami dźwięku, dla których ustalono dopuszczalne wartości w środowisku są:

- drogi lub linie kolejowe,
- linie elektroenergetyczne,
- starty, lądowania i przeloty statków powietrznych,
- instalacje i pozostałe obiekty oraz grupy źródeł hałasu:
 - ✓ hałas przemysłowy,
 - ✓ hałas komunalny.

Ogólnie hałas można podzielić na: komunikacyjny (drogowy, szynowy - kolejowy) oraz przemysłowy i komunalny. Głównym źródłem, ze względu na przestrzenny charakter oddziaływania, na Gminy Łazy jest hałas komunikacyjny - drogowy. Ma on charakter przestrzenny. Hałas przemysłowy ma zdecydowanie mniejszy udział w emisji dźwięków uciążliwych. Jego oddziaływanie ma charakter lokalny. Ponadto na terenie Gminy Łazy występuje także hałas generowany przez transport kolejowy uciążliwy wzdłuż biegu Centralnej Magistrali Kolejowej.

Hałas komunikacyjny

Hałas drogowy jest najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu. Koncentruje się wzdłuż szlaków komunikacyjnych tak, więc ma charakter liniowy. Na poziom tego hałasu wpływ ma przede wszystkim natężenie ruchu, złożoność układu drogowego, a także stan nawierzchni dróg.

Na terenie Gminy Łazy występują trzy rodzaje dróg. Są to drogi: wojewódzkie, powiatowe i gminne. W Gminie Łazy istnieją dogodne połączenia drogowe z wszystkimi większymi miastami w regionie z drogami wojewódzkimi nr 796 i 790. Droga nr 796 relacji Dąbrowa Górnicza - Zawiercie łączy się z drogą krajową nr 1 i daje połączenie z kierunkiem Warszawa - Częstochowa i Dąbrowa Górnicza - Tychy - Bielsko Białe. Natomiast poprzez połączenie z drogą krajową nr 78 Siewierz - Zawiercie - Jędrzejów - Kielce, gmina uzyskuje integrację z kierunkiem wschodnim Jędrzejów - Kielce, a także dogodny dojazd do pobliskiego Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice - Pyrzowice. Droga Nr 796 przechodzi przez sołectwo Chruszczobród, Wysoka, Ciągowice, Turza i Kuźnica Mastońska na odcinku 10,290 km. Droga nr 790 jest usytuowana w relacji Dąbrowa Górnicza - Ogrodzieniec – Pilica. Ten szlak komunikacyjny stanowi ważną trasę wylotową z obszaru aglomeracji górnośląskiej w rejon Jury Krakowsko-Częstochowskiej, jako jezdnia ruchu rekreacyjno-turystycznego. Droga Nr 790 przebiega przez sołectwo Niegowonice i Rokitno Szlacheckie na długości 8,41 km.

Hałas kolejowy odgrywa mniej znaczącą rolę w kształtowaniu krajobrazu akustycznego, niż hałas drogowy pomimo faktu, iż województwo śląskie posiada jeden z największych węzłów komunikacji kolejowej w Polsce.

Wg danych Geoportal przez obszar Gminy Łazy przebiegają 4 linie kolejowe (stan na 15.04.2024):

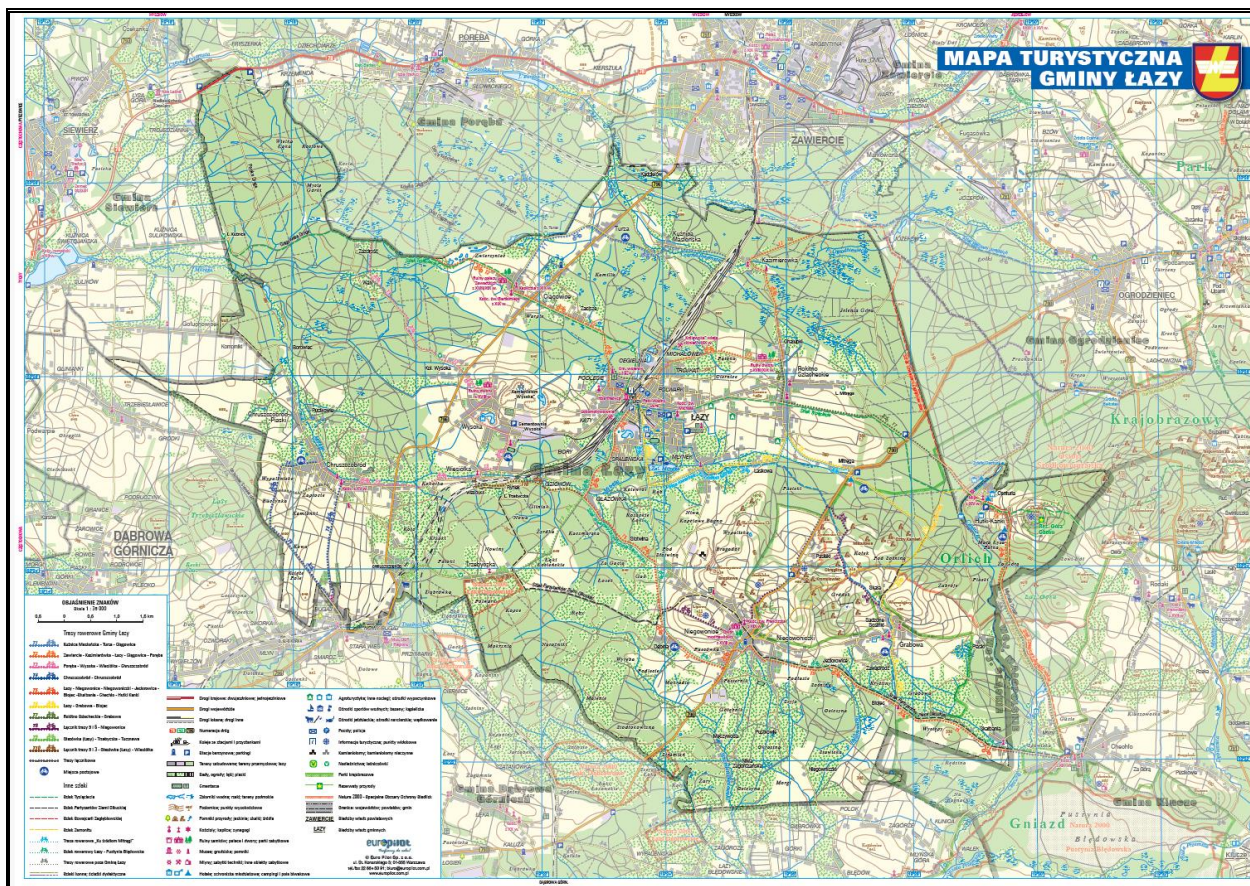
- Nr 186: Fragment Zawiercie- Dąbrowa Górnicza Ząbkowice DZAT 4
- Nr 1: Fragment Warszawa Zachodnia- Katowice
- Nr 160: Fragment Zawiercie ZW- Dąbrowa Górnicza Ząbkowice DZAT 3
- Nr 154: Fragment Łazy- Dąbrowa Górnicza Towarowa

Ważnym elementem infrastruktury kolejowej jest szlak komunikacyjny północ-południe tj. linia kolejowa Gdańsk - Warszawa - Częstochowa - Katowice, z dużą stacją rozrządową dla Śląska i Zagłębia. Na uwagę zasługuje fakt, iż na odcinku Zawiercie- Łazy linii nr 001 zostały odnotowane przekroczenia długookresowe normy dla hałasu LDWN i LN. W przypadku wskaźnika LDWN odnotowano przekroczenia sięgające pierwszej linii zabudowy. Ponadnormowa wartość przy budynkach chronionych dochodzi do 5 dB. Dla wskaźnika LN zaobserwowano przekroczenia wynoszące do 5 dB, nie sięgające zabudowy. Omawiany odcinek został objęty „*Programem Ochrony Środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie*”. Na odcinku Łazy- Dąbrowa Górnicza Ząbkowice tej samej linii poziom hałasu jest na tyle niski, że znajduje się 12 miejscu harmonogramu (wskaźnik M między 0,1-50). Do 2020 r. wykonano działania naprawcze w celu poprawy klimatu akustycznego.

Drogi rowerowe i szlaki turystyczne

Drogi rowerowe i szlaki turystyczne są jednym ze sposobów minimalizacji oddziaływania hałasu na lokalne środowisko. Gmina Łazy posiada rozwiniętą infrastrukturę połączeń turystycznych na którą składa się łącznie kilkanaście dróg rowerowych i szlaków turystycznych. Umożliwiają one poruszanie się między cennymi terenami. Do najważniejszych dróg rowerowych i szlaków (rys. 4) należą:

- T1- trasa rowerowa Kuźnica Masłowska-Turza-Głogowice,
- T2- trasa rowerowa Zawiercie- Kazimierówka-Łazy-Ciągowice-Poręba,
- T3- trasa rowerowa Poręba-Wysoka-Wiesiółka-Chruszczobród,
- T4- trasa rowerowa Chruszczobród-Chruszczobród,
- T5- trasa rowerowa Łazy-Niegowonice-Niegowoniczki-Jeziorowice Błojec-Skałbania-Chechło-Hutki Kanki,
- T6- trasa rowerowa Grabowa-Błojec,
- T7- trasa rowerowa Rokitno Szlacheckie-Grabowa,
- T8- trasa rowerowa łącznik trasy 5 i 6- Niegowonice,
- T9- trasa rowerowa Głazówka (Łazy)-Trzebyczka-Tucznawa,
- T10- trasa rowerowa łącznik trasy 5 i 3 Głazówka (Łazy)-Wiesiółka,
- Trasa rowerowa- Ku źródłom Mitręgi,
- Szlak rowerowy Łazy-Pustynia Błędowska,
- Szlak Tysiąclecia,
- Szlak Partyzantów Ziemi Olkuskiej,
- Szlak Szwajcarii Zagłębiowskiej,
- Szlak Zamonitu.

Rysunek 4. Mapa turystyczna Gminy Łąży

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Łąży na lata 2016-2019

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy generowany jest przez zakłady produkcyjne i usługowe. Obejmuje dźwięki emitowane przez maszyny i urządzenia, procesy technologiczne, a także instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do tego rodzaju hałasu zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych, np.: wentylatory i urządzenia klimatyzacyjne. Hałas ten ma charakter lokalny i występuje głównie na terenach sąsiadujących z zakładami przemysłowymi. Poziom hałasu jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od wykorzystywanych maszyn i urządzeń, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych oraz prowadzonych procesów technologicznych. Pomiar hałasu przemysłowego, zazwyczaj jest przeprowadzany wskutek interwencji. Ponadto jest również prowadzony w odstępach dwuletnich w ramach posiadanych przez zakłady przemysłowe pozwoleń zintegrowanych i decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu.

Na terenie Gminy Łąży funkcjonuje kilka zakładów o charakterze przemysłowym tj. STALOBREX Sp. z o. o. w m. Wysoka, FOB-DECOR Sp. z o. o. i Tradepol Sp. z o. o. w m. Turza oraz Kopalnia Dolomitu w Chruszczobrodzie prowadzona przez przedsiębiorstwo P.P.U.H."DOLOMIT" Kopalnia Żąbkowice S.A. Emitowany przez nie hałas nie jest jednak przyczyną znacznego pogorszenia klimatu akustycznego.

Hałas komunalny

Spośród źródeł hałasu komunalnego najistotniejsze znaczenie ma hałas towarzyszący obiektom sportu, rekreacji i rozrywki, co może być uciążliwe w letniej porze roku. Z ich działalnością związany jest dyskomfort akustyczny. Negatywnie odbierany jest również tzw. hałas osiedlowy. Na terenie miasta Łazy z tego typu hałasem mieszkańcy stykają się na terenach zwartej zabudowy osiedlowej. Hałas związany z terenami rekreacyjno-wypoczynkowymi jest zdecydowanie mniejszy niż powstający ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych.

Monitoring hałasu

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska. Strategiczne mapy hałasu są sporządzane przez zarządzających głównymi drogami, głównymi liniami kolejowymi lub głównymi lotniskami oraz przez prezydentów miast o liczbie większej niż 100 tys. mieszkańców. Zarządzający drogą, linią kolejową lub lotniskiem, z wyłączeniem zarządzających drogami gminnymi, dokonują identyfikacji głównych dróg, głównych linii kolejowych lub głównych lotnisk i przekazują, w zakresie swojej właściwości i przekazują dane Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska. Również Prezydenci miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. przekazują dane Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska.

Podmiotem odpowiedzialnym za pomiary poziomu hałasu komunikacyjnego w województwie śląskim, na terenach nieobjętych mapami akustycznymi od 2019 r. jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach.

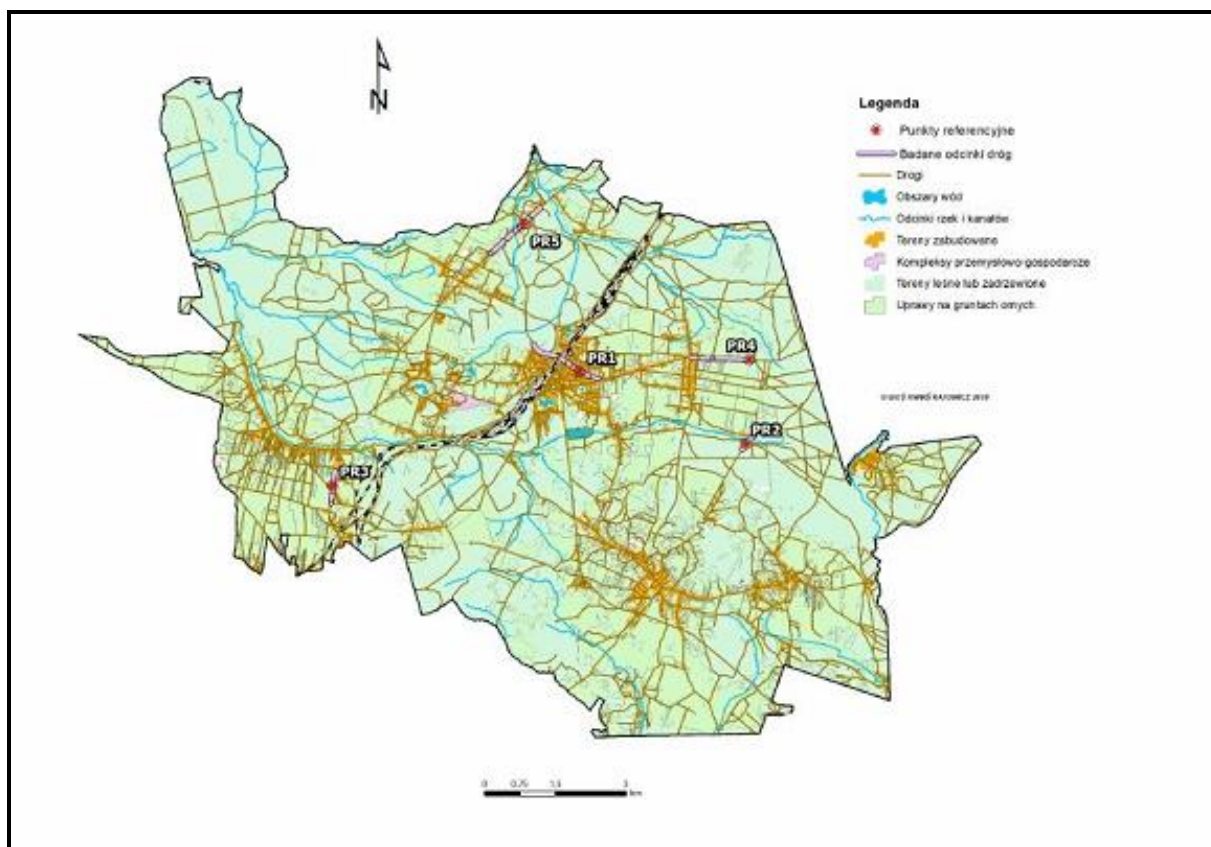
Hałas drogowy

W 2018 r. wykonano pomiary hałasu drogowego w Gminie Łazy, które zostały przeprowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach. Wyniki pomiarów opublikowano w *„Opracowaniu wyników badań i ocenie klimatu akustycznego w wybranych rejonach dróg na terenie gminy Łazy w 2018 roku”*.

Badania wykonano w 5 rejonach oznaczonych kolejnymi symbolami:

- RB1 – Łazy, droga powiatowa, ul. Konstytucji 3-go Maja, od skrzyżowania z ul. Częstochowską do skrzyżowania z ul. Kościuszki, 1 600 m,
- RB2 – Mitręga, droga wojewódzka nr 790, ul. Pilicka, od skrzyżowania z ul. Rokicką do granicy zabudowy mieszkaniowej, 260 m,
- RB3 – Chruszczobród, droga wojewódzka nr 796, ul. Piaskowa, od skrzyżowania z ul. Ogrodową do skrzyżowania z ul. Mickiewicza, 880 m,
- RB4 – Rokitno Szlacheckie, droga powiatowa, ul. Kościuszki, od skrzyżowania z ul. Ogrodową do granicy zabudowy mieszkaniowej, 1 160 m,
- RB5 – Turza, droga wojewódzka nr 796, ul. 1-go Maja, od skrzyżowania z ul. Wojska Polskiego do skrzyżowania z ul. Strażacką, 1 300 m.

Ogólny plan rozmieszczenia poszczególnych rejonów badawczych oraz punktów referencyjnych, na terenie Gminy Łazy przedstawiono na rys. 5.

Rysunek 5. Lokalizacja rejonów badań oraz punktów referencyjnych hałasu drogowego na terenie Gminy Łazy

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023

Przeznaczenie terenów we wszystkich 5-ciu rejonach badawczych stanowią tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

W tab. 7 przedstawiono ocenę wyników badań poziomów dźwięku hałasu drogowego wyrażonych w L_{AeqD}^{1d} i L_{AeqN}^{1n} , w punktach referencyjnych dla poszczególnych dni tygodnia względem poziomów dopuszczalnych.

W tab. 8 przedstawiono wartość najbardziej niekorzystnych poziomów dźwięku dla wskaźników L_{AeqD}^{1d} i L_{AeqN}^{1n} , dla rozpatrywanych punktów referencyjnych zlokalizowanych na terenie miasta Łazy.

Wartości średniego natężenia ruchu pojazdów, dla sesji pomiarowej, w przyjętych przekrojach pomiarowych na terenie miasta Łazy przedstawiono w tab. 9.

Tabela 7. Ocena wyników badań poziomów dźwięku hałasu drogowego, wyrażonych w LAeqD1d i LAeqN1n, w punktach referencyjnych dla poszczególnych dni tygodnia względem poziomów dopuszczalnych w Łazach w 2018 r.

gmina	punkty referencyjne w obrębie rejonu badań	dzień tygodnia	zmierzone wartości poziomu dźwięku A w [dB]				
			L _{AeqD} 1 st			L _{AeqN} 1 st	
			poziom dźwięku A	poziom dopuszczalny hałasu	przekroczenie poziomu dopuszczalnego hałasu	poziom dźwięku A	poziom dopuszczalny hałasu
Łazy	RB1 Łazy ul. Konstytucji 3-go Maja	wiosenna sesja pomiarowa					
		pn	63,9	61	2,9	55,8	56
		śr	-	61	-	56,4	56
		czw	63,4	61	2,4	55,5	56
		pt	63,8	61	2,8	55,5	56
		sb	63,7	61	2,7	53,9	56
		nd	62,0	61	1,0	54,4	56
		letnia sesja pomiarowa					
		pn	63,1	61	2,1	54,6	56
		śr	-	61	-	55,6	56
		czw	63,2	61	2,2	54,5	56
		pt	64,1	61	3,1	55,1	56
		sb	63,0	61	2,0	53,3	56
		nd	60,4	61	-	54,7	56
		jesienna sesja pomiarowa					
		wt	-	61	-	56,5	56
		śr	63,5	61	2,5	55,2	56
		czw	66,0	61	5,0	55,7	56
		pt	65,2	61	4,2	55,7	56
		sb	64,5	61	3,5	54,7	56
		nd	63,0	61	2,0	54,8	56
	RB2 Między ul. Piłicka DW 790	pn	67,0	61	6,0	60,1	56
		śr	-	61	-	60,7	56
		czw	66,8	61	5,8	61,3	56
		pt	67,5	61	6,5	59,9	56
		sb	66,9	61	5,9	57,3	56
		nd	66,8	61	5,8	62,4	56
	RB3 Chruszczobród ul. Powiatowa DW 796	wt	-	61	-	52,9	56
		śr	61,2	61	0,2	52,9	56
		czw	61,7	61	0,7	52,1	56
	RB4 Rokitno Szlacheckie ul. Kościuszki	wt	-	61	-	62,8	56
		śr	66,3	61	5,3	62,5	56
		czw	65,8	61	4,8	62,5	56
	RB5 Turza ul. 1-go Maja DW 796	wt	-	61	-	67,3	56
		śr	70,8	61	9,8	65,9	56
		czw	71,2	61	10,2	66,5	56
		pt	69,9	61	8,9	64,1	56
		sb	69,4	61	8,4	60,6	56
		nd	68,5	61	7,5	63,2	56

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023

Tabela 8. Wartości maksymalnych poziomów dźwięku z sesji pomiarowych, dla wskaźników LAeqD1d i LAeqN1n, w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych, dla rozpatrywanych punktów referencyjnych w Łążach w 2018 r.

	LAeq D ^{max} [dB]			LAeq N ^{max} [dB]		
	poziom dźwięku A	poziom dopuszczalny hałasu	przekroczenie poziomu dopuszczalnego	poziom dźwięku A	poziom dopuszczalny hałasu	przekroczenie poziomu dopuszczalnego
PR1, Łąży, ul. Konstytucji 3-go Maja	66,0	61	5,0	56,5	56	0,5
PR2, Mitręga, ul. Pilicka, DW 790	67,5	61	6,5	62,4	56	6,4
PR3, Chruszczobród, ul. Powiatowa, DW 796	61,7	61	0,7	52,9	56	-
PR4, Rokitno Szlacheckie, ul. Kościuszki	66,3	61	5,3	62,8	56	6,8
PR5, Turza, ul. 1-go Maja, DW 796	71,2	61	10,2	67,3	56	11,3

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Łąży na lata 2020-2023

Tabela 9. Średnie godzinne natężenie ruchu pojazdów, w czasie trwania sesji pomiarowej, w przekrojach pomiarowych w Łążach w 2018 r.

Punkt pomiarowy	Dzień tygodnia/data	Dzień (6:00-22:00)		Noc (22:00-6:00)	
		Średnie natężenie ruchu pojazdów/godzinę		Średnie natężenie ruchu pojazdów/godzinę	
		Pojazdy lekkie	Pojazdy ciężkie	Pojazdy lekkie	Pojazdy ciężkie
PR 1 Łąży, ul. Konstytucji 3-go Maja	czwartek/24.05.2018	113		31	
	piątek/25.05.2018	129		29	
	sobota/26.05.2018	134		22	
	niedziela/27.05.2018	137		35	
	poniedziałek/28.05.2018	125		31	
PR 2 Mitręga, ul. Pilicka, DW 790	środa/23.05.2018	-	-	30	6
	czwartek/24.05.2018	139	35	30	7
	piątek/25.05.2018	183	39	29	6
	sobota/26.05.2018	208	14	11	2
	niedziela/27.05.2018	243	10	32	10
	poniedziałek/28.05.2018	143	38	29	7
PR 3 Chruszczobród, ul. Powiatowa DW 796	wtorek/21.08.2018	-		13	
	środa/22.08.2018	68		12	
	czwartek/23.08.2018	73		10	
PR 4 Rokitno Szlacheckie, ul. Kościuszki	wtorek/21.08.2018	-		70	
	środa/22.08.2018	170		78	
	czwartek/23.08.2018	168		73	
PR 5 Turza, ul. 1-go Maja DW 796	wtorek/23.10.2018	-	-	71	44
	środa/24.10.2018	451	94	74	35
	czwartek/25.10.2018	464	90	76	33
	piątek/26.10.2018	495	106	77	20
	sobota/27.10.2018	426	69	48	3
	niedziela/28.10.2018	308	22	47	13

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Łąży na lata 2020-2023

Od 2018 r. nie prowadzono więcej pomiarów hałasu drogowego na terenie Gminy Łąży. Najbliższym położonym punktem pomiarowym, w którym w 2022 r. były prowadzone pomiary jest miejscowość Koziegłówki (tab. 10). Znajduje się ona około 10 km od miasta Łąży w obrębie Gminy Koziegłowy. Dla podanego punktu nie odnotowano przekroczenia krótkookresowej dziennej normy hałasu. Natomiast w niewielkim stopniu została przekroczona norma krótkookresowa nocna (wynosząc przekroczenie 0,1 dB).

Tabela 10. Zbiorcze zestawienie wyników badań monitoringowych hałasu drogowego w 2022 r. na terenie województwa śląskiego

Gmina	Rejon badań		Kategorie dróg	Wskaźnik L_{DWN}		Wskaźnik L_N		Wskaźnik L_{AeqD}		Wskaźnik L_{AeqN}	
				[dB]		[dB]		[dB]		[dB]	
				Wynik	Norma	Wynik	Norma	Wynik	Norma	Wynik	Norma
Koziegłówki	PR1	Strzebiń ul. Lubliniecka	wojewódzka	68,6	68	60,4	59	67,6	61	62,3	56
	PR2	Brusiek ul. Koszęcińska	wojewódzka	-	-	-	-	61,3	65	54	56
	PR3	Koszęcin ul. Boronowska	wojewódzka	-	-	-	-	62,7	61	55	56
	PR4	Koszęcin ul. Lubliniecka	wojewódzka	-	-	-	-	66,9	65	61,7	56
	PR5	Sadów/Wierzbie ul. Powstańców Śląskich	wojewódzka	-	-	-	-	65,0	61	59,3	56
Wodzisław Śląski	PR1	Wodzisław Śląski ul. Czyżowicka	powiatowa	62,2	64	55,2	59	61,6	61	58,2	56
	PR2	Wodzisław Śląski ul. Chrobrego	powiatowa	-	-	-	-	59,4	65	53,2	56
	PR3	Wodzisław Śląski ul. Czarnieckiego	wojewódzka	-	-	-	-	61,4	61	54,9	56
	PR4	Wodzisław Śląski ul. Radlińska	powiatowa	-	-	-	-	64,7	65	58,6	56
	PR5	Kokoszyc ul. Młodzieżowa	wojewódzka	-	-	-	-	67,4	65	61,7	56
Pszczyna	PR1	Pszczyna ul. Wojciecha Korfańskiego	gminna	64,2	64	53,2	59	65,1	61	56,1	56
	PR2	Płasek ul. Katowicka	powiatowa	-	-	-	-	59,6	65	52,6	56
	PR3	Jankowice ul. Zubrów	wojewódzka	-	-	-	-	65,5	61	60,6	56
	PR4	Studzionka ul. Wodzisławska	wojewódzka	-	-	-	-	62,6	65	56,7	56
	PR5	Wisła Wielka ul. Cieszyńska	wojewódzka	-	-	-	-	66,3	65	59,8	56
Ślemień	PR1	Las ul. Zakopiańska	wojewódzka	-	-	-	-	64,2	65	60,1	56
Koziegłówki	PR1	Koziegłówki ul. Warpie	powiatowa	-	-	-	-	61,8	65	56,1	56
Rędziny	PR1	Kościeliec ul. Wolności	powiatowa	-	-	-	-	64,7	61	58,4	56

Źródło: Ocena Stanu Akustycznego Środowiska na Terenie Województwa Śląskiego w roku 2022

Dodatkowo Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie podaje, iż dla odcinka Zawiercie-Ciągowice (kierunek Łąży) trasy nr. 796 przebiegającego także przez terytorium Gminy Łąży zaobserwowano przekroczenia norm L_{DWN} i L_N . Przekroczenia Normy długookresowej L_{DWN} sięgają pierwszej linii zabudowy i ich wartość przy budynkach chronionych dochodzi do 10 dB. W przypadku długookresowej normy L_N . Przekroczenia sięgają pierwszej linii zabudowy i ich wartość przy budynkach chronionych dochodzi do 5 dB. W paru miejscach przekroczenie osiąga wartość do 10 dB.

Hałas kolejowy

W raporcie *Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie* sporządzonym w 2019 roku zawarte są informacje odnośnie poziomu hałasu dla dwóch odcinków linii kolejowej nr 1. Linia ta przechodzi również przez terytorium Gminy Łąży.

Dane raportu odnośnie hałasu dotyczą odcinków:

- Zawiercie-Łąży
- Łąży-Dąbrowa Górnicza Ząbkowice

Na odcinku Zawiercie-Łąży zaobserwowano przekroczenia norm L_{DWN} i L_N . Przekroczenia normy długookresowej L_{DWN} sięgają pierwszej linii zabudowy i ich wartość przy budynkach chronionych dochodzi do 5 dB. Ponadnormatywne wyniki odnotowano w przypadku normy długookresowej L_N . Wynoszą one do 5 dB i nie sięgają zabudowy. Na podanym odcinku 129 ludzi poddanych jest ponadnormatywnym stanem wskaźnika L_{DWN} w zakresie 55-60 dB. Siedemnastu mieszkańców jest narażonych na podwyższony poziom hałasu wg wskaźnika L_{DWN} w zakresie 60-65 dB. Na podanym odcinku 78 ludzi poddanych jest ponadnormatywnym stanem wskaźnika L_{DWN} w zakresie 50-55 dB. Siedemnastu mieszkańców jest narażonych na podwyższony poziom hałasu wg wskaźnika L_{DWN} w zakresie 55-60 dB. Jeden mieszkaniec jest zagrożony ponadnormatywnym stanem wskaźnikiem hałasu L_{DWN} . Na powyższym odcinku nie ma mieszkańców zagrożonych ponadnormatywnym poziomem hałasu w odniesieniu do wskaźnika L_N .

Na odcinku Łąży-Dąbrowa Górnicza Ząbkowice zaobserwowano przekroczenia norm L_{DWN} i L_N . Przekroczenia normy długookresowej L_{DWN} sięgają pierwszej linii zabudowy i ich wartość przy budynkach chronionych dochodzi do 5 dB. Ponadnormatywne wyniki odnotowano w przypadku normy długookresowej L_N . Przekroczenia sięgają pierwszej linii zabudowy i ich wartość przy budynkach chronionych dochodzi do 5 dB. Na podanym odcinku 127 osób poddanych jest ponadnormatywnym stanem wskaźnika L_{DWN} w zakresie 55-60 dB. 46 mieszkańców jest narażonych na podwyższony poziom hałasu wg wskaźnika L_{DWN} w zakresie 60-65 dB natomiast 43 mieszkańców jest narażonych na podwyższony poziom hałasu wg wskaźnika L_{DWN} w zakresie 65-70 dB. Na podanym odcinku 90 ludzi poddanych jest ponadnormatywnym stanem wskaźnika L_{DWN} w zakresie 50-55 dB. Trzydziestu sześciu mieszkańców jest narażonych na podwyższony poziom hałasu wg wskaźnika L_{DWN} w zakresie 55-60 dB, natomiast 29 mieszkańców jest narażonych na podwyższony poziom hałasu wg wskaźnika L_{DWN} w zakresie 60-65 dB. Trzydziestu trzech mieszkańców jest zagrożonych ponadnormatywnym stanem wskaźnikiem hałasu L_{DWN} . Na powyższym odcinku 35 mieszkańców jest zagrożonych ponadnormatywnym poziomem hałasu w odniesieniu do wskaźnika L_N w przedziale 0-5 dB.

Na powyższym odcinku poziom hałasu jest na tyle niski, że znajduje się 12 miejsc harmonogramu (wskaźnik M między 0,1-50). Do 2020 r. wykonano działania naprawcze w celu poprawy klimatu akustycznego.

Największą liczbą przejazdów charakteryzują się: pociąg pośpieszny wagonowy lokomotywa elektryczna, pociąg osobowy nowoczesny i pociąg osobowy stary. Wobec czego zaleca się modernizację pociągów, która umożliwi ułatwienie eksploatacji i wpłynie pozytywnie na lokalne warunki środowiskowe. Większość przejazdów odbywa się w ciągu dnia i należy podtrzymać tą tendencję.

Analiza SWOT

ZAGROŻENIA HAŁASEM	
Mocne strony	Słabe strony
✓ Prowadzenie remontów i przebudowy dróg gminnych ✓ Modernizacja tras drogowych i kolejowych ✓ Duża liczba tras rowerowych i szlaków turystycznych	✓ Nadal niezadawalający stan techniczny infrastruktury drogowej
Szanse	Zagrożenia
✓ Ciągły monitoring klimatu akustycznego ✓ Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska przed hałasem ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii pro środowiskowej ✓ Możliwość współfinansowania przedsięwzięć w ramach programów finansowanych z funduszy europejskich	✓ Rosnąca ilość użytkowników pojazdów na drogach ✓ Brak mało konfliktowych i jednocześnie skutecznych środków ochrony środowiska przed hałasem drogowym ✓ Wysokie koszty podróży publicznymi środkami transportu (np. kolejami) w stosunku do transportu indywidualnego ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz

5.4. Pola elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) jest nieodzownym elementem środowiska naturalnego. Pochodzi ono od naturalnych źródeł, jakimi są np.: Słońce, Ziemia, zjawiska atmosferyczne. Natomiast sztuczne pola elektromagnetyczne zaczęły pojawiać się w środowisku ponad sto lat temu i były związane z techniczną działalnością człowieka. Promieniowanie elektromagnetyczne występuje wszędzie. Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:

- stacje i linie energetyczne,
- nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
- urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Sieci i urządzenia elektroenergetyczne

Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie Gminy Łazy zaliczyć można: linie elektroenergetyczne, stacje elektroenergetyczne i bazowe stacje telefonii komórkowej.

Dystrybutorem energii elektrycznej na terenie Gminy Łazy jest TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Będzinie. Obszar Gminy zasilany jest z głównych punktów zasilających 110/15 kV. Na terenie Gminy infrastrukturę sieciową posiada również spółka PKP Energetyka S.A.

Gmina Łazy jest w całości zelektryfikowana. Na jej terenie znajdują się dwa główne źródła zasilania:

- GPZ - Łazy 110/15 kV,
- GPZ - Cementownia Wysoka 110 kV.

Przez teren Gminy Łazy przebiegają następujące linie przesyłowe wysokiego napięcia:

- linia 400 kV relacji Tucznawa - Joachimów - Rogowiec, Łągisza - Tucznawa
- linia 220 kV relacji Łośnice - Siersza
- linia 220 kV relacji Łośnice - Koksochemia

oraz sieć rozdzielcza wysokiego napięcia 110 kV zasilająca GPZ. Są to:

- jednotorowa linia napowietrzna relacji Łągisza - Kądziałów
- jednotorowa linia napowietrzna relacji Łągisza - Wysoka - Kądziałów
- jednotorowa linia napowietrzna relacji Tucznawa - GPZ Łazy - Kądziałów.

Instalacje radiokomunikacyjne

Na terenie Gminy Łazy głównym operatorem telefonii stacjonarnej jest Orange. Najlepsza sytuacja w zakresie dostępności telekomunikacyjnej występuje w samym mieście, gdzie oprócz Orange Polska S.A. obszar ten obsługuje operator Netia oraz DIALOG S.A. Natomiast telefonizacja obszarów wiejskich z udziałem Orange Polska S.A. oparta jest na sieci przewodowej uzupełnianej stacjami radiowego dostępu abonenckiego.

Ponadto na terenie Gminy usługi telekomunikacyjne świadczą operatorzy telefonii komórkowych, których szybki rozwój spowodował wzrost źródeł emisji PEM w postaci stacji bazowych. Według wykazu pozwoleń radiowych dla stacji GSM/UMTS/LTE oraz CDMA, wydawanych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej wynika, iż w Gminie Łazy, istnieje około 30 stacji bazowych telefonii komórkowej.

Monitoring PEM

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring ten, zgodnie z art. 26 ust. 1, pkt. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, obejmuje uzyskiwane na podstawie badań monitoringowych informacje w zakresie promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych. Badania te powinny być przeprowadzane cyklicznie, przy zastosowaniu ujednoliconych metod zbierania, gromadzenia i przetwarzania danych. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi również, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (art. 124 Prawo ochrony środowiska).

Od 2019 r. pomiary promieniowania elektromagnetycznego w województwie śląskim prowadzi Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach. W tab. 11 przedstawiono wyniki tych pomiarów. Pomiary nie wykazały przekroczenia poziomu dopuszczalnego wynoszącego wówczas 7 V/m.

Tabela 11. Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych częstotliwości 100kHz-3GHz w Gminie Łazy w latach 2019-2021

Lp.	Gmina	Lokalizacja punktu pomiarowego poziomu pól elektromagnetycznych częstotliwości 100kHz-3GHz (składowej elektrycznej E) w środowisku	Wartość wskaźnika WMe [V/m]
2019 r.			
1.	Łazy	ul. Częstochowska	0,93
2021 r.			
3.	Łazy	ul. Fabryczna	0,16

Źródło: GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska Katowice, sprawozdania z badań za lata 2019-2022

Analiza SWOT

PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	
Mocne strony	Słabe strony
✓ Brak przekroczeń poziomów dopuszczalnych natężenia pól elektromagnetycznych	✓ Wzrastająca ilość stacji bazowych telefonii komórkowej ✓ Wzrastająca popularność sieci bezprzewodowych
Szanse	Zagrożenia
✓ Ciągły monitoring poziomu pól elektromagnetycznych ✓ Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii pro środowiskowej ✓ Możliwość współfinansowania przedsięwzięć w ramach programów finansowanych z funduszy europejskich	✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz

5.5. Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód**Wody powierzchniowe**

Gmina Łąży leży w obszarze zlewni Wisły, pomiędzy dolinami Białej i Czarnej Przemszy oraz rzeki Centurii. Północne terytorium gminy to w dużej części gęsta sieć stawów, potoków i terenów podmokłych o dużych powierzchniach.

Czarna Przemsza przepływa przez obszar gminy na długości prawie 7 km i ma bardzo duży wpływ na kształtowanie lokalnych stosunków wodnych. Jej zlewnia, wydzielona przez wododział niższego rzędu, obejmuje teren północny, środkowy i zachodni. Sama rzeka jest źródłowym odcinkiem Przemszy, będącej lewym dopływem górnej Wisły. Najdłuższym dopływem jest Mitręga, uchodząca do Jeziora Przeczyckiego. Dolina, na której znajdują się cieki jest słabo wykształcona i nie posiada żadnych teras zalewowych.

Południowa i południowo-wschodnia część Gminy to zlewnia Białej Przemszy, przepływającej niedaleko miejscowości Skałbana. Obszar zlewni jest bardzo bogaty w roślinność wodną, wśród której występuje rzadko spotykana w kraju warzucha polska. Największym dopływem rzeki jest Centuria, biorąca swój początek w osadzie Centuria.

Obydwie rzeki: Czarna i Biała Przemsza łączą się w okolicy Mysłowic, natomiast na rzekach Mitręga i Centuria znajdują się dwa niewielkie zalewy, wykorzystywane głównie do celów rekreacyjnych. Ogólnie teren gminy charakteryzuje się zróżnicowaną budową geologiczną z ubogą siecią hydrograficzną w południowo-wschodniej części i gęstą siecią rowów melioracyjnych w części północnej. Na obszarach przekształconych antropogenicznie obserwuje się utratę sieci hydrograficznej.

Poniżej (tab. 12) wyszczególniono jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) wraz z określeniem ich stanu.

Tabela 12. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Łazy

Lp.	Kod	Nazwa	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	RW20005212829	Centuria	niezagrożona
2.	RW2000621229	Mitrega	zagrożona
3.	RW2000621231	Przemsza do zbiornika Przeczyce	zagrożona
4.	RW200062128329	Strumień Błędowski	zagrożona
5.	RW20007212529	Trzebyczka	niezagrożona

Źródło: Baza danych do Aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju

Wody podziemne

Gmina Łazy, podobnie jak większość gmin powiatu zawierciańskiego, charakteryzuje się bogatym zasobem wód podziemnych. Pod względem hydrologicznym, należy ona do obszaru bytomsko-olkuskiego i położona jest na dwóch Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych (GZWP).

Zdecydowana większość terenu obejmuje GZWP nr 454 Olkusz-Zawiercie, którego całkowite zasoby wodne szacuje się na poziomie 391 tys. m³/d. Jest to najbardziej zasobny zbiornik triasowy Monokliny Krakowsko-Śląskiej, rozciągający się od terenów Będzina i Piekar Śląskich na zachodzie do terenów Olkusza i Zawiercia na wschodzie, którego powierzchnia całkowita wynosi 732 km². Znaczna część omawianego zbiornika to obszar o niskim i bardzo niskim stopniu zagrożenia, który wzrasta w granicach doliny Przemszy k. Olkusza i Łaz Błędowskich, gdzie stopień zagrożenia określa się jako średni, wysoki, a nawet bardzo wysoki. W związku z powyższym na terenie gminy wydzielono obszary szczególnej ochrony zbiorników wód podziemnych w zasięgu GZWP nr 454 z najwyższą ochroną w części wschodniej i wysoką w części południowo-wschodniej.

Południowo wschodnia część Gminy położona jest na Głównym Zbiorniku Wód Podziemnych nr 326 Częstochowa (Wschód), którego całkowita powierzchnia wynosi 3 257 km³, a zasoby dyspozycyjne oszacowano na 1 020 m³/d. Zbiornik obejmuje niespełna 10% powierzchni gminy.

Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) występujące na obszarze gminy zostały zestawione i scharakteryzowane pod kątem ich jakości w tab. 13.

Tabela 13. Jednolite części wód podziemnych na terenie Gminy Łazy

Lp.	Kod	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Status JCWPd	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	PLGW2000130	dobry	słaby	słaby	zagrożona
2.	PLGW2000112	dobry	dobry	dobry	zagrożona

Źródło: Baza danych do Aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju

Zaopatrzenie w wodę

W Gminie Łazy zaopatrzenie w wodę odbywa się w oparciu o lokalne zasoby wód głębinowych, prowadzone jest przez Promax Sp. z o.o. w Łazach, ul. Pocztowa 14. Pobór wody następuje z 8 ujęć zlokalizowanych na terenie Gminy.

Charakterystykę istniejącej sieci wodociągowej na terenie gminy w latach 2020-2022 przedstawiono w tab. 14 (stan na 31.12.2020 r., 2021 r. i 2022 r. wg GUS).

Infrastruktura sieci wodociągowej na terenie Gminy zapewnia dostawę wody dla większości mieszkańców (ok. 99,9%). Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło w 2022 r. 516,0 dam³/rok, a zużycie wody na 1 mieszkańca wyniosło 33 m³/rok (stan na 31.12.2022 r., wg GUS).

Tabela 14. Charakterystyka istniejącej sieci wodociągowej na terenie Gminy Łazy w latach 2020-2022

Jednostka terytorialna	Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej)	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Woda dostarczona gospodarstwom domowym
	[km]	[szt.]	[dam ³]
2020 r.			
Gmina Łazy	129,2	5 018	459,2
2021 r.			
Gmina Łazy	135,7	5 067	454,0
2022 r.			
Gmina Łazy	137,1	5 147	449,1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Gospodarka ściekowa

Zgodnie z danymi GUS w 2022 r. z terenu Gminy Łazy zostało odprowadzonych 9 dam³/rok ścieków przemysłowych ogółem i 163 dam³/rok oczyszczonych ścieków ogółem. Ścieki oczyszczane były w oczyszczalni ścieków komunalnych, o przepustowości ogółem 1 100 m³/d (zgodnie z danymi z UMiG).

Długości sieci kanalizacyjnej oraz stopień skanalizowania Gminy w latach 2020-2022 wg GUS przedstawiono w tab. 15.

Gmina utrzymuje dobry stan techniczny sieci. Budowana jest także sieć kanalizacyjna, wykonano II etap zadania. Etap III inwestycji będzie realizowany, w miarę możliwości budżetowych i pozyskanych środków zewnętrznych.

Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy wg danych z UMiG Łazy ma długość ok 39,1 km.

Tabela 15. Charakterystyka istniejącej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Łazy w latach 2020-2022

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Ścieki oczyszczane odprowadzone
	[km]	[szt.]	[dam ³]
2020 r.			
Gmina Łazy	31,5	512	113,0
2021 r.			
Gmina Łazy	31,5	968	134,0
2022 r.			
Gmina Łazy	31,2	1 015	163,0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W dniu 25 stycznia 2023 r. Rada Miejska w Łazach Uchwałą Nr XLVI/297/2023 zatwierdziła „Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie Miasta i Gminy Łazy na lata 2023-2025”. Plan ten został opracowany przez Spółkę Promax Sp. z o.o.

Spółka ta prowadzi działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

Jako priorytetowe planowane są:

- zewnętrzny zbiornik wody o pojemności 150-200 m³, który ma zapewnić lepsze warunki zaopatrzenia i zwiększenie niezawodności dostaw wody pitnej dla mieszkańców czterech miejscowości – Wiesiółka,
- zewnętrzny zbiornik wody o pojemności 80 m³, który ma zapewnić lepsze warunki zaopatrzenia i zwiększenie niezawodności dostaw wody pitnej dla mieszkańców miejscowości Hutki Kanki.

Aglomeracja Łazy została wyznaczona Uchwałą Nr XXI/133/2020 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Łazy (Dz. Urz. Woj. Śl. Poz. 9484).

W celu zapewnienia pokrycia całej aglomeracji siecią kanalizacyjną, Spółka zakłada, że istnieje konieczność budowania kanalizacji sanitarnej o długości 5,1 km oraz tłocznej o długości 0,7 km, co daje łącznie 5,8 km sieci. Zadanie to realizować będzie Krajowy Program Oczyszczania Ścieków na terenie Gminy Łazy.

Nie planuje się budowy nowej oczyszczalni ścieków, ale Spółka Promax Sp. z o.o. planuje modernizację i budowę zbiornika zapasowego.

Do 2027 r. planuje się pokrycie 100% aglomeracji siecią kanalizacyjną.

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku m. in. poprzez przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych.

Ścieki ze zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych na terenie Gminy Łazy są odbierane od właścicieli nieruchomości poprzez wyspecjalizowane firmy, posiadające stosowne zezwolenia na odbiór nieczystości ciekłych.

Na terenach, gdzie brak jest sieci kanalizacyjnej nieczystości ciekłe gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych oraz oczyszczane są za pomocą systemów indywidualnych, do których zalicza się przydomowe oczyszczalnie ścieków, przy czym decyzja o lokalizacji jednych bądź drugich urządzeń pozostawiona jest do wyboru właścicielowi nieruchomości, z wyjątkiem tych, gdzie przepisy ustawy prawo budowlane lub o zagospodarowaniu przestrzennym na taką swobodę nie pozwalają.

W 2022 r. wg danych GUS na terenie Gminy znajdowało się 3 033 szamb oraz 326 przydomowe oczyszczalnie ścieków (tab. 16).

Tabela 16. Przydomowe oczyszczalnie oraz zbiorniki bezodpływowe na terenie Gminy Łazy w latach 2020-2022

Jednostka terytorialna	Zbiorniki bezodpływowe	Oczyszczalnie przydomowe	Nieczystości ciekłe (ścieki bytowe) odebrane w ciągu roku
	[szt.]	[szt.]	[m ³ /rok]
2020 r.			
Gmina Łazy	3 100	405	36 966,90
2021 r.			
Gmina Łazy	3 049	319	31 464,30
2022 r.			
Gmina Łazy	3 033	326	27 433,80

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ochrona przed powodzią

Jak wynika z zapisów Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy z dnia 22 stycznia 2015 r., na omawianym terenie występują górne źródłiskowe odcinki rzek i potoków o niewielkich przepływach, dlatego Gmina nie jest narażona na niebezpieczeństwa powodzi powodujących zagrożenia życia i mienia ludności, występują natomiast okresowe podtapianie terenów dolinnych.

Za tereny zagrożone zalewami można uznać niewielki obszar dzielnicy Młynek, Gzichowa i Chruszczobrodu – Piaski. Obszarem podatnym na podtapianie gruntów sąsiednich jest dolina rzeki Mitręgi, przepływająca przez Rokitno Szlacheckie, Łazy, Wiesiołkę, Chruszczobród i Chruszczobród – Piaski.

Obszarem narażonym na niebezpieczeństwo powodzi o dużym prawdopodobieństwie wystąpienia jest teren w Łazach w dzielnicy Młynek przyległy do rzeki Mitręga.

Gmina Łazy posiada opracowany *Plan Operacyjny ochrony przed powodzią Gminy Łazy*. Z niniejszego Planu wynika, iż głównym ciekim powierzchniowym i osią hydrograficzną Gminy jest rzeka Mitręga (19,6 km) – najdłuższy na omawianym terenie, a także na terenie powiatu zawierciańskiego lewobrzeżny dopływ Czarnej Przemszy. Uchodzi do zalewu Przeczycko-Siewierskiego. Źródło ma w Mitrędze i przepływa przez Łazy, Wiesiołkę, Chruszczobród, Chruszczobród Piaski.

Rzeka Czarna Przemsza to liczący 63,3 km prawy dopływ źródłowy Przemszy. Źródło ma w Bzowie dzielnicy Zawiercia. Przepływa przez Kuźnicę Masłowską i Turzę.

Rzeka Trzebyczka, mająca źródło w sołectwie Trzebyczka ma 14 km i uchodzi do Czarnej Przemszy. Rzeka przepływa przez Dąbrowę Górniczą.

Rzeka Centuria źródło ma w sołectwie Hutki Kanki i stanowi prawobrzeżny dopływ Białej Przemszy.

Omawiane rzeki nie posiadają urządzeń hydrotechnicznych, za wyjątkiem zalewu Mitręga w Łazach.

Z Planu wynika, że Gmina Łazy nie jest zagrożona powodzią, ale posiada tereny narażone na podtopienia.

Wykaz stawów i zbiorników na terenie Gminy Łazy przedstawia się następująco:

- Zalew Mitręga – powierzchnia ogroblowana 7,20 ha, pojemność 112 000 m³.

Charakterystyka zbiornika wodnego – Zalewu „Mitręga” – zbiornik powstał w 1972 r. Umiejscowiony jest w dolinie rzeki Mitręgi (prawobrzeżnego dopływu Czarnej Przemszy) na terenie dzielnicy Młynek w Łazach. Jest budowlą IV klasy o konstrukcji ziemnej. Od strony południowej i zachodniej jest obwałowany groblami ziemnymi.

Wykaz magazynów przeciwpowodziowych – Gminny Magazyn Przeciwpowodziowy, Budynek Urzędu Miejskiego w Łazach, ul. Traugutta 15.

Analiza SWOT

GOSPODAROWANIE WODAMI I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	
Mocne strony	Słabe strony
✓ Dobrej jakości urządzenia sieciowe ✓ Wysoki wskaźnik zwodociągowania terenu miasta i gminy ✓ Wysoki potencjał ekologiczny wód powierzchniowych ✓ Sukcesywna planowana rozbudowa sieci kanalizacyjnej	✓ Słaby stan wód podziemnych ✓ Niski odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej – 31%
Szanse	Zagrożenia
✓ Dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej ✓ Stopniowo wzrastająca świadomość społeczna ✓ Możliwość wspierania projektów pro-środowiskowych przez programy i fundusze strukturalne Unii Europejskiej oraz krajowe fundusze celowe ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii pro środowiskowej	✓ Możliwość przedostawania się do środowiska nieoczyszczonych ścieków z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych ✓ Wysokie koszty realizacji urządzeń podczyszczania ścieków ✓ Brak funduszy na inwestycje ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz ✓ Możliwość dużych natężeń opadów atmosferycznych

5.6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi**Budowa geologiczna**

Wg podziału fizyczno-geograficznego Polski Kondracki 2001 (zm. 2018) obszar Gminy Łazy znajduje się na terenie 3 mezoregionów: Kotliny Siewierza, Wyżyna Częstochowska, Pagóry Jaworznickie. Są one przyporządkowane do poszczególnych makroregionów:

- Kotliny Siewierza - Wyżyna Woźnicko-Wieluńska
- Wyżyna Częstochowska - Wyżyna krakowsko-Częstochowska
- Pagóry Jaworznickie - Wyżyna Śląska

Przeważająca część gminy położona jest na Wyżynie Śląskiej w obrębie mezoregionu Kotliny Siewierza. Tworzą ją enklawy tworów malmowych na osadach jury dolnej i środkowej. Obniżenia terenu wykształciły procesy denudacyjne w mało odpornych skałach, głównie ilastych, okresu górnego triasu i dolnej jury (Wyżyny Śląsko-Małopolskie Gilewska 1972). Rzeźba kotliny jest zróżnicowana. Charakterystyczną formę terenu tworzą wzgórza ostańcowe z wychodniami wapiennymi. Wysokości bezwzględne kotliny mieszczą się w przedziale ok. 290-440 m n.p.m. W pokryciu powierzchni dominują lasy (ok. 60% obszaru) nad arealem rolniczym (ok. 30%) i zabudowanym (ok. 10%). Wśród gleb przeważają nieurodzajne formacje bielicowe i rdzawe, sprzyjające siedliskom sosny, wytworzone na piaskach i żwirach pochodzących z akumulacji rzeczno-lodowcowej (*Mikroregiony i submikroregiony Wyżyny Częstochowskiej na tle podziału fizycznogeograficznego Wyżyny Śląsko-Krakowskiej* Nita 2018). Natomiast wschodnia część gminy należy do Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej mezoregionu Wyżyny Częstochowskiej. Wyżynę stanowi płyta wapieni górnajurajskich. Ma ona silnie urozmaiconą rzeźbę, w wyniku działania procesów krasowych. Tworzy okazałe formy morfologiczne przejawiające się lokalnymi kulminacjami terenu z ostańcami wapiennymi sięgającymi na terenie gminy okolic Grabowej i Niegowonic. Zachodni skraj gminy to Pagóry Jaworznickie. Zajmują one niewielki obszar. Obecne dolomity triasowe nie tworzą tu doskonale ciągłej i zwartej powierzchni. Formują one izolowane pagóry porozidzielane różnorodnym systemem obniżień. W obniżeniach terenu osadziły się: piaski lodowcowe i rzeczne o różnej miąższości. Dwie główne struktury morfologiczne na terenie Gminy to

pasmo Wzniesień Niegowonicko-Smoleńskich obejmujące część południową gminy oraz Kotliną Mitręgi - szeroka niecka w centralnych i północnych rejonach Gminy.

Na terenie Gminy występuje zróżnicowanie wysokościowe. Rzędne terenu przeważnie oscylują w granicach 320-400 m n.p.m. Największą wysokość osiąga Góra Stodółsko o wysokości 434,8 m n.p.m. Jest to teren pokryty ostańcami wapiennymi w rejonie Niegowonic. Najniżej położonymi areałami są: dolina rzeki Mitręgi w zachodniej części gminy i dorzecze Białej Przemszy płynące w kierunku Błędowa. Wysokość spada tam do około 300 m n.p.m.

Teren Gminy charakteryzuje się zróżnicowaną budową geologiczną z ubogą siecią hydrograficzną w południowo-wschodniej części i gęstą siecią rowów melioracyjnych w części północnej. Na obszarach przekształconych antropogenicznie obserwuje się utratę sieci hydrograficznej. Gminę Łazy na tle okolicznych terenów wyróżniają bogate zasoby surowców naturalnych. Są to głównie surowce skalne, a także rudy cynkowo-ołowiowych.

Gleby

Lokalne warunki determinują miejsce występowania lokalnych typów gleb. Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego dla terenu Miasta i Gminy Łazy (2017) podaje, że w gminie Łazy występują lokalne kompleksy glebowe tj. :

- we wschodniej części gminy piaski rzeczne teras i powierzchni akumulacyjnych,
- w dolinach rzek mady i piaski rzeczne,
- w obniżeniach Czarnej Przemszy (w Kotlinie Mitręgi) iły szarozielonawe, glinki i żwiry kwarcowe,
- na pozostałych terenach miejscami spotykane są iły czerwone i pstre, iły ciemnoszare z syderytami, wapienie piaszczyste, zlepieńce, wapienie skaliste i pyłowe oraz margle,
- w kotlinie Mitręgi występują przede wszystkim gleby pseudobielicowe i wyługowane, wytworzone z piasków słabogliniastych i luźnych,
- na wychodniach ostańców jurajskich występują ciężkie iły jurajskie i rędziny.

Na terenie Gminy miejscami występują gleby o dużej zawartości frakcji szkieletowej. Gleby piaszczyste mają odczyn lekko kwaśny, natomiast rędziny mają odczyn obojętny.

Gleby położone na stokach podlegają zjawisku zmywania powierzchniowego. Jego geneza jest antropogeniczna lub naturogeniczna. Natężenie zmywania jest zależne od lokalnych warunków m.in. od spadku i pokrycia terenu. W obszarach zurbanizowanych i zindustrializowanych występują gleby pochodzenia antropogenicznego. Presja związana z działalnością człowieka spowodowała znaczne przekształcenia w strukturze glebowej. Gleby o najwyższym stopniu przydatności rolniczej występują w kompleksach (płatach) na zboczach w okolicy Wysokiej, Rokitna Szlacheckiego, Niegowonic, Grabowej i Chruszczobrodu.

Na dużym obszarze Gminy Łazy rolnictwo jest wciąż silnym fundamentem rozwojowym i podstawą egzystencji dużej części populacji. Grunty rolne stanowią 13 285 ha, co stanowi 45,06% powierzchni omawianego terenu. Powierzchnia gruntów ornych stanowi 54,01% gleb użytkowanych rolniczo. Zestawienie użytków rolnych i ornych w Gminie przedstawiono w tab. 17.

Tabela 17. Struktura gruntów w Gminie Łazy

Lp.	Gmina	Powierzchnia ogółem [ha]	Użytki rolne [ha]	Użytki rolne [% ogółu powierzchni]	Grunty orne [ha]	Grunty orne [% użytków rolnych]
1.	Łazy	13 285	5 986	45,06%	3 233	54,01%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2024 z perspektywą do 2031

W ostatnich latach obserwuje się silny trend spadku powierzchni wykorzystywanych rolniczo spowodowany przekazywaniem gruntów na cele nierolnicze oraz wyłączeniem z użytkowania rolniczego z przyczyn ekonomicznych gruntów najsłabszych. W Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach, na podstawie danych GUS, przeprowadzono analizę zależności pomiędzy zmianą obszarów zabudowanych a dostępnymi wskaźnikami demograficznymi i społeczno-ekonomicznymi. Analiza ta wykazała, że wzrost dochodów powoduje zwiększenie powierzchni terenów zabudowanych przypadających na jednego mieszkańca. Wzrost zamożności umożliwia przeznaczenie większej ilości środków finansowych na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych.

Panujący obecnie trend polegający na planowaniu przestrzennym z nadmiernym przeznaczeniem na cele zabudowy gruntów rolnych prowadzi do rozpraszania zabudowy mieszkalnej. Jest to skutek przeznaczania na cele urbanizacyjne zbyt dużych powierzchni pod zabudowę. Nieefektywne wykorzystanie terenów prowadzi do niekorzystnych zmian krajobrazowych. Następstwem decentralizacji zabudowań jest wzrost kosztów budowy infrastruktury – dróg dojazdowych, wodociągów, kanalizacji i innych elementów liniowych. Fragmentacja krajobrazu tworzy nadmierną ingerencję enklaw urbanizacyjnych w obszarach użytkowanych rolniczo. Powoduje to nieuzasadniony wzrost cen ziemi stymulujący podziały geodezyjne działek rolnych na mniejsze powierzchnie. Mniejsze gospodarstwa są szczególnie narażone na dezintegrację. Właściciele przewidujący duży wzrost wartości nieruchomości rolnych odsprzedają grunty przyczyniając się do dalszego rozdrobnienia.

Na obszarze Gminy przeważają gleby średnio i mało urodzajne. Grunty klasy bonitacyjnej V i VI stanowią 59,75 % użytków rolnych, grunty IV klasy 34,18 %, a klasy III zaledwie 6,07 %. Na terenie Gminy Łazy większość gleb o przeznaczeniu rolniczym jest trudna do uprawy. Jest to spowodowane nadmierną wilgotnością terenu. Przyczyną takiego stanu rzeczy są: poziom zalegania warstw nieprzepuszczalnych oraz przesuszenie terenu o pochodzeniu naturogenicznym i antropogenicznym. W gminie Łazy dominują gleby, które wskazane są do uprawy selektywnej (np. roślin przemysłowych).

Zanieczyszczenie gleb

W latach 2006-2011 na zlecenie Starostwa Powiatowego w Zawierciu, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach przeprowadziła badania gleb w 10 gminach tj.: Irządze, Kroczyce, Łazy, Poręba, Zawiercie, Ogrodzieniec, Pilica, Szczekociny, Włodowice i Żarnowiec.

Z przeprowadzonych badań wynikało, że przekroczenie dopuszczalnych zawartości metali ciężkich w glebie wystąpiło w przypadku kadmu w 1 punkcie w Gminie Łazy. W łazach nie stwierdzono natomiast przekroczenia wartości dopuszczalnych ołowiu, niklu, chromu i rtęci w glebie. Analiza odczynu i zasobności gleb wykazała ich duże zróżnicowanie, które w przypadku Gminy Łazy jest z przewagą obojętnych i zasadowych.

Od 1995 r. na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska realizowany jest monitoring chemizmu gleb ornych Polski. Ostatnie takie badania gleb były wykonane w 2020 r.

Na terenie Powiatu Zawierciańskiego znajduje się jeden punkt zajmujący się badaniem jakości gleby. Jest to punkt nr 345 umiejscowiony w miejscowości Kroczyce w odległości ok 11 km od miasta Łazy. Charakterystyka punktu:

- Punkt: 345,
- Miejscowość: Kromotów,
- Gmina: Zawiercie,
- Województwo: śląskie; Powiat: zawierciański ,
- Kompleks: 3 (pszenny wadliwy); Typ: Gb (rędziny brunatne); Klasa bonitacyjna: IVb.

Gatunek gleby wg:

- BN-78/9180-11: pgl (piasek gliniasty lekki),
- PTG 2008: pg (piasek gliniasty).

Badania prowadzone w omawianym punkcie obejmują m.in.: odczyn gleby, zawartość substancji organicznej, właściwości sorpcyjne gleb i zawartość pierwiastków w glebie. W 2020 r. odczyn gleby w zawiesinie H_2O wynosił 7,5, natomiast w zawiesinie KCl 6,9. Jako przedział optymalny dla procesów biologicznych, związanych z metabolizmem większości gatunków roślin i mikroorganizmów glebowych przyjmuje się wartości pH od 5,5 do 7,2, mierzone w 1M KCl.

W ciągu ostatnich lat zaobserwowano wzrost zawartości próchnicy i węgla organicznego. Na przestrzeni lat 1995-2020 zauważyć można niewielki wzrost substancji organicznej gleby. Warto pamiętać, iż ubytek próchnicy powoduje utratę produkcyjnych funkcji gleb. Kwasowość hydrolityczna w przedziale czasowym prowadzonego monitoringu wzrastała i w 2020 r. jej poziom wynosił $1,4 \text{ cmol}(+) \cdot \text{kg}^{-1}$. Wynika z tego potrzeba wapnowania gleb na badanym terenie.

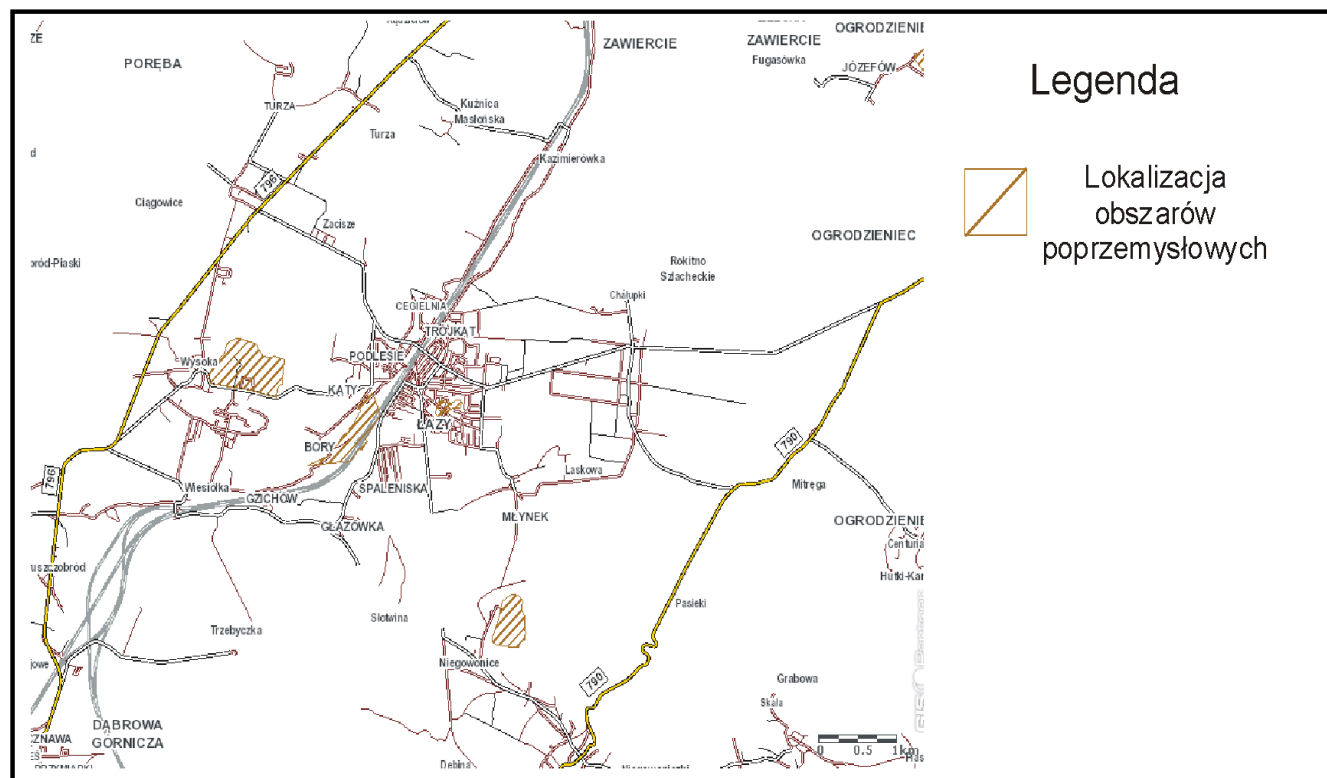
Gleby w punkcie pomiarowym Kromołów w przedziale czasowym objętym programem monitoringu charakteryzowały się wysoką zawartością fosforu przyswajalnego, nastąpił jednak jego spadek w porównaniu z latami poprzednimi.

W punkcie pomiarowym w Magnuszewie nie odnotowano przekroczenia zawartości dopuszczalnych pierwiastków śladowych.

Tereny przemysłowe i zdegradowane

Tereny zdegradowane występujące na terenie Gminy Łąży (rys. 6) to w szczególności obszary powstałe w wyniku działalności wydobywczej, a także tereny po zamkniętych grupach torów na stacji Łąży. Zgodnie z Ogólnodostępną Platformą Informacji „Tereny przemysłowe i zdegradowane” na terenie Gminy znajduje się:

- kamieniołom,
- tereny po zamkniętych grupach torów na st. Łąży,
- teren po wydobyciu węgla brunatnego,
- kamieniołom (Cementownia Wysoka).

Rysunek 6. Obszary przemysłowe na terenie Gminy Łąży

Źródło: <https://geoportal.orsip.pl/gis/apps/webappviewer/>

Odpowiednio zrekultywowane tereny przemysłowe posiadają duży potencjał gospodarczy, co w kontekście rozwoju regionu może być bardzo ważnym czynnikiem. Tylko odpowiednia współpraca na szczeblu gminno-powiatowym może zagwarantować wymierne korzyści, wynikające z dobrego zagospodarowania terenów zdegradowanych.

Ochrona zasobów kopalin

Zgodnie z Bilansem zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. na terenie Gminy Łazy znajduje się 18 złóż kopalin, z których 1 jest eksploatowane. Charakterystykę złóż kopalin przedstawiono w tab. 18.

Tabela 18. Charakterystyka złóż kopalin na terenie Gminy Łazy

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
		Bilansowe geologiczne	Poza bilansowe	
Rudy cynku i ołowiu [tys. Mg]				
Gołuchowice	R	562	-	-
Rodaki - Rokitno Szlacheckie	P	2 632	-	-
Zawiercie 3	R	35 146	-	-
Poręba	P	29	-	-
Siewierz	P	9	-	-
Dolomit [tys. Mg]				
Chruszczobród	R	191 317	-	-
Chruszczobród 2	E	26 366,77	-	809,08
Chruszczobród I	R	17 443,70	-	-
Piaski i żwiry [tys. Mg]				
Chruszczobród	R	512	-	-
Mitrega	R	3 284		
Surowce ilaste dla przemysłu cementowego [tys. Mg]				
Wysoka II	R	-	-	-
Wysoka III	Z	47	-	-
Wysoka IV	R	8 673	-	-
Piaski formierskie				
Gołuchowice	P	507	-	-
Surowce ilaste ceramiki budowlanej				
Zawiercie	P	3 300		
Wapienie i margle [tys. Mg]				
Niegowonice II	R	158 608	-	-
Michałówek-Łazy	Z	132	-	-
Niegowonice-Rokitno Szlacheckie	P	76 100	-	-

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2022 r.

Wyjaśnienie: E - złożo eksploatowane, P – złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie, R - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo, T - złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo, Z - złożo, z którego wydobywanie zostało zaniechane

Ponadto ze zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu Miasta i Gminy Łazy – Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXIV/215/17 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 23 lutego 2017 r. wynika, iż w Gminie Łazy występuje jeszcze jedno złożo rud cynku i ołowiu „Chechło” zlokalizowane w większości na obszarze gmin Klucze, Ogrodzieniec i Łazy. W Gminie Łazy zajmuje niewielki fragment w południowo-wschodniej części gminy.

Należy podkreślić, że w listopadzie 2023 r. wydano obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska odnośnie złóż rud cynku i ołowiu Rodaki - Rokitno Szlacheckie brzmiące: *Zawiadamiam o wydaniu przez*

organ koncesyjny decyzji z dnia 17.11.2023 r. kończącej postępowanie w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia koncesji nr 26/2010/p z dnia 12 maja 2010 r. wydanej przez Ministra Środowiska na rzecz Rathdowney Polska Sp. z o.o., na poszukiwanie i rozpoznawanie rud cynku i ołowiu na obszarze obejmującym części 3 złóż Zn-Pb: „Zawiercie I”, „Zawiercie II” i „Rodaki-Rokitno Szlacheckie”, położonym w granicach gmin Łazy i Ogrodzieniec, w powiecie zawierciańskim w woj. śląskim.

Osuwiska i tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi

Na terenie Gminy Łazy odnotowano dwa osuwiska: w sołectwie Grabowa oraz sołectwie Wysoka. Ponadto na terenie ww. sołectw zidentyfikowano również obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych ziemi.

Zgodnie z danymi uzyskanymi ze Starostwa Powiatowego w Zawierciu, które prowadzi rejestr terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi, osuwiska te charakteryzują się:

- osuwisko w sołectwie Grabowa- stanowi zidentyfikowane czynne osuwisko znajdujące się na południowym stoku Wierzgóry, za zabudowaniami posesji przy ulicy Strażackiej 19.
- osuwisko w sołectwie Wysoka- stanowi zidentyfikowane stabilne i zabezpieczone osuwisko skarpy nad zbiornikiem wodnym powstałym w byłym wyrobisku kopalni (tzw. Gliniak) w sołectwie Wysoka przy ulicy Szerokiej (przy wylocie ulicy Krótkiej).

Osuwisko w Grabowej o numerze roboczym JP3 (ID 18976 w bazie SOPO) i powierzchni 0,02 ha. Jest usytuowane na południowym stoku Wierzgóry. Znajduje się ono za zabudowaniami posesji przy ulicy Strażackiej 19. Osuwisko powstało 2009 r. i było aktywowane w 2010 r. W 2011 r. wykonano dla niego Kartę Dokumentacyjną Osuwiska (Rubinkiewicz i Kwecko 2011). Zalecono w niej prowadzenia dla niego monitoringu obserwacyjnego. W 2014 roku tereny we wsi Grabowa były przedmiotem opracowania map terenów, na których wystąpiły ruchy masowe ziemi i map terenów zagrożonych ruchami masowymi, w którym ujęto omawiane osuwisko (Sikora i Piotrowski 2014). Osuwisko powstało na skarpie małej dolinki na rozległym, południowym stoku Wierzgóry. Intensywne obciążenie gruntu wodą stworzyło warunki do osunięcia się luźnych utworów czwartorzędowych na poniższe zabudowania. Osuwisko uszkodziło niżej położony budynek mieszkalny. Materiał koluwalny dostał się poprzez otwory drzwiowe i okienne do wnętrza budynku. Po tym wydarzeniu wykonano prowizoryczne prace zabezpieczające. Usunięto części koluwium i wykonaniu powierzchniowego odwodnienia terenu.

Osuwisko w Wysokiej o roboczym numerze JK8 (ID 18975 w bazie SOPO) powstało w 2001 r. przy ulicy Szerokiej. Znajduje się na północnej skarpie kamieniołomu, na której wykonano nasyp antropogeniczny. Zajmuje ono powierzchnię 0,76 ha. Odkucie mas ziemnych powstało na granicy litego podłoża (wapieni wieku jurajskiego – oksford) i luźnego materiału pochodzenia antropogenicznego. W 2001 r. wykonano ekspertyzę geotechniczną dotyczącą stateczności skarpy osuwiska (Marecki i Urbański 2001) jak i również jej odwodnienie. Ponowne uaktywnienie osuwiska nastąpiło w maju 2010 r. w wyniku intensywnych opadów deszczu. Fragment ulicy Szerokiej został uszkodzony. Wystąpiły zagrożenia dla słupa linii energetycznej usytuowanej ok. 3 m od skarpy głównej osuwiska. W związku z tym w 2010 roku wykonano dla osuwiska Kartę Dokumentacyjną (Grabowski i Kaczorowski 2010). W 2014 r. tereny w sołectwie Wysoka były przedmiotem opracowania map terenów, na których wystąpiły ruchy masowe ziemi i map terenów zagrożonych ruchami masowymi, w którym ujęto omawiane osuwisko (Sikora i Piotrowski 2014). Obecnie osuwisko jest ustabilizowane i zabezpieczone.

Zagrożenia związane z występowaniem osuwisk i ruchów masowych uwzględniane są w planowaniu przestrzennym gminy.

W 2015 r. na zlecenie PIG-PIB przeprowadzono Raport z Monitoringu omawianych osuwisk. Z powyższego dokumentu wynika:

- zaleca się dalsze obserwacje osuwiska JP3 (ID 18976) w Grabowej, które powinny być prowadzone po roztopach i intensywnych opadach do czasu jego zabezpieczenia,
- osuwisko nr JK8 (ID 18975) w Wysokiej jest zabezpieczone, z tego względu nie wymaga ono częstych obserwacji. W celu lepszej kontroli aktywności tego osuwiska można zastosować monitoring geodezyjny.

Analiza SWOT

GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE	
Mocne strony	Słabe strony
✓ Rolnicze użytkowanie gleb ✓ Wyłączanie terenów glebowo ubogich z użytku rolnego	✓ Istnienie obszarów przemysłowych i zdegradowanych ✓ Skażenie gleb kadmem ✓ Możliwość lokalnej – niekontrolowanej eksploatacji surowców
Szanse	Zagrożenia
✓ Nawożenie użytków rolnych zgodnie z zasadami „Dobrej Praktyki Rolniczej” ✓ Prowadzenie rekultywacji terenów zdegradowanych ✓ Rozwój nowych technologii poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych ✓ Prace badawcze Państwowego Instytutu Geologicznego gwarantujące odpowiednie rozpoznanie terenu	✓ Przeznaczanie gruntów rolnych pod zabudowę mieszkalną ✓ Nielegalne wydobywanie kopalin ✓ Przekształcanie krajobrazu, które może być powodem obniżenia wartości estetycznych

5.7. Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym

5.7.1. Odpady komunalne

W 2013 r. obowiązek odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach domowych przejął gminy.

Gospodarkę odpadami komunalnymi na terenie Gminy Łąży regulują następujące akty prawne:

- Uchwała Nr XLI/254/2022 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 15 września 2022 r. w sprawie zmiany Uchwały XXVII/234/17 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 21 czerwca 2017 r. w sprawie ustalenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- Uchwała Nr XLI/255/2022 RADY MIEJSKIEJ W ŁAZACH z dnia 15 września 2022 r. w sprawie zmiany Uchwały XV/99/2020 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 27 maja 2020 r. w sprawie zwolnienia w części z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostujących bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym,
- Uchwała Nr X/59/2019 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 30 października 2019 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Łąży,
- Uchwała Nr XLVI/288/2023 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr X/59/2019 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 30 października 2019 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Łąży,
- Uchwała Nr XIII/79/2020 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 29 stycznia 2020 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Łąży i zagospodarowania tych

odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi,

- Uchwała Nr XV/98/2020 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 27 maja 2020 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XIII/79/2020 Rady Miejskiej w Łazach z 29 stycznia 2020 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Łąży i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- Uchwała Nr XV/99/2020 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 27 maja 2020 r. w sprawie zwolnienia w części z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostujących bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym,
- Uchwała Nr XXVII/234/17 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 21 czerwca 2017 r. w sprawie ustalenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- Uchwała Nr XXVIII/241/17 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 23 sierpnia 2017 r. zmiany uchwały Nr XXVII/234/17 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 21 czerwca 2017 r. w sprawie ustalenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- Uchwała Nr V/37/15 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 27 lutego 2015 r. w sprawie terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- Uchwała Nr XXXVIII/290/14 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 30 maja 2014r. w sprawie rodzaju dodatkowych usług świadczonych przez Gminę Łąży w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów oraz wysokości cen za te usługi,
- Uchwała Nr XXXVIII/291/14 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 30 maja 2014r. w sprawie warunków i trybu składania deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych położonych na obszarze Gminy Łąży za pomocą środków komunikacji elektronicznej,
- Uchwała Nr XVII/109/2020 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 8 lipca 2020 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XX/169/12 z dnia 26 października 2012 r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych położonych na obszarze Gminy Łąży,
- Uchwała Nr XV/100/2020 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 27 maja 2020 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XX/169/12 z dnia 26 października 2012 r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych położonych na obszarze Gminy Łąży,
- Uchwała Nr XX/169/12 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 26 października 2012 r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych położonych na obszarze Gminy Łąży,
- Uchwała Nr V/33/15 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 27 lutego 2015 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- Uchwała Nr XLVI/291/2023 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie określenia górnych stawek opłat za usługi odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transportu nieczystości ciekłych,
- Uchwała Nr XLVI/290/2023 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych lub osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy Łąży.

Mieszkańcy Gminy Łazy zostali objęci systemem selektywnego zbierania odpadów komunalnych polegającym na sortowaniu odpadów u źródła tj. oddzielaniu poszczególnych rodzajów i magazynowaniu ich w odrębnych pojemnikach lub workach.

Odbiór odpadów z nieruchomości zamieszkałych

W 2022 r. odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych odbywał się na podstawie umowy zawartej z Wykonawcą wyłonionym w trybie zamówień publicznych tj. Alba Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Dąbrowa Górnicza ul. Starocmentarna 2.

Nadzór nad gospodarowaniem odpadami komunalnymi, w tym realizacją zadań powierzonych Wykonawcy odbierającemu odpady komunalne od właścicieli nieruchomości prowadzony był przez Wydział Gospodarki Komunalnej, Lokalowej i Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Łazach.

W ramach uiszczanej przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych zryczałtowanej miesięcznej opłaty, Gmina Łazy zapewniała pojemniki i worki do zbierania odpadów komunalnych oraz dwukrotnie w ciągu roku przeprowadzenie dezynfekcji pojemników.

W pozostałym okresie utrzymanie pojemników w odpowiednim stanie sanitarnym należało do właścicieli nieruchomości.

W 2022 r. Gmina zorganizowała zbiórkę odpadów wielkogabarytowych i zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Ponadto przez cały rok Gmina prowadziła bezpłatną zbiórkę przeterminowanych leków. Punktami tej zbiórki były:

- Apteka Panaceum przy ul. Spółdzielczej 5 w Łazach,
- Punkt Apteczny przy ul. Kościuszki 24 w Niegowonicach,
- Apteka Libra przy ul. Targowej 2 w Łazach,
- Apteka Radix przy ul. Kościuszki 3 w Łazach.

Na terenie Gminy Łazy prowadzona była zbiórka zużytych baterii. Punktami zbiórki są:

- Miejski Ośrodek Kultury przy ul. Kościuszki 5 w Łazach,
- Urząd Miejski w Łazach przy ul. Traugutta 15 w Łazach.

Dodatkowo na terenie Gminy można było skorzystać z dodatkowej usługi (płatnej) odbioru odpadów remontowo-budowlanych. Dotyczy to odbioru odpadów gruzu w ilości powyżej ustalonego limitu, który właściciele nieruchomości mogą oddawać do PSZOK-u.

PSZOK – Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

W 2022 r. na terenie Gminy Łazy przy ul. Pocztovej 14 w Łazach funkcjonował PSZOK prowadzony samodzielnie przez Gminę. Punkt ten przeznaczony jest do obsługi mieszkańców Gminy, którzy mogą do niego przywozić następujące rodzaje odpadów:

- przeterminowane leki i chemikalia,
- zużyte baterie,
- zużyte opony,
- tekstylia, ubrania,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe w ilości 200 kg/rok w zabudowie jednorodzinnej,
- odpady zielone i ulegające biodegradacji,
- odpady budowlane i rozbiórkowe (tj. odpady betonu oraz gruzu betonowego z rozbiórek i remontów, zmieszanych odpadów z betonu, gruzu ceglanego i odpadowych materiałów ceramicznych) pochodzących z drobnych prac remontowych wykonywanych we własnym zakresie nie wymagających pozwolenia na budowę ani zgłoszenia robót w ilości 120 kg/nieruchomość/rok w zabudowie jednorodzinnej i 2 000 kg/nieruchomość/rok w zabudowie wielolokalowej,
- papier,
- szkło,

- tworzywa sztuczne,
- odpady opakowaniowe wielomateriałowe.

Odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości niezamieszkałych

Odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości niezamieszkałych odbywał się na zasadzie indywidualnych umów zawartych pomiędzy właścicielami nieruchomości, a firmami wywożącymi odpady. W 2022 r. na terenie Gminy Łazy aktywnie działało 6-ciu przedsiębiorców odbierających odpady komunalne z terenów niezamieszkałych:

- Alba Ekoplus Sp. z o.o.,
- REKO Prime Sp. z o.o.,
- P.H.U. „REKO” Jakub Ciupiński,
- Remondis Sp. z o.o. Oddział Częstochowa,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Mirosław Olejarczyk,
- ZGK Zawiercie.

Dane zaczerpnięto z Analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla Gminy Łazy za 2021 r. i 2022 r.

Łącznie z nieruchomości zamieszkałych ilość odebranych odpadów komunalnych **w 2021 r.** z terenu Gminy Łazy wyniosła **5 502,47 Mg/rok**. Natomiast z nieruchomości niezamieszkałych 437,88 Mg.

Łącznie z nieruchomości zamieszkałych ilość odebranych odpadów komunalnych **w 2022 r.** z terenu Gminy Łazy wyniosła **4 970,774 Mg/rok**. Natomiast z nieruchomości niezamieszkałych 407,61 Mg (w tym 2,74 Mg odpadów wielkogabarytowych).

Ilość odebranych odpadów komunalnych w latach 2021-2022 w podziale na ich poszczególne rodzaje przedstawiono w tab. 19.

Tabela 19. Odpady komunalne odebrane w latach 2021-2022 z nieruchomości na terenie Gminy Łąży

Lp.	Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów [Mg/rok]	
			2019 r.	2022 r.
1.	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	1 028,74	979,71
2.	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych		
3.	15 01 04	Opakowania z metali		
4.	15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe		
5.	15 01 07	Opakowania ze szkła		
6.	20 01 01	Papier i tektura		
7.	20 01 02	Szkło		
8.	20 01 39	Tworzywa sztuczne		
9.	20 01 40	Metale		
10.	20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	762,24	737,21
11.	20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji		
12.	20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji		
13.	20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	21,22	15,634
14.	20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35		
15.	20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny – EX popioły	736,32	663,58
16.	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	2 948,60	2 818,10
17.	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	443,23	161,10
RAZEM			5 502,47	4 970,774

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Łąży za 2021 rok i za 2022 rok

Dodatkowo mieszkańcy Gminy Łąży mogli oddać odpady komunalne do PSZOK-u. Ilość odebranych odpadów komunalnych w latach 2021-2022 przez Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych przedstawiono w tab. 20.

Tabela 20. Odpady komunalne odebrane w latach 2021-2022 przez PSZOK na terenie Gminy Łąży

Lp.	Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa wytworzonych odpadów [Mg/rok]	
			2021 r.	2022 r.
1.	16 01 03	Zużyte opony	16,04	23,16
2.	17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	24,82	46,14
3.	20 01 11	Tekstylia	6,00	6,56
4.	20 01 21*	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,027	0,081
5.	20 01 27*	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice zawierające substancje niebezpieczne	5,03	7,829
6.	20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,019	0,072
7.	20 01 33*	Baterie o akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie	0,018	0,00
8.	20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33	0,0	0,06
9.	20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	10,68	9,62
10.	20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	27,54	41,60
11.	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	66,80	76,58
Razem			156,974	211,702

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Łąży za 2021 rok i za 2022 rok

W 2021 r. z punktów aptecznych odebrano 0,553 Mg przeterminowanych leków. W punktach skupu od mieszkańca odebrano 8,805 Mg opakowań z metali oraz 228,857 Mg metali.

Ilość odpadów komunalnych odebranych od mieszkańców Gminy Łąży, w tym PSZOK i punktów skupu wyniosła 5 897,659 Mg. Ilość odpadów budowlanych odebranych od właścicieli nieruchomości wyniosła 147,46 Mg.

Ilość wszystkich odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy Łąży (nieruchomości zamieszkałe i niezamieszkałe) wyniosła łącznie 6 482,999 Mg.

Łączna masa odpadów papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi wyniosła w 2021 r. – 1 540,0429 Mg.

W 2022 r. z punktów aptecznych odebrano 0,244 Mg przeterminowanych leków. W punktach skupu od mieszkańca odebrano 7,069 Mg opakowań z metali oraz 185,26 Mg metali.

Ilość odpadów komunalnych odebranych od mieszkańców Gminy Łąży, w tym PSZOK i punktów skupu wyniosła 5 375,049 Mg. Ilość odpadów budowlanych odebranych od właścicieli nieruchomości wyniosła 136,08 Mg.

Ilość wszystkich odpadów komunalnych zebranych na terenie Gminy Łąży (nieruchomości zamieszkałe i niezamieszkałe) wyniosła łącznie 5 918,739 Mg.

Łączna masa odpadów papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi wyniosła w 2022 r. – 1 437,0087 Mg.

Instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych

Na terenie Gminy Łąży nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Wszystkie odpady przekazywane są przez firmy odbierające odpady do następujących instalacji:

- 20 03 01 Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne:
 - ✓ Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów Alba MPGK Sp. z o.o. Zakład Przetwarzania Odpadów Komunalnych Lipówka II Dąbrowa Górnicza, ul. Główna 144a,
 - ✓ Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych, Zawiercie, ul. Podmiejska 53,
 - ✓ FCC Śląsk Sp. z o.o. Zakład Mechaniczno-Biologicznego Przetwarzania Odpadów, Zabrze, ul. Cmentarna 19F,
 - ✓ BM Recykling Sp. z o.o. Instalacja komunalna do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych oraz przetwarzania selektywnie zbieranych odpadów zielonych i innych ulegających biodegradacji, Siemianowice Śląskie, ul. Konopnickiej 11,
- 20 02 01 Odpady ulegające biodegradacji:
 - ✓ FCC Śląsk Sp. z o.o. Zakład Mechaniczno-Biologicznego Przetwarzania Odpadów, Zabrze, ul. Cmentarna 19F,
 - ✓ Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów Alba MPGK Sp. z o.o. Zakład Przetwarzania Odpadów Komunalnych Lipówka II Dąbrowa Górnicza, ul. Główna 144a,
 - ✓ Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych, Zawiercie, ul. Podmiejska 53,
- 19 12 12 Pozostałości z mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych:
 - ✓ Sobreko Sp. z o.o., ul. Konwaliowa 1, Sobuczyna, 42-263 Wrzosowa,
 - ✓ Cofinco Poland, ul. Dębina 36, 44-335 Jastrzębie Zdrój.

Poziomy odzysku

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach zakłada osiągnięcie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych co najmniej 20% wagowo za 2021 r. Gmina Łąży osiągnęła wymagany poziom w 2021 r., który wyniósł 24,0% wagowo.

Osiągnięty poziom ograniczenia składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w 2021 r. wyniósł 0,78 %.

Poziom składowania w 2021 r. został osiągnięty w wysokości 16%.

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach zakłada osiągnięcie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych co najmniej 25% wagowo za 2022 r. Gmina Łąży osiągnęła wymagany poziom w 2022 r., który wyniósł 25,15% wagowo.

Poziom składowania odpadów komunalnych został osiągnięty w 2022 r. w wysokości 8,02 %.

Edukacja w zakresie gospodarki odpadami

W 2022 r. placówki oświatowe prowadziły zajęcia o tematyce ekologicznej, w szczególności w zakresie segregowania odpadów, zasad recyklingu – wykorzystanie odpadów wtórnie. Były to zajęcia teoretyczne i praktyczne m.in. „Jak segregować śmieci”, „Jak dbać o środowisko – segregacja śmieci”, „Sprzątanie okolicy szkoły i segregowanie śmieci – zajęcia terenowe”.

Organizowane były także Akcje Ekologiczne pt. „Chroń las razem ze mną” – konkurs ekologiczny w ramach projektu „Z ekologią za pan brat”, „Sprzątanie Świata”, „Czyste Powietrze Wokół Nas”.

Obchodzony był Dzień Ziemi, w ramach którego dzieci i młodzież zaangażowały się w wykonanie plakatów o tematyce ekologicznej o segregacji odpadów.

Ponadto w Echa Łąży na bieżąco były umieszczane informacje na temat terminów odbierania odpadów komunalnych w okresie letnim, informacje o nielegalnych wysypiskach śmieci i o prawidłowym utrzymaniu czystości na swojej posesji i wokół niej.

Dzikie wysypiska

Istotnym zagrożeniem dla warunków przyrodniczych i krajobrazowych jest powstawanie dzikich wysypisk. Mają one negatywny wpływ na lokalną faunę, florę, glebostan i warunki wodne. Od początku 2024 r. zgłoszono już 2 nielegalne wysypiska śmieci (stan na 07.03.2024 r.).

5.7.2. Odpady zawierające azbest

Dane o wyrobach zawierających azbest gromadzone są w Bazie Azbestowej prowadzonej przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii. Od 2009 r. w kraju realizowany jest Program Oczyszczania Kraju z Azbestu. Wszystkie wyroby zawierające azbest mają zostać całkowicie usunięte do końca 2032 r.

Dane z inwentaryzacji wprowadzane do Bazy pochodzą od właścicieli i użytkowników nieruchomości, na których są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. Aktualne dane z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest są podstawą do ubiegania się o środki finansowe na ich usuwanie.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej na terenie Gminy Łąży zinwentaryzowano ponad 3,0 tys. Mg wyrobów zawierających azbest. Ilość wyrobów (stan na dzień 18.03.2024 r.) została zestawiona w tab. 21.

Gmina Łąży posiada „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łąży na lata 2023-2032” przyjęty uchwałą Nr LIX/374/2023 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 18 grudnia 2023 r.

Tabela 21. Ilość wyrobów zawierających azbest w Gminie Łąży w 2024 r.

Jednostka terytorialna	Ilość zinwentaryzowana	Ilość unieszkodliwiona	Ilość pozostała do unieszkodliwienia
	[Mg]	[Mg]	[Mg]
Łąży	3 026 412	1 042 504	1 983 908

Źródło: Baza Azbestowa, <https://esip.bazaazbestowa.gov.pl>, dostęp dnia 18.03.2024 r.

Zapobieganie powstawaniu odpadów

W celu zapobiegania powstawaniu odpadów wytwarzanych przez mieszkańców Gminy Łąży w dalszym ciągu powinny być podejmowane następujące działania:

- robienie przemyślanych zakupów, w celu uniknięcia wyrzucania przeterminowanych produktów,
- przekazywanie nadmiaru produktów żywnościowych przydatnych do spożycia osobom potrzebującym,
- przekazywanie niepotrzebnej odzieży odpowiednim organizacjom, punktom zbierania lub bezpośrednio innym osobom,
- przekazywanie niepotrzebnych mebli do użytkowania innym osobom,
- używanie toreb wielokrotnego użytku, w celu uniknięcia wytwarzania odpadów z tworzyw sztucznych (reklamówki jednorazowego użytku),
- stosowanie opakowań wielokrotnego użytku i opakowań zwrotnych,
- korzystanie z korespondencji elektronicznej (pisma, faktury, wyciągi bankowe) zamiast poczty tradycyjnej,
- stosowanie akumulatorów zamiast jednorazowych baterii,
- kompostowanie odpadów spożywczych i zielonych.

Analiza SWOT

GOSPODARKA ODPADAMI W KIERUNKU GOSPODARKI W OBIEGU ZAMKNIĘTYM	
Mocne strony	Słabe strony
✓ Działanie PSZOKu ✓ Odbieranie z nieruchomości odpadów komunalnych zbieranych w sposób selektywny ✓ Realizacja edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami ✓ Dofinansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest	✓ Stosunkowo nie duża ilość odpadów zebranych selektywnie w stosunku do masy wszystkich odebranych odpadów komunalnych ✓ Użytkowanie wyrobów zawierających azbest
Szanse	Zagrożenia
✓ Dalsze rozwijanie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych ✓ Stale wzrastająca świadomość społeczna ✓ Możliwość wspierania projektów pro-środowiskowych przez programy i fundusze Unii Europejskiej oraz krajowe fundusze celowe	✓ Brak funduszy na inwestycje ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz

5.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu

Na terenie Gminy Łąży obszary prawnie chronione zajmują 6 433, 00 ha, co stanowi ok. 48,4% powierzchni gminy (wg danych GUS, stan na 31.12.2022 r.). Form ochrony przyrody na terenie gminy są reprezentowane przez:

- Rezerwat przyrody,
- Park Krajobrazowy,
- Obszar chronionego krajobrazu,
- Obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody.

Obszary prawnie chronione

W tab. 22 zestawiono formy ochrony przyrody z terenu Gminy Łąży (wg danych GUS, stan na 31.12.2022 r.).

Tabela 22. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Łąży

Wyszczególnienie	Gmina Łąży
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem [%]	48,40
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na 1 mieszkańca [m ²]	4 116,90
Liczba pomników przyrody na 100 km ² [szt./100 km ²]	1,5
Obszary chronionego krajobrazu razem [ha]	4 750,00
Liczba pomników przyrody ogółem [szt.]	2

Źródło: GUS (<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>)

Poniżej zawarte informacje dotyczące obszarów prawnie chronionych oparto na danych z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (<http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>), dostęp w dniu 26.02.2024 r.

Rezerwat „Góra Chełm”

W granicach Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” znajduje się Rezerwat „Góra Chełm” (tab. 23) o powierzchni 23,52 ha, położony w niewielkiej odległości na wschód od wsi Hutki - Kanki. Utworzony został zarządzeniem nr 270 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 sierpnia 1957 r. (M.P. 1957, Nr 75, poz., 752) w sprawie uznania za Rezerwat Przyrody. Rezerwat został utworzony w celu zachowania walorów naukowych i dydaktycznych lasu bukowego o charakterze naturalnym porastającego wzgórze wapienne. Obejmuje odosobnione, ostańcowe wzgórze jurajskie o wysokości 440 m n.p.m., porośnięte lasem bukowym. Na szczycie wzniesienia znajdują się skałki o ciekawych formach, z licznymi spękaniem i szczelinami.

Środowisko przyrodnicze Rezerwatu „Góra Chełm”, ze względu na swoje położenie poddawane jest silnej antropopresji. Niewielka odległość od ośrodków przemysłowych Zawiercia, Ogrodzieńca, Huty „Katowice” (obecnie Arcelor Mittal Poland oddział w Dąbrowie Górniczej) oraz niekorzystne ze względu na różę wiatrów sąsiedztwo Aglomeracji Katowickiej, powoduje, że szata roślinna rezerwatu znajduje się pod silną presją imisji przemysłowych.

Tabela 23. Wykaz rezerwatów przyrody na terenie Gminy Łazy

Nazwa	Data utworzenia	Powierzchnia [ha]	Cel ochrony	Akt prawny (utworzenie)
Góra Chełm	1957-09-20	23,52	Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowisk roślinnych lasu bukowego o charakterze naturalnym, porastającego wzgórze wapienne na przedpolu krawędzi Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 sierpnia 1957 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Park krajobrazowy „Orlich Gniazd”

Park Krajobrazowy Orlich Gniazd obejmuje teren Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Całkowita powierzchnia parku to 60 807 ha, a jego otulina zajmuje 58 751, 8984 ha (dane CRFOP, stan na 26.02.2024.). Powierzchnia i budowa geologiczna terenu Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd ma odbicie w zróżnicowaniu krajobrazowym i przyrodniczym. Zbudowany jest głównie ze skał mezozoicznych, zasadnicza część utworów pochodzi z okresu jurajskiego. Czynnikiem wpływającym na rozwój rzeźby tego terenu jest zjawisko krasowienia. Występujące tutaj jaskinie oraz schroniska skalne to jedne z najbardziej interesujących i piękniejszych obiektów. Pierwszoplanową formą krajobrazu PK Orlich Gniazd stanowiącą również jeden z elementów rzeźby krasowej są licznie występujące tu ostańce wapienne zwane inaczej mogotami. Najbardziej charakterystycznymi elementami krajobrazu tego terenu jest mozaika wierzchowin wapiennych, urozmaiconych pasmami skałek oraz rozcinających je, pozbawionych wody dolin krasowych. Budowa geologiczna ma zasadniczy wpływ na warunki hydrologiczne tego obszaru. Omawiany teren jest bardzo ubogi w wody powierzchniowe (rzek i potoków). Mała ilość stałych systemów wodnych uzupełniana jest przez sieć cieków okresowych, które pojawiają się po ulewnych deszczach, szczególnie w okresie letnim. Wiele wód powierzchniowych ginie pod ziemią w tzw. ponorach, by wypłynąć ponownie w pewnej odległości w postaci źródła krasowego zwanego także wywierzyiskiem. Urozmaicona rzeźba terenu, niejednorodny mikroklimat i stosunki glebowe oraz bogata przeszłość historyczna są przyczyną różnorodności zbiorowisk roślinnych, jakie spotykamy na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, a tym samym w PK Orlich Gniazd. Występują tu bardzo blisko siebie zbiorowiska roślinne, które wykazują skrajne cechy pod względem florystycznym i ekologicznym. Spośród zwierząt na szczególną uwagę zasługują nietoperze, które znajdują ostoje w licznych na terenie parku jaskiniach, schroniskach skalnych i starych wyrobiskach. Występuje tu kilkanaście gatunków tych ssaków. Na terenie parku występuje także wiele rzadkich ciepłolubnych gatunków bezkręgowców. Na uwagę zasługuje także obfitująca w gatunki rzadkie i endemity specyficzna fauna drobnych bezkręgowców żyjących w jaskiniach. Przez ruiny średniowiecznych zamków prowadzi Szlak Orlich Gniazd, który stanowi główną

ość turystyczną Jury. Zamki usytuowane na niedostępnych skalnych wzniesieniach - orle gniazda, dały nazwę PK Orlich Gniazd. Większość z nich powstało w XIV w., stanowiły wtedy linię umocnień na południowo-zachodniej granicy państwa piastowskiego. Są to m.in. zamki w Morsku, Smoleniu czy też jeden z największych w Europie - zamek Ogrodzieniec w Podzamczu, który powstał nieco później - w XVI w. Warownia ta leży w bezpośrednim sąsiedztwie Gminy Łazy na obszarze parku.

Obszar chronionego krajobrazu

Otulina Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd i Parku Krajobrazowego Stawki - utworzona Uchwałą nr III/11/80 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach z dnia 20 czerwca 1980 r. (Dz. U z 1980 r., Nr 3, poz. 16). Zajmuje powierzchnię 44 834,00 ha. Położona jest w obrębie dwóch województw: śląskiego i małopolskiego. Obejmuje powiaty: olkuski, zawierciański, będziński i dąbrowski.

Obszary Natura 2000

Obszar PLH240009 „Ostoja Środkowojurajska”

Obszar Ostoi Środkowojurajskiej położony jest w środkowej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej, na południe od Ogrodzieńca. Na terenie Gminy Łazy zajmuje obszar o powierzchni 1 052 ha. W skład ostoi wchodzi łagodne wzniesienia zbudowane ze skał jurajskich, poprzecinane dolinami pochodzenia erozyjno-denudacyjnego. Na grzbietach wzniesień znajdują się liczne ostańce wapienne, w większości otoczone lasami liściastymi. Na terenach wylesionych ostańcom wapiennym towarzyszą bogate florystycznie murawy kserotermiczne. W skrasowiakach skałach wapiennych częste są jaskinie z bogatą szatą naciekową, w których zimują nietoperze. W strefie kontaktowej utworów jurajskich i czwartorzędowych osadów piaszczystych wypływają nieliczne źródła. W jednym z nich usytuowane jest najbogatsze i jedno z 3 zastępczych stanowisk endemicznej rośliny - warzuchy polskiej (*Cochlearia polonica*).

Obszar PLH24_27 „Łąki Dąbrowskie”

Ochroną objętych jest kilka kompleksów łąk zlokalizowanych na terenie Dąbrowy Górniczej i Gminy Łazy. Zajmuje powierzchnię 384,84 ha (dane CRFOP, stan na 26.02.2024). Siedliska łąkowe i zaroślowe obejmują 68% powierzchni obszaru, natomiast siedliska rolnicze 26%. Pozostałe 6% obszaru zajmują lasy mieszane i iglaste.

Łąki charakteryzują się dużym zróżnicowaniem uwarunkowań siedliskowych i zbiorowisk roślinnych. Zmiennowilgotne łąki są miejscem bytowania Modraszka nausithous i Modraszka teleius. W granicach ostoi występują płaty łąk trzęślicowych, zbiorowiska z ostrożeńcem łąkowym, zbiorowisko ze śmiałkiem darniowym, szuwar sitowia leśnego, płaty łąki wyczyńcowej, zbiorowiska ziołoroślowe ze związku Filipendulion i zbiorowiska łąk świeżych. Część łąk nie jest aktualnie użytkowanych. Płaty, które są częściowo zdegradowane wymagają renaturyzacji. Łąki są miejscem występowania rzadkich gatunków roślin naczyniowych tj. kosaciec syberyjski, pełnik europejski, goryczka wąskolistna, kukułka szerokolistna, nasięźrzał pospolity, zimowit jesienny, gółka długoostrogowa, listera jajowata, podkolan biały, mieczyk dachówkowaty.

Obszar „Łąki Dąbrowskie” obejmuje niezwykle cenne pod względem przyrodniczym zespoły roślinne, bogate florystycznie i faunistycznie. Na terenie ostoi stwierdzono 15 gatunków motyli, a wśród nich dwa gatunki ujęte w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej.

Wykaz obszarów Natura 2000 znajduje się w tab. 24.

Tabela 24. Wykaz obszarów Natura 2000 na terenie Gminy Łazy

Nazwa	Data utworzenia	Powierzchnia [ha]	Kod	Akt prawny (utworzenie)
Ostoja Środkowojurajska	2009-03-06	5767,55	PLH240009	DECYZJA KOMISJI z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE)
Łąki Dąbrowskie	2014-01-18	384,84	PLH240041	DECYZJA WYKONAWCZA KOMISJI z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2013) 7358)(2013/741/UE)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Na rys. 7 przedstawiono granicę Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” wraz z otuliną stanowiącą obszar chronionego krajobrazu oraz granice Obszarów Natura 2000 „Łąki Dąbrowskie”, „Ostoja Środkowojurajska” oraz rezerwat przyrody „Góra Chełm”.

Rysunek 7. Lokalizacja obszarów chronionych zlokalizowanych na terenie Gminy Łazy

Źródło: <http://www.geoportal.rdos.katowice.pl>, zmienione

Siedliska przyrodnicze

- Murawy kserotermiczne** (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis-Festucion pallentis*) (kod Natura 2000: 6210)

Murawy kserotermiczne to ciepłolubne zbiorowiska trawiaste o charakterze stepowym, których występowanie zależy od wielu czynników. Kserotermiczne zbiorowiska murawowe znajdują się na ograniczonym terenie. Rozwijają się na nasłonecznionych zboczach o suchym podłożu wapiennym o odczynie zasadowym lub obojętnym, w miejscach o wysokiej temperaturze powietrza i gleby. Nachylenie terenu, na którym występują waha się od 0° do 45°, gdzie występują najczęściej na rozległych stokach pagórków, wąwozów, stromych zboczach w dolinach rzecznych o ekspozycji południowej, południowo-wschodniej lub południowo-zachodniej, u podnóża oraz na wychodniach skał wapiennych, a także na półkach i ścianach skalnych. Na murawach kserotermicznych występują wapieniolubne i światłolubne gatunki roślin, z których wiele objętych jest ochroną prawną. Szczególnie cenne są spotykane liczne gatunki z rodziny storczykowatych (*Orchidaceae*).

- **Zarośla jałowca pospolitego na wrzosowiskach lub murawach nawapiennych** (kod Natura 2000: 5130)

Siedlisko może występować w miejscach, gdzie obecne jest podłoże wapienne i odpowiednie warunki dla formowania się muraw. Dla tego siedliska charakterystyczne jest podłoże kamieniste lub nieco piaszczyste, suche, o odczynie zasadowym lub obojętnym, bogatym w węglan wapnia. Typowymi glebami są pararędziny i rędziny, a także lessy oraz czarnoziemy. Nachylenie jest zróżnicowane i waha się od 10° do 20°. Ekspozycja najczęściej południowa, południowo-wschodnia, południowo-zachodnia. Wymagany jest mikroklimat - ciepły i suchy. Siedlisko znosi niewielkie zacienienie. Siedlisko obejmuje zarośla jałowca na wyżynach, będące stadium sukcesyjnym zarastania mezofilnych lub kserofilnych, nawapiennych ubogich muraw zaliczanych do klas *Festuco-Brometea* i *Elyno-Seslerietea*, natomiast rzadziej - stadium sukcesyjnym zarastania wrzosowisk *Calluno vulgaris-Ulicetea minoris*. W Polsce wykształca się przede wszystkim jako stadium zarastania nawapiennych muraw kserotermicznych, które prowadzą do zbiorowisk leśnych.

Gatunki typowe warstwy krzewów to: jałowiec pospolity *Juniperus communis*, głóg *Crataegus spp.*, róża *Rosa spp.*, tarnina *Prunus spinosa* oraz gatunki zielne, typowe dla:

a) klasy: *Festuco-Brometea*

b) Klasy: *Nardo-Callunetea*

- **Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis*** (kod Natura 2000: 8210)

Typowe podłoże jest zbudowane jest głównie ze skał wapiennych, margli oraz dolomitów. Strome ścianki skalne oraz powierzchnie o nachyleniu większym niż 70° graniczą tu ze zbiorowiskami muraw naskalnych ze związku *Seslerio-Festucion pallentis*, a także zbiorowiskami pionierskimi ze związku *Alyso-Sedion*. W obrębie siedliska dominują paprocie z rodzaju zanokcica *Asplenium sp.*, paprotnica *Cystopteris sp.* oraz jęczyznik zwyczajny *Phyllitis scolopendrium* (Świerkosz 2004). Siedlisko występuje najczęściej w postaci niewielkich płatów na izolowanych skałach i ostańcach, rzadko tworzy większe powierzchnie na pionowych urwiskach lub zespołach skał. Zbiorowiska ze związku *Potentillion caulescentis* ograniczone są do odsłoneń skał wapiennych (wapieni osadowych i krystalicznych, margli, dolomitów). Siedlisko rozwija się na stromych skałach. Tworzące je rośliny naczyniowe to typowe chasmodity, zakorzenione w szczelinach skalnych. Niektóre gatunki rosną bezpośrednio na warstwie mszaków oraz w cienkiej warstwie próchnicy, która zalega na półkach skalnych. Mszaki i porosty rosną bezpośrednio na skałach lub w obrębie szczelin. Gleby typu inicjalnej rędziny wapiennej wykształcone są w szczelinach skalnych. W Polsce siedlisko występuje w szerokim zakresie wysokości, znosi stanowiska zarówno silnie nasłonecznione, jak i zacienione.

Stanowiska chronionych gatunków roślin

Obuwik pospolity *Cypripedium calceolus L.* - gatunek rośliny z rodziny storczykowatych (*Orchidaceae*). Preferuje siedliska zasobne w węglan wapnia. Pod względem zacienienia wykazuje bardzo szeroki zakres tolerancji od 0 do około 70%, a lokalnie nawet do 90%. Obuwik pospolity chroniony jest w ramach Konwencji Berneńskiej i Dyrektywy Siedliskowej. W Polsce objęty jest ścisłą ochroną gatunkową.

Pomniki przyrody

„Pióropusznik strusi”

Stanowisko paproci o powierzchni ok. 0,26 ha, obszar łągu olszowego zlokalizowane w Ciągowicach, na działce nr 1273, przyjęty uchwałą Nr IX/80/11 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 5 sierpnia 2011 r.

„Zespół źródeł rzeki Centurii”

Stanowiska o szczególnej wartości przyrodniczej, krajobrazowej oraz dydaktycznej. Cenne między innymi ze względu na obecność endemitu warzuchy polskiej *Cochlearia polonica*. W obrębie pomnika przyrody wprowadzono zakazy i ograniczenia. Zlokalizowany w miejscowości Hutki-Kanki, Gmina Łazy. Uchwała ukazała się w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego z dnia 31 grudnia 2013 r. poz. 7966.

Korytarze ekologiczne

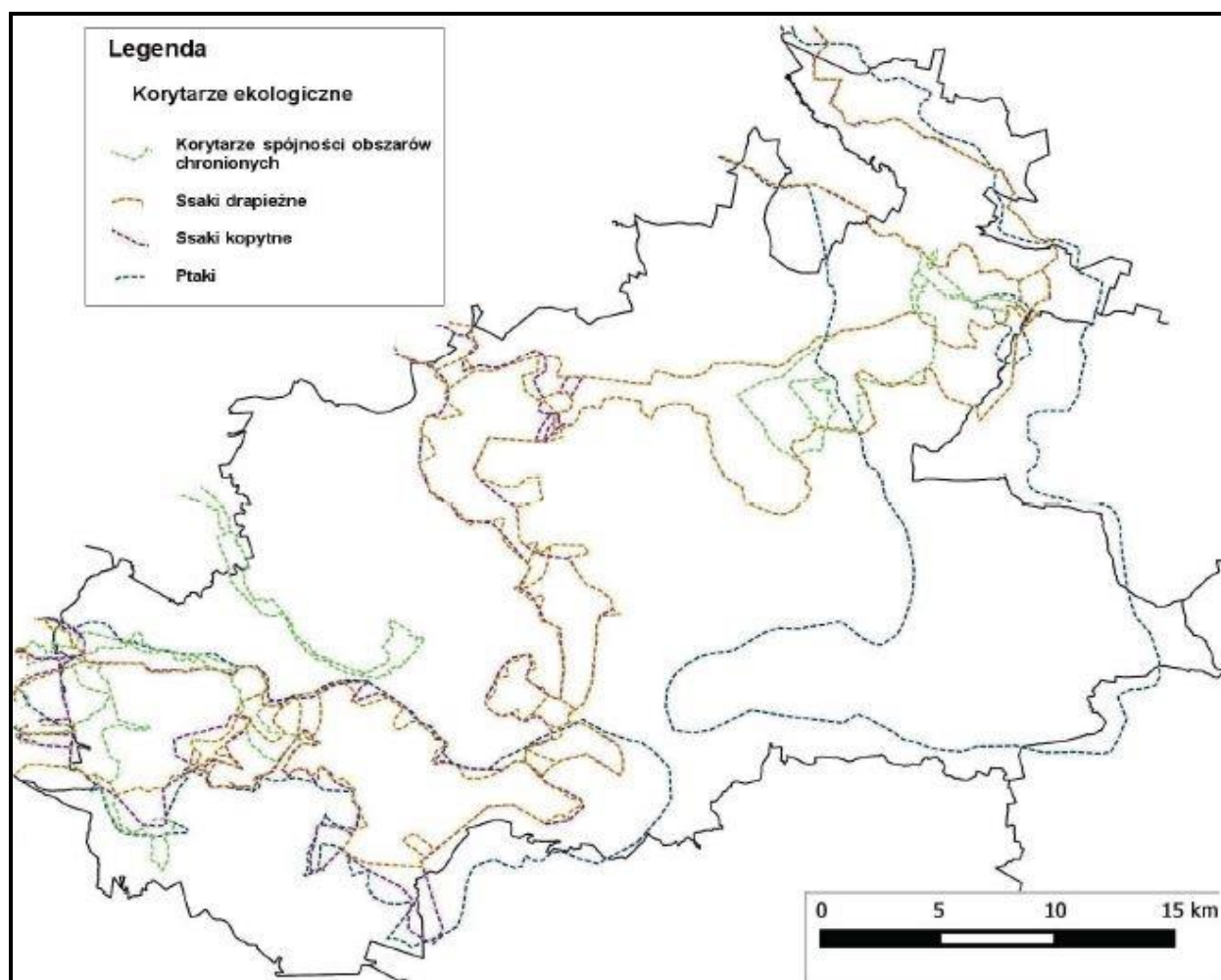
Na terenie Gminy Łąży znajdują się następujące korytarze ekologiczne:

- międzynarodowy korytarz spójności obszarów chronionych „Górna Warta”,
- dla migracji ssaków kopytnych – korytarz „K/LS-LO/LZ”, obszar węzłowy „Lasy siewierskie” oraz ich fragmenty newralgiczne,
- dla migracji ssaków drapieżnych – korytarze „D/LL-E” i „D/JURA-N” oraz ich fragmenty newralgiczne,
- regionalny dla ptaków - „Lasy Lublinieckie - Jura Krakowsko-Częstochowska”.

Lokalizację korytarzy ekologicznych w powiecie zawierciańskim i w Gminie Łąży przedstawiono na rys. 8 i na rys. 9.

Sieć ekologiczna Ekonet-PL

Kompleksy leśne pokrywające północną część gminy stanowią fragment korytarza ekologicznego, łączącego doliny Odry i Wisły. Obszar ten wyznaczony jest w krajowej sieci ekologicznej Ekonet-PL jako korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej Ekonet-Polska została opracowana w latach 1995-1996 i zgodnie z definicją podaną przez Autorów koncepcji „jest wieloprzestrzennym systemem obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi, które zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie tego systemu”.

Rysunek 8. Lokalizacja korytarzy ekologicznych na terenie powiatu zawierciańskiego

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019

Źródło: Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce (<https://mapa.korytarze.pl/>)

kolor zielony - korytarze ekologiczne 2005 r., kolor szary - korytarze ekologiczne

Według GU

Tereny zieleni urządzonej	Wielkość
---------------------------	----------

		(ilość/powierzchnia) 2022 r.	
Podgrupa tereny zieleni			
1.	Parki spacerowo – wypoczynkowe, obiekty ogółem (w miastach i na wsi)	1	szt.
2.	Parki spacerowo – wypoczynkowe, powierzchnia ogółem (w miastach i na wsi)	7,00	ha
3.	Zieleńce, obiekty, ogółem (w miastach i na wsi)	41	szt.
4.	Zieleńce, powierzchnia ogółem (w miastach i na wsi)	8,70	ha
5.	Zieleń uliczna; powierzchnia; ogółem (w miastach i na wsi)	2,30	ha
6.	Tereny zieleni osiedlowej; powierzchnia; ogółem (w miastach i na wsi)	13,22	ha
7.	Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej; powierzchnia; ogółem (w miastach i na wsi)	28,92	ha
8.	Cmentarze; obiekty; ogółem (w miastach i na wsi)	6	szt.
9.	Cmentarze; powierzchnia; ogółem (w miastach i na wsi)	12,20	ha
10.	Lasy gminne; powierzchnia; ogółem (w miastach i na wsi)	43,85	ha

Podgrupa: Tereny zieleni - wskaźniki (Wymiary: Wskaźniki)			
11.	Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem	0,2	%
12.	Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem	0,66	%
13.	Powierzchnia gminnych terenów zieleni na 1 mieszkańca	10,6	m ²
14.	Powierzchnia terenów zieleni ogółem na 1 mieszkańca	55,8	m ²
15.	Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej na 1 mieszkańca	18,5	m ²
16.	Udział powierzchni gminnych parków spacerowo-wypoczynkowych w łącznej powierzchni terenów zieleni danej jednostki terytorialnej	22,4	%
17.	Liczba nasadzeń drzew i krzewów w zadzewieniach oraz terenach zieleni na 1 km ² powierzchni danej jednostki terytorialnej	1,5	szt.
18.	Udział powierzchni gminnych terenów zieleni w powierzchni danej jednostki terytorialnej	0,1	%
Podgrupa: Tereny zieleni w gestii samorządów (Wymiary: Tereny zieleni; Tereny zieleni)			
19.	Parki spacerowo - wypoczynkowe; obiekty	1	szt.
20.	Parki spacerowo - wypoczynkowe; powierzchnia	7,00	ha
21.	Zieleńce; obiekty	41	szt.
22.	Zieleńce; powierzchnia	8,70	ha
23.	Tereny zieleni osiedlowej; powierzchnia	0,80	ha
Podgrupa: Nasadzenia i ubytki wg lokalizacji w gminach (Wymiary: Prace leśne; Drzewa i krzewy)			
24.	Nasadzenia; drzewa; ogółem (w miastach i na wsi)	145	szt.
25.	Nasadzenia; krzewy; ogółem (w miastach i na wsi)	57	szt.
26.	Ubytki; drzewa; ogółem (w miastach i na wsi)	97	szt.

Źródło: GUS (<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>)

5.8.1. Wpieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

Ogólna powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Łąży wynosi 6 040,09 ha, lesistość Gminy wynosi 44,7% (wg GUS, stan na 31.12.2022 r.). Według Krajowego Programu Zwiększania Lesistości wskaźnik zalesienia w 2020 r. powinien wynosić 30%, a po 2050 r. 33%. Przedmiotowa Gmina spełnia zatem wymóg KPZL na rok 2050.

Nadzór nad lasami państwowymi jest sprawowany przez Nadleśnictwo Siewierz. Plan Urządzenia Lasu dla powyższego nadleśnictwa obowiązuje na lata 2019-2028. Mapę Nadleśnictwa Siewierz pokazano na rys. 10.

Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa sprawują na mocy zawartych ze Starostą porozumień Nadleśniczkowie Lasów Państwowych - Nadleśnictwo Siewierz. Okres obowiązywania Planu Urządzenia Lasu: 01.01.2019 r. - 31.12.2028 r.

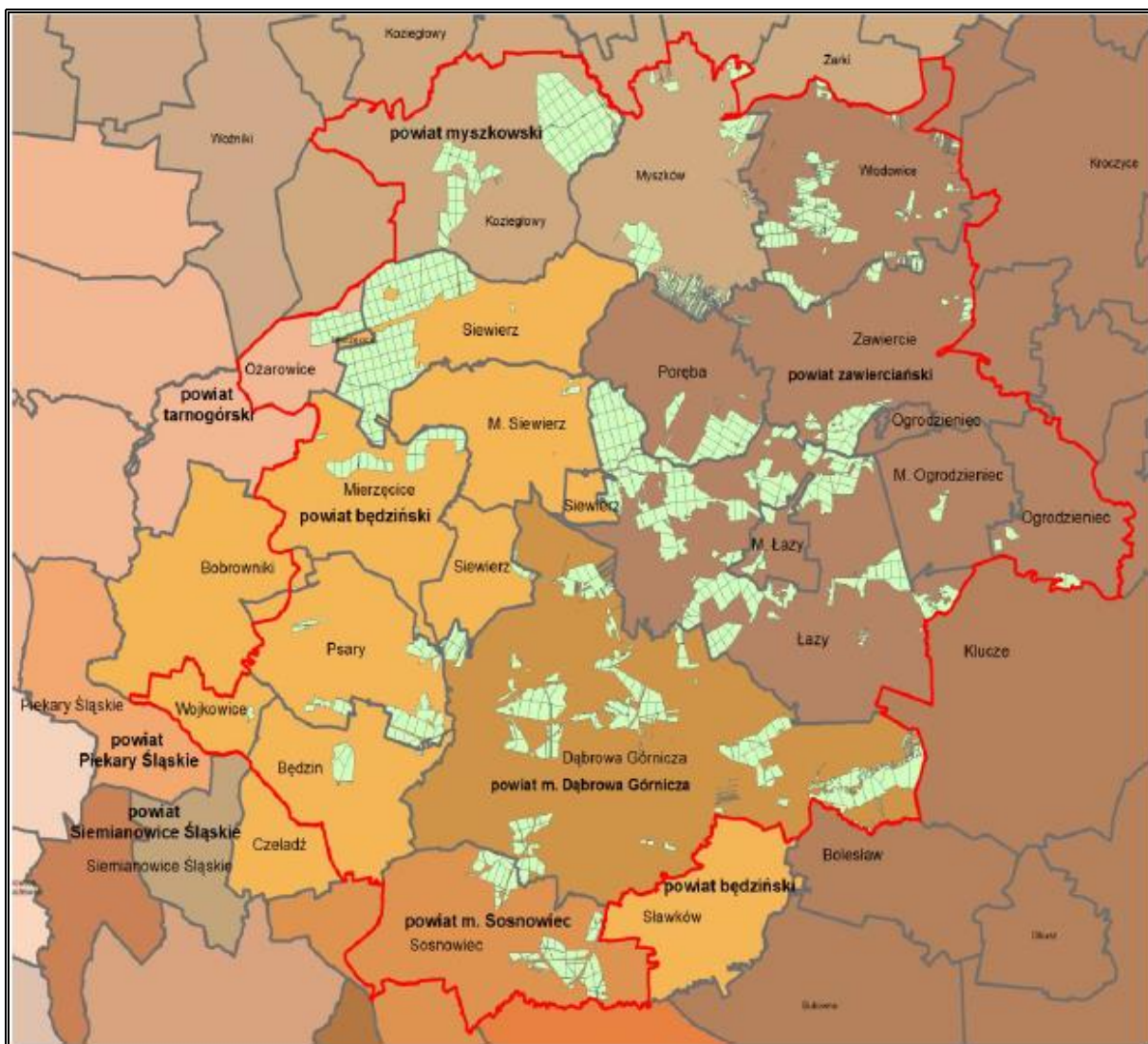
Na obszarze Nadleśnictwa Siewierz przeważają lasy w wieku powyżej 85 lat. Na omawianych terenach leśnych występują lasy mieszane, iglaste i liściaste. Największe obszary leśne w Gminie znajdują się w jej południowej części.

Leśnictwo wszystkich form własności (wg GUS stan na 31.12.2022 r.) przedstawiono w tab. 26.

Tabela 26. Leśnictwo wszystkich form własności w Gminie Łazy w 2022 r.

Lp.	Leśnictwo wszystkich form własności	Wielkość powierzchni [ha]
1.	Powierzchnia gruntów leśnych ogółem	6 040,09
2.	Powierzchnia publicznych gruntów leśnych	4 206,09
3.	Powierzchnia leśnych publicznych gruntów Skarbu Państwa	4 162,24
4.	Powierzchnia leśnych publicznych gruntów Skarbu Państwa w Zarządzie Lasów Państwowych	3 697,24
5.	Powierzchnia leśnych gruntów prywatnych	1 834,00

Źródło: GUS (<https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>)

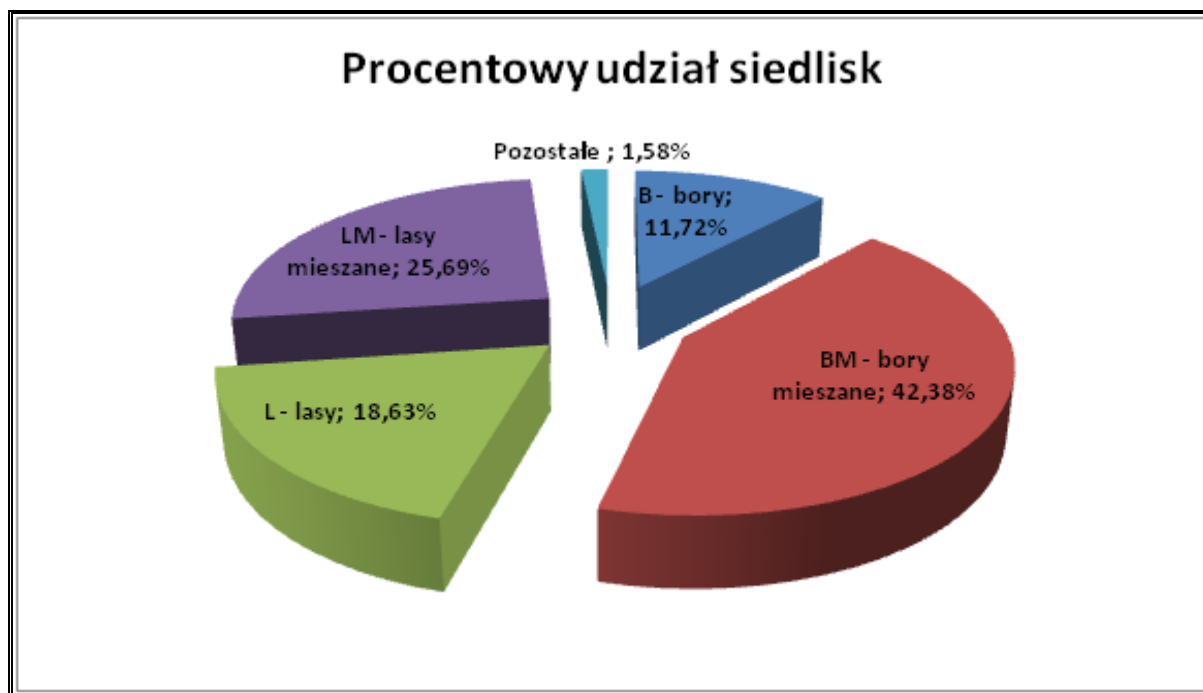
Rysunek 10. Mapa Nadleśnictwa Siewierz

Źródło: Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Siewierz na okres 01.01.2019 r. – 31.12.2028 r.

Obszar Gminy Łazy leży na terenie Wyżyny Śląskiej. Spora część okolicznych terenów to grunty wykorzystywane rolniczo, lub tereny zurbanizowane. Lasy często zajmują mało żyzne podłoże piaskowe. Jest to widoczne szczególnie w przypadku piasków polodowcowych. Tereny takie są najczęściej porośnięte drzewostanem sosnowym. Tereny pagórkowate przeważnie są porośnięte buczyną. Jest to możliwe

ze względu na to, iż w otoczeniu ostańców wapiennych skały zalegają relatywnie płytko. Uniemożliwia to gospodarkę rolną.

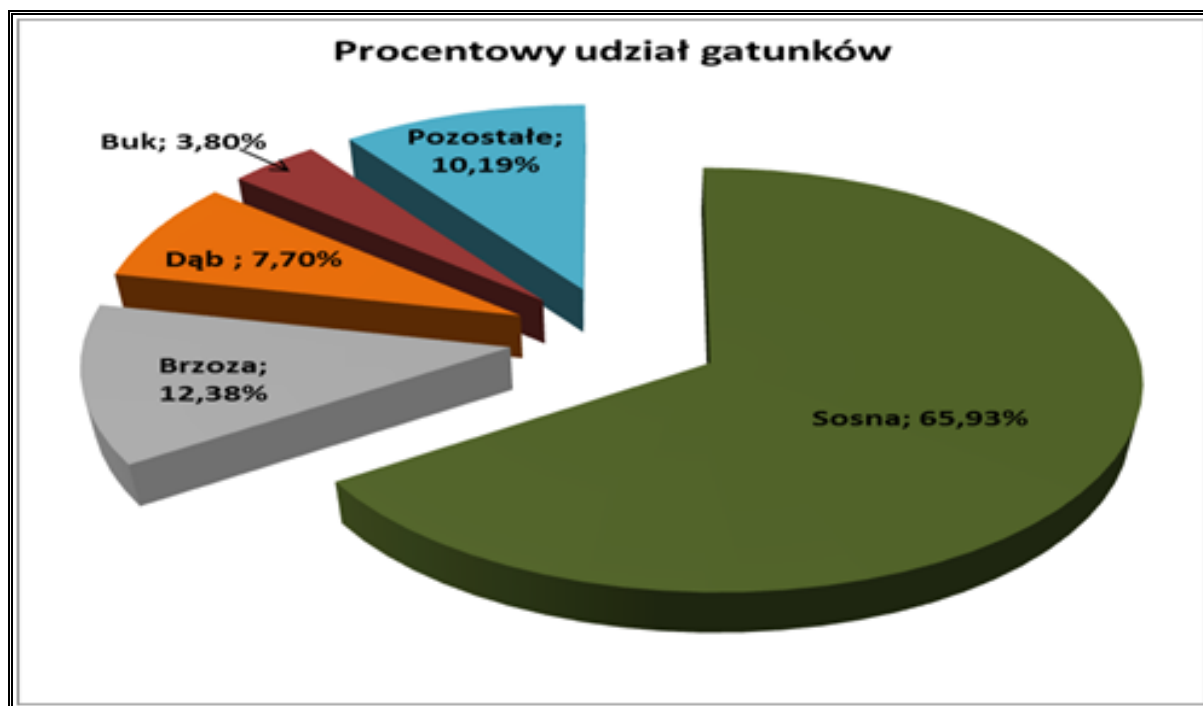
Żyzność danego siedliska determinuje skład gatunkowy drzewostanów. Najczęściej spotykanym siedliskiem leśnym na terenie Nadleśnictwa Siewierz jest bór. Dzieje się tak ze względu na dominującą obecność sosny na omawianym terenie. Najliczniej występują tutaj bory mieszane, które zajmują ok 42% powierzchni całkowitej lokalnych siedlisk leśnych (rys. 11).

Rysunek 11. Procentowy udział siedlisk Nadleśnictwa Siewierz

Źródło: <https://siewierz.katowice.lasy.gov.pl/zasoby-lesne>

Na terenie Gminy Łąży dominują lasy mieszane. Najczęściej występującymi gatunkami drzew są: sosna zwyczajna, brzoza brodawkowata, buk pospolity, modrzew europejski, świerk pospolity. Rzadziej występują: olsza czarna, topola osika, klon jawor, jesion wyniosły, jodła pospolita, wiąz pospolity, klon pospolity, dąb czerwony. Podszyt tworzony jest przez krzewy: kruszynę pospolitą, jarzab pospolity, czerechę pospolitą, leszczynę pospolitą. Warstwę podszytu reprezentują także młode okazy drzew tj.: świerk pospolity, brzoza brodawkowata, buk pospolity, wierzba biała. Rośliny te poprawiają stabilność biocenotyczną i urozmaicają krajobraz leśny. Dane z Nadleśnictwa Siewierz wskazują, iż najczęściej występującymi lokalnie gatunkami drzew są: sosna, brzoza i dąb (rys 12). Na poziomie runa leśnego spotyka się m.in: jeżyny, konwalię, przytulię, storczyka, kruszczyka, kosmatkę owłosioną, śmiatka pogiętego, turzycę pigułkową, konwalikę dwulistną, szczawika zajęczego, dzwonka rozpierzchłego, koniczynę łąkową, komonicę pospolitą, skalnicę ziarenkową. Zagrożeniem dla gatunków rodzimych stanowią gatunki obce i inwazyjne. Gatunkami obcymi na terenie gminy są: sosna czarna, sosna wejmutka, sosna smołowa, sosna banksa, dąb czerwony, dagleżja zielona, kasztanowiec, robinia akacjowa. Wśród roślin charakterystycznych, chronionych przedstawicieli flory można odnaleźć: obuwika pospolitego, rosiczkę okrągłolistną, cisa pospolitego, czosnek niedźwiedzi, pióropusznik strusi, pierwiosnek lekarski i wyniosły, lilię złotogłów, występujące wawrzynek wilczełyko, przylaszczkę pospolitą, konwalię majową. Chronionymi przedstawicielami lokalnej fauny są: bocian czarny, żuraw popielaty, jeź europejski, wydra europejska i różne gatunki nietoperzy i traszek.

Rysunek 12. Procentowy udział drzew Nadleśnictwa Siewierz

Źródło: <https://siewierz.katowice.lasy.gov.pl/zasoby-lesne>

Monitoring uszkodzeń lasów prowadzony jest w ramach RDLP w Katowicach. Największe zagrożenia faunistyczne w 2023 r. dla lokalnych lasów stanowiły: chrabąszcze, kornik drukarz i jeleniowate. Uszkodzenia abiotyczne polegały głównie na: zakłóceniu stosunków wodnych, suszy, porywistych wiatrach, imisji zanieczyszczeń. Najczęstszymi chorobami lokalnych lasów były: opieńkowa zgnilizna korzeni, huba korzeni. Najczęściej występującym pasożytem roślinnym była jemioła.

Mimo wysokiego zalesienia na terenie gminy zaleca się dbałość o tereny leśne, zakrzewienia i inne formy zieleni. Rekomenduje się zwiększenie zadrzewienia na obszarach o mało żyznych glebach. Pozwoli to na polepszenie warunków środowiskowych i krajobrazowych. Dodatkowo lasy pełnią także funkcje mogące wpłynąć pozytywnie na lokalne warunki. Dostarczają surowca drzewnego, dają dostęp owoców leśnych i ziół, są miejscem rekreacji. Powyższe czynniki przy jednoczesnym zachowaniu pozytywnej gospodarki leśnej mogą przyczynić się do poprawy warunków życia lokalnej społeczności.

Analiza SWOT

ZASOBY PRZYRODNICZE I OCHRONA LASÓW	
Mocne strony	Slabe strony
✓ Występowanie obszarów cennych przyrodniczo i objętych ochroną prawną ✓ Zróżnicowanie pod względem przyrodniczym i krajobrazowym ✓ Stosunkowo wysoki stopień pokrycia powierzchni terenu obszarami chronionymi ✓ Wysoki wskaźnik lesistości	✓ Zagrożenie imisjami zanieczyszczeń pochodzącymi z aglomeracji śląskiej ✓ Rozdrobnienie powierzchni leśnej w lasach prywatnych ✓ Obecność gatunków obcych i inwazyjnych ✓ Eksploatacja gospodarcza terenów zalesionych
Szanse	Zagrożenia
✓ Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska ✓ Prowadzenie nasadzeń drzew i krzewów ✓ Zachowanie niszy i korytarzy ekologicznych ✓ Restrukturyzacja kompozycji roślinnej na korzyść gatunków rodzimych ✓ Stopniowo wzrastająca świadomość społeczeństwa ✓ Możliwość wspierania projektów prośrodowiskowych przez programy i fundusze strukturalne Unii Europejskiej oraz krajowe fundusze celowe ✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii prośrodowiskowej	✓ Narastający ruch turystyczny, szczególnie związany z wypoczynkiem weekendowym ✓ Zmiany klimatu, jako jeden z czynników mogących prowadzić do obniżenia różnorodności biologicznej oraz zwiększenia zagrożenia dla lasów ✓ Zagrożenia pożarami i suszą ✓ Ryzyko negatywnego wpływu szkodników na środowisko naturalne ✓ Niekontrolowane rozprzestrzenianie gatunków obcych i inwazyjnych ✓ Brak funduszy na inwestycje ✓ Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz

5.9. Zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

Istotne zagrożenie dla środowiska stanowić mogą przede wszystkim zakłady stosujące w procesie technologicznym różnorodne związki chemiczne mogące stwarzać potencjalne zagrożenie dla otaczających obszarów. Zakłady te zostały wytypowane przez GIOŚ jako potencjalnie niebezpieczne i wprowadzone do bazy potencjalnych sprawców awarii przemysłowych. Baza ta jest na bieżąco uzupełniana o dane gromadzone w trakcie kontroli potencjalnych sprawców. Corocznie jest ona przesyłana do rejestru centralnego, prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Przeciwdziałania Poważnym Awariom. Wykaz zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. znajduje się na stronie internetowej: <http://www.gios.gov.pl/pl/powazne-awarie>.

Żaden z zakładów zlokalizowanych na terenie Gminy Łazy nie figuruje w rejestrze centralnym zakładów o dużym ryzyku i o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

Do ochrony przed poważnymi awariami zobowiązani są zarówno prowadzący zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, jak i dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracyjne.

W celu zapobiegania, zwalczania i ograniczania skutków awarii przemysłowej bardzo ważna jest prawidłowa lokalizacja nowych obiektów, które mogą oddziaływać na środowisko oraz wyznaczenie stref i ochrona terenu. Istotne są także kontrole potencjalnych sprawców awarii.

Serwis GDOŚ podaje, iż na terenie Gminy nie istnieją tereny poddane szkodzie środowiskowej i zanieczyszczeniu. Natomiast istnieją dwa miejsca poddane szkodzie środowiskowej tuż przy granicy

Gminy Łazy. Znajdują się one na obszarze Gmin: Ogrodzieniec i Zawiercie (stan na 12.12.2023 r.) (<https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>). Północno-wschodnia część gminy jest narażona na podtopienia (<https://geologia.pgi.gov.pl/arcgis/apps/MapSeries/index.html?appid=8d14826a895641e2be10385ef3005b3c>). Według danych ISOK Hydroportal obszar Gminy nie jest narażony na niebezpieczeństwo powodzi. Teren Gminy jest umiarkowanie narażony na występowanie suszy.

W Raporcie o stanie Gminy Łazy za 2022 r. wskazano liczbę i strukturę występujących pożarów:

- obiekty mieszkalne - 11,
- obiekty produkcyjne - 1,
- środki transportu - 3,
- lasy - 6,
- uprawy rolne – 14,
- inne (między innymi suche trawy, nieużytki, składowiska i pojemniki na nieczystości stałe) - 49.

Przeważająca ilość zjawisk dotyczy pożarów suchych traw i nieużytków. Wypalanie traw i pozostałości na polach stanowi znaczną część pożarów. W takich przypadkach konieczne są interwencje OSP.

Istotnym zagrożeniem dla warunków przyrodniczych i krajobrazowych jest powstawanie dzikich wysypisk. Mają one negatywny wpływ na lokalną faunę, florę, glebostan i warunki wodne. Od początku 2024 r. zgłoszono już 2 nielegalne wysypiska śmieci (stan na 07.03.2024 r.).

Na powstawanie klęsk żywiołowych wpływają zmiany klimatyczne i zjawiska meteorologiczne. Anomalie pogodowe tj.: ekstremalne temperatury, brak lub intensywne opady atmosferyczne, burze z piorunami, niska wilgotność powietrza, silne wiatry mogą negatywnie wpłynąć na lokalne środowisko, plony i infrastrukturę mieszkaniową.

Zagrożenie dla środowiska na terenie Gminy może wynikać także z transportu drogowego i kolejowego materiałów niebezpiecznych, w postaci toksycznych środków przemysłowych i niebezpiecznych substancji chemicznych, w tym paliw płynnych. W Łazach istnieją dogodne połączenia drogowe z wszystkimi większymi miastami w regionie drogami wojewódzkimi nr 796 i 790. Bliskie sąsiedztwo Metropolii Górnośląskiej wpływa na zwiększenie ruchu transportowego. Ponadto obszar Gminy przecina ważny kolejowy szlak komunikacyjny północ – południe tj. linia kolejowa Gdańsk - Warszawa - Częstochowa - Katowice, z dużą stacją rozrządową dla Śląska i Zagłębia. Usytuowanie dróg powoduje, że Gmina narażona jest na wystąpienie awarii związanych z przewozem substancji niebezpiecznych.

Dla zwiększenia nadzoru przestrzegania przepisów w zakresie drogowego przewozu materiałów niebezpiecznych prowadzone są akcje kontroli tych przewozów koordynowane przez Policję, przy udziale Państwowej Straży Pożarnej, Inspekcji Transportu Drogowego i Inspekcji Ochrony Środowiska.

Analiza SWOT

ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	
Mocne strony	Słabe strony
✓ Brak występowania zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej ✓ Brak wystąpienia zdarzeń o znamionach poważnych awarii ✓ Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie postępowania w przypadku wystąpienia awarii ✓ Brak terenów poddanych szkodzie środowiskowej i zanieczyszczeniom	✓ Niemożność przewidzenia zdarzeń mających znamiona poważnych awarii ✓ Powstające dzięki wysypiska śmieci
Szanse	Zagrożenia
✓ Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska ✓ Stopniowo wzrastająca świadomość społeczeństwa ✓ Działania WIOŚ i odpowiedzialność sprawców za awarie ✓ Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji awaryjnej ✓ Modernizacja lokalnej infrastruktury transportowej	✓ Transport materiałów niebezpiecznych ✓ Zagrożenie ze strony dzikich wysypisk odpadów ✓ Ryzyko wystąpienia niebezpiecznych i nagłych zjawisk atmosferycznych

5.10. Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji

Edukacja ekologiczna jest jednym z podstawowych warunków realizacji Programu ochrony środowiska. Rozwój technologii i chęć zapobiegania szkodom środowiskowym powodują potrzebę zapewnienia ludności dostępu do informacji w dziedzinie ochrony środowiska. Działania proekologiczne różnego rodzaju są dokonywane przez sektor prywatny i publiczny. Dzięki publicznemu dostępowi do informacji lokalna społeczność może dokonywać weryfikacji podejmowanych działań. Omawiana tematyka odnosi się do: środowiska, jego ochrony, działaniu instytucji w obrębie monitoringu przyrodniczego itp. itd. Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców prowadzi do racjonalnego gospodarowania środowiskiem i jego zasobami.

Polityka Ekologiczna Państwa wyznacza kierunek działań edukacyjnych na obszarze Kraju. W jej obrębie zawarte są: działania, zadania, obszary postępowania, podmioty odpowiedzialne za realizację. Działania obejmują: działania informacyjno-edukacyjne w zakresie upowszechniania przyjaznych środowisku sposobów przechowywania i stosowania nawozów w tym realizacja działań mających na celu racjonalną gospodarkę nawozową (SOR), prowadzenie kompleksowej edukacji ekologicznej, zapewnienie wiarygodnej i aktualnej informacji o środowisku i jego stanie. Według Polityki Ekologicznej Państwa istnieje konieczność zawierania treści odnośnie ochrony środowiska w programach edukacji formalnej. Wskazane jest także wspieranie programów edukacji nieformalnej.

Edukacja ekologiczna powinna pojawić się wśród dzieci i młodzieży szkolnej już w początkowych stadiach nauki. Istnieje potrzeba wprowadzenia u uczniów wzorców ekologicznych. Niezwykle pomocne w tym temacie będzie prowadzenie zajęć terenowych. Umożliwi to pełniejsze zapoznanie uczniów z tematem środowiska. Powyższe działania pozwolą na efektywniejsze wykorzystanie potencjału ludzkiego podczas rozwiązywania problemów środowiskowych.

Do skutecznego wdrożenia Polityki Ekologicznej Państwa niezbędne jest także zaangażowanie: pracowników administracji państwowej, samorządowej, nauczycieli, pracowników sektora prywatnego. Konieczne są również ogólnodostępne akcje informacyjne dla społeczeństwa. Istotną rolę w kreowaniu lokalnej świadomości środowiskowej są lokalni mieszkańcy. Zainteresowanie i angaż ze strony lokalnej społeczności przyczyni się do podejmowania optymalnych decyzji w zakresie ochrony środowiska zgodnymi z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Rozszerzanie wiedzy w temacie środowiska i jego ochrony może się odbywać poprzez: druk ulotek, broszur, plakatów. Powyższe formy informacji powinny być upublicznione w miejscach ogólnie dostępnych i często uczęszczanych tj.: szkoła, przedszkole, budynki administracji publicznej, sklepy, kościoły itp. itd. Prasa lokalna również może zaowocować poprawą stanu wiedzy w zakresie ochrony środowiska. Pomocne może się okazać także propagowanie wzorców proekologicznych podczas czytania ogłoszeń w czasie Mszy Świętej. Zaleca się przeprowadzanie konkursów, turniejów itp. w dziedzinie ochrony środowiska. Nagrody mogą zadziałać mobilizująco na partycypujących.

Informacje na temat realizacji działań edukacyjnych w Gminie Łazy uzyskano na podstawie publicznie dostępnych informacji.

Ekologiczna szkoła projekt młodzieżowy

W roku szkolnym 2021/2022 nauczyciele wraz z uczniami Szkoły Podstawowej nr 1 im. S. Konarskiego zaangażowali się w realizację jednego z ogólnopolskich programów edukacyjnych z Centrum Edukacji Obywatelskiej – „Ekologiczna Szkoła”. Celami programu „Ekologiczna szkoła” są: dostarczanie wiedzy na temat środowiska i aktualnych dotyczących środowiska, w tym lokalnych i globalnych, rozwinięcie kompetencji uczniów i uczennic, wspieranie nauczycieli w rozwoju umiejętności, dostarczanie narzędzi do prowadzenia ciekawych zajęć.

W I semestrze roku szkolnego nauczyciele brali udział w serii spotkań, które ukazywały, korzyści realizacji projektu młodzieżowego oraz przeprowadzali zajęcia wynikające z poruszanych zagadnień ekologicznych. W kwietniu reprezentanci szkoły partycypowali w ogólnopolskiej konferencji w Warszawie „Globalna i ekologiczna szkoła. Razem zmieniamy świat”. Podczas spotkania uczestnicy pogłębili wiedzę i rozwinęli umiejętności dotyczące projektowania, zostali obeznani ze stosowaniem metod i narzędzi wzmocnienia kompetencji młodzieży, przygotowania wychowanków do aktywności merytorycznej, wymienili refleksje i doświadczenia z innymi zaangażowanymi w zagadnienia ekologiczne w zakresie globalnym (dotyczyło to nauczycieli, mentorów, ekspertów oraz pracowników i CEO).

W II semestrze utworzono grupę zaangażowanych w celu realizacji młodzieżowego projektu ekologicznego. Uczniowie realizowali zadania na temat „Nadmiernej eksploatacji zasobów leśnych i ich ochrony”. Uczniowie podzieleni na grupy projektowe zrealizowali cykl spotkań edukacyjnych w klasach młodszych. Konsultacje obejmowały temat bioróżnorodności oraz znaczenia lasów dla człowieka i środowiska. W zagadnieniu związanym z nadmierną eksploatacją uczniowie wykonali fotorelację z obszarów, gdzie dokonano wycinki. Przeprowadzono także wywiad z pracownikiem Urzędu Miejskiego z wydziału Ochrony Środowiska nt. prawnych aspektów wycinki drzewostanów oraz działań ekologicznych realizowanych w naszej gminie. Uczniowie biorący udział w projekcie uczestniczyli w terenowym spotkaniu z leśniczym. Na miejscu została omówiona kwestia warunków pracy leśniczego. Poszerzono wiedzę również wiedzę związaną z przeprowadzaniem wycinek oraz ugruntowano znajomość różnych gatunków drzew. Informacje dotyczące realizacji poszczególnych zadań można przeczytać i obejrzeć na oficjalnej stronie szkoły i na facebooku. Uczniowie wykazali się zaangażowaniem i pokazali, że nie jest im obojętny los naszej planety. Pozwoli to na progres w tematach ekologicznych obejmujących środowisko i społeczność lokalną.

Otwarcie zielonej pracowni

We wrześniu 2023 r. w Szkole Podstawowej nr 1 w Łazach nastąpiło oficjalne otwarcie pracowni biologiczno-geograficznej. Sala została wyremontowana i wyposażona w nowe pomoce dydaktyczne, dzięki wygraniu konkursu „Zielona pracownia”. Był on zorganizowany przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska oraz dofinansowany przez Urząd Miejski w Łazach i Radę Rodziców szkoły. Uroczystość inauguracji rozpoczęła się od krótkiej inscenizacji o tematyce ekologicznej. Brali w niej udział uczniowie, grono pedagogiczne oraz zaproszeni goście. Następnie wszyscy udali się do sali, gdzie nastąpiło symboliczne otwarcie poprzez przecięcie zielonej wstęgi. Goście zostali zapoznani z nowymi pomocami dydaktycznymi, które zaprezentowali uczniowie szkoły. W zielonej pracowni dominuje spokojna kolorystyka, symbolizująca dążenie do zrównoważonego rozwoju. W pomieszczeniu umieszczono również odświeżoną podłogę oraz zamontowane nowe oświetlenie. Zawieszono plansze edukacyjne o tematyce biologicznej i geograficznej, mające wzbudzić w uczniach ciekawość i chęć poznawania otaczającego świata.

Zielona pracownia została wyposażona w nowe stanowiska dla uczniów składające się z ławek 3-osobowych i krzeseł. Utworzono specjalną część sali przeznaczoną do obserwacji mikroskopowych. Obejmuje ona 12 stanowisk z niezbędnymi akcesoriami: mikroskopami, lupami, przyrządami do samodzielnego wykonywania preparatów, które umożliwiają przeprowadzanie samodzielnych działań przez uczniów jak również obserwacji gotowych preparatów na wielu zajęciach. W czasie otwarcia „Zielonej pracowni” uczniowie zaprezentowali nowe pomoce dydaktyczne, którymi były m.in. postać szkieletu, modele procesu oddychania, ucha, skóry, zęba czy kwiatu. Takie pomoce dydaktyczne pozwolą uczniom na empiryczne zdobywanie i zrozumienie omawianych zagadnień i procesów zachodzących w przyrodzie. Podczas omawiania treści związanych z ekosystemami tj.: łąki czy jeziora niezbędne będą cykle rozwojowe motyla i żaby. Model wulkanu umożliwił uczniom zrozumienie mechanizmu erupcji wulkanicznej. Globusy fizyczne i indukcyjne znajdujące się na wyposażeniu sali stanowią niezbędne narzędzie do omawiania treści związanych z geografą. Zestaw zawierający skały i minerały doskonale sprawdzi się przy realizacji treści zarówno geologicznych i przyrodniczych. W pracowni został również zainstalowany interaktywny monitor. Umożliwi on wyświetlanie plansz, schematów, filmów edukacyjnych w wysokiej rozdzielczości, których obraz będzie widoczny nawet w jasnej pracowni. Praca nauczycieli jak i uczniów będzie dużo sprawniejsza poprzez wykorzystanie monitora interaktywnego. Nowe umeblowanie umożliwi ekspozycję i łatwy dostęp do pomocy dydaktycznych, które będą potrzebne do realizacji poszczególnych treści przyrodniczych.

Na potrzeby projektu jeden z nauczycieli SP 1 w Łazach opracował program edukacyjny pn. „Przyroda bez tajemnic” dla klas IV-VIII oraz zaangażował się w przygotowanie wizualizacji pracowni. Celem realizacji projektu edukacyjnego są: zaabsorbowanie uczniów światem przyrody, usprawnienie umiejętności poznawczych oraz budowanie naukowego podejścia do rozwiązywania problemów, pogłębianie zainteresowań biologicznych i geograficznych wśród uczniów szkoły podstawowej oraz kształtowanie postaw proekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem kreowania postaw odpowiedzialności za środowisko i zdrowie ludzkie. Opracowany program edukacyjny skierowany jest do uczniów, którzy chcą rozwijać i poszerzać swoje zainteresowania w obszarze natury. Program obejmuje zajęcia o charakterze obserwacyjnym i doświadczalnym. Dzięki temu zajęcia realizowane są w sposób ciekawy dla ucznia oraz przynoszą pożądane efekty. Zajęcia o charakterze badawczym, laboratoryjnym pozwolą na poznanie przez uczniów pracy przyrodnika- naukowca oraz spowodują wykształcenie umiejętności, które zapoczątkują w przyszłości. Program zawiera również treści, które mają na celu kształtowanie świadomości ekologicznej młodego pokolenia. Tematy objęte programem są realizowane w ramach lekcji: przyrody, biologii oraz geografii w szkole podstawowej. Programem zostało objętych 9 oddziałów tj. 2 oddziały klas IV, 2 oddziały klas V, 2 oddziały klas VI, 2 oddziały klas VII oraz jeden oddział klasy VIII. Program realizowany jest w terminie od września 2023 r. do czerwca 2024 r.

Edukacja ekologiczna- publikacje środowiskowe

Rolę publicystyczną na terenie gminy Łazy prowadzi Echa Łaz. Jest ona dostępna w formie bezpłatnej na facebooku oraz w formie papierowej. Wydaje się ją regularnie co dwa tygodnie. Są w niej zawarte różne informacje z życia gminy, w tym te dotyczące tematyki ochrony środowiska. Mieszkańcy Gminy są zachęceni do współtworzenia artykułów.

Edukacja ekologiczna - rola informacyjna gminy

W 2018 r. przeprowadzono zajęcia edukacyjne w szkołach i przedszkolach na temat zanieczyszczeń powietrza i wpływu na zdrowie pt.: „Smog co to jest? Skąd się bierze zanieczyszczenie powietrza, sposoby przeciwdziałania smogowi”. Uczniowie uczyli się: jak dbać o przyrodę, jak zapobiegać zanieczyszczeniom, jak prawidłowo i z szacunkiem zachowywać się w stosunku do świata roślin i zwierząt. W przedszkolach prowadzone były konwersacje na temat nawyków higienicznych, zachowań prozdrowotnych dotyczących czystości osobistej, jaki i otoczenia. Młodzież szkolna uczestniczyła aktywnie w ogólnopolskich akcjach proekologicznych takich jak: „Sprzątanie Świata-Polska”, „Dzień Ziemi”, „Listy do Ziemi”, „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”.

W 2020 r. przeprowadzane były różne zajęcia edukacyjne w szkołach i przedszkolach na temat zanieczyszczeń powietrza i wpływu na zdrowie tj.: „Czym jest Smog?”, Zanieczyszczenia powietrza w gospodarstwach domowych, „Czyste powietrze wokół nas”, „Dlaczego musimy zadbać o czyste powietrze”.

W 2021 r. przeprowadzano zajęcia edukacyjne w szkołach i przedszkolach min. tj.: „Dzień bez dymu”, „Czyste powietrze wokół nas”, „Kubusiowy przyjaciel natury”, „Jestem Eko-logicznym, dbam o przyrodę”, „Ogrodnik”, jak i inne. Gmina przekazała w ramach działań edukacyjno-informacyjnych tablice informacyjne dotyczące jakości powietrza do placówek oświatowych Gminy Łazy, w tym: szkoły podstawowe i przedszkola.

Gmina Łazy w maju 2021 r. podpisała porozumienie z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska w Katowicach w zakresie realizacji programu „Czyste Powietrze”.

W czerwcu 2021 r. nastąpiło uruchomienie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego. Punkt konsultacyjny pozwolił na rozpropagowanie informacji wśród mieszkańców o możliwości pozyskania dofinansowania z programu „Czyste Powietrze” w zakresie wymiany źródła ciepła, termomodernizacji lub fotowoltaiki. Działalność punktu umożliwiła także możliwość wypełnienia wniosku o dofinansowanie dla mieszkańców. Konsultacje dla mieszkańców Gminy udzielane są telefonicznie oraz bezpośrednio w godzinach pracy punktu w wyznaczonych dniach.

Podczas festynu rodzinnego „Lato z kulturą” ustawiono stanowiska punktu konsultacyjno-informacyjnego programu „Czyste Powietrze” oraz segregacji odpadów. Mieszkańcy zainteresowani udziałem w programie udzielano informacji dot. jego realizacji, zasad i warunków udziału w programie. Podczas festynu wręczano mieszkańcom ulotki informacyjne dotyczące czystego powietrza oraz prawidłowej segregacji odpadów.

W 2021 r. w ramach modernizacji Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, zawarto umowę z fundacją, która przeprowadziła szeroko rozumianą kampanię edukacyjną w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami. Akcja propagująca była zaadresowana do mieszkańców gminy. W skład kampanii informacyjnej wchodziły następujące działania:

- Organizacja prelekcji online dla dzieci – 8 szkół podstawowych oraz przedszkola.
- Konkurs dla dzieci szkół podstawowych pt. „EKO – Ekologia, Klimat, Otoczenie”.
- Konkurs i nagrody dla 9 przedszkoli pt. „Chronię, myślę, segreguję”.
- Przekazanie dla szkół 2 rodzajów plansz dydaktycznych dotyczących segregacji odpadów.
- Konkurs dla szkół podstawowych: „Zielone Łazy w obiektywie”.
- Rozpropagowanie plakatów i ulotek promujących selekcję odpadów z uwzględnieniem przeterminowanych leków, baterii.

- Rozpropagowanie kompendium dotyczącego segregacji odpadów dla gospodarstw domowych w ilości 4,5 tys. szt.
- Materiały dla dzieci: plan lekcji z informacjami o selektywnej zbiórce odpadów, układ okresowy pierwiastków z informacjami o czystości powietrza.

W 2022 r. Placówki edukacyjne z terenu Gminy Łazy prowadziły zajęcia o tematyce ekologicznej. Skupiono się głównie na temacie recyklingu. Ćwiczenia miały charakter teoretyczny jak i praktyczny. Przeprowadzono lekcje na temat: „Jak segregować śmieci”, „Jak dbać o środowisko-segregacja śmieci”, „Sprzątanie okolicy szkoły i segregowanie śmieci-zajęcia terenowe”. Zorganizowano także akcje proekologiczne tj.: „Chroń las przede mną-konkurs ekologiczny”, „Sprzątanie Świata”, „Czyste Powietrze Wokół Nas”. W ramach obchodzenia Dnia Ziemi młodzież tworzyła plakaty o tematyce ekologicznej i o segregacji odpadów. Członkowie kół ekologicznych brali czynny udział w spotkaniach.

Analiza SWOT

DZIAŁANIA EDUKACYJNE	
Mocne strony	Słabe strony
✓ Organizowanie akcji kształtujących proekologiczne postawy społeczne ✓ Konkursy ekologiczne w placówkach oświatowych ✓ Organizowanie corocznych akcji tj. Dzień Ziemi i innych kampanii edukacyjnych	✓ Niemiarodajny system weryfikacji skuteczności działań edukacyjnych
Szanse	Zagrożenia
✓ Podanie dokumentów do publicznej wiadomości i udział społeczeństwa w kształtowaniu strategii prośrodowiskowej ✓ Wzrost zaangażowania mieszkańców w akcje społeczne	✓ Wciąż niezadowalająca świadomość społeczeństwa

6. Cele i zadania Programu ochrony środowiska

Sprecyzowane cele i kierunki interwencji wynikają z opracowanej analizy SWOT w aspekcie środowiskowym. Zestawienie celów i kierunków interwencji przedstawiono w tab. 27.

Nakłady na realizację zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027 przedstawiono w formie harmonogramu działań odrębnie dla zadań własnych oraz dla zadań monitorowanych (tab. 28 i tab. 29).

Tabela 27. Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	Cel szczegółowy III. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych	Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Aktualizacja Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak zainteresowania społecznego z uwagi na rosnące ceny prądu elektrycznego i gazu
				Realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach	Nieotrzymanie środków zewnętrznych, brak zainteresowania społecznego
				Aktualizacja i realizacja Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak środków w budżecie
				Wymiana niskosprawnych urządzeń grzewczych w gospodarstwach domowych	Zadanie własne: UM w Łazach i monitorowane: Właściciele i zarządcy nieruchomości, spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorcy	Trudności techniczne, brak zainteresowania społecznego, brak środków finansowych
				Modernizacja źródeł ciepła w lokalach mieszkalnych w ramach Programu Ciepłe Mieszkanie w Gminie Łazy – poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji pyłów oraz gazów cieplarnianych	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne
				Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej w Gminie Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne, brak środków finansowych, nieotrzymanie dofinansowania
				Efektywność energetyczna w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych na terenie Gminy Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne, brak środków finansowych, nieotrzymanie dofinansowania
		Cel szczegółowy I. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości	Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub	Przebudowa ul. Bocznej w Wysokiej - poprawa stanu nawierzchni drogowej	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne, brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
		środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Przebudowa ul. Kościuszki w Ciągowicach	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne, brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Przebudowa ul. Rolniczej w Łazach	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne, brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Wspieranie zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w Gminie Łąży	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne, brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w Gminie Łąży	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne, brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
				Rozwój komunikacji publicznej i stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej mającego na celu przesiadkę z samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Zadanie własne: UM w Łazach (w zakresie swoich kompetencji)	Nieotrzymanie środków zewnętrznych, brak zainteresowania społecznego
				Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z gminnymi systemami transportowymi	Zadanie własne: UM w Łazach (w zakresie swoich kompetencji)	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych, brak zainteresowania społecznego
				Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza poprzez upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic i wprowadzenie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich	Zadanie koordynowane: zarządcy dróg	Brak środków, brak zainteresowania społecznego
		Cel szczegółowy I. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości	Inne działania z zakresu ochrony powietrza, w tym	Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w podregionie sosnowieckim - Irządze, Łąży, Poręba, Sosnowiec, Szczekociny - etap II	Zadanie własne: UM w Łazach	Nieotrzymanie środków zewnętrznych, brak zainteresowania społecznego

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
		środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	przeciwdziałanie zmianom klimatu	Budowa odnawialnych źródeł energii w Gminie Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach	Nieotrzymanie środków zewnętrznych, brak zainteresowania społecznego
				Utrzymanie i prowadzenie punktu konsultacyjnego w ramach Programu „Czyste Powietrze” – Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak zainteresowania społecznego
				Bieżące informowanie społeczeństwa o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz jego wpływie na zdrowie	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewystarczające zasoby kadrowe
				Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczności oraz środek prewencyjny	Zadanie własne: UM w Łazach, podmioty upoważnione przez gminę	Niewystarczające zasoby kadrowe, niechęć mieszkańców
				Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewystarczające zasoby kadrowe
				Uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza poprzez odpowiednie przygotowanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewystarczające zasoby kadrowe
2.	Zagrożenia hałasem	Cel szczegółowy I. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	Działania związane z ochroną przed hałasem	Nasadenia i odnowa zieleni ochronnej przy drogach gminnych	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewystarczające zasoby kadrowe, brak środków w budżecie
				Rozbudowa, modernizacja dróg gminnych	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne, brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
3.	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Cel szczegółowy I. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Budowa obwodnicy Poręby i Zawiercia w ciągu drogi krajowej DK 78	Zadanie koordynowane: GDDKiA	Niewystarczające środki finansowe
				Uwzględnianie terenów narażonych na oddziaływanie hałasu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewłaściwe sprecyzowanie zapisów w mpzp
				Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak zainteresowania społecznego
				Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewystarczające zasoby kadrowe, brak przekazu informacji od mieszkańców
				Uporządkowanie sieci kanalizacyjnej oraz rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków - poprawa funkcjonowania sieci kanalizacyjnej i usprawnienie procesu oczyszczania ścieków	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne, brak środków finansowych, trudności w pozyskaniu środków zewnętrznych
				Zapobieganie kryzysowi wodnemu na terenie Gminy Łazy poprzez budowę i modernizację sieci wodociągowej - poprawa jakości wody w Gminie Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach	Trudności techniczne, brak środków finansowych, trudności w pozyskaniu środków zewnętrznych
				Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie monitorowane: placówki oświatowe, inne organizacje	Brak środków w budżecie, brak zainteresowania społecznego
				Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią oraz poziomu zagrożenia powodziowego	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewłaściwe sprecyzowanie zapisów w mpzp

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
				Edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak zainteresowania społecznego
4.	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w obiegu zamkniętym	Cel szczegółowy II. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	Usługa w zakresie odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu Gminy Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach (przedsiębiorca wyłoniony w drodze przetargu)	Niewystarczające wpływy z opłat, niepokrywające kosztów odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych
				Sporządzanie corocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak lub nierzetelne dane do sprawozdania
				Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak środków w budżecie
				Oczyszczanie budynków z odpadów zawierających azbest wraz z zapewnieniem bezpiecznego unieszkodliwiania odpadów	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak środków w budżecie
5.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Cel szczegółowy II. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Usuwanie roślinności inwazyjnej	Zadanie własne: UM w Łazach i monitorowane: właściciele gruntów	Brak środków w budżecie
				Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody na terenie Gminy Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak środków finansowych, trudności w pozyskaniu środków zewnętrznych
				Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju Gminy Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak środków finansowych, trudności w pozyskaniu środków zewnętrznych
				Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewłaściwe sprecyzowanie zapisów w mpzp
				Utrzymanie i pielęgnacja terenów zieleni na terenie Gminy Łazy	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewystarczające zasoby kadrowe

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
6.	Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Cel szczegółowy II. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej	Zadanie monitorowane: Nadleśnictwo	Brak środków
				Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa	Zadanie monitorowane: Nadleśnictwo we współpracy z UM w Łazach	Brak środków
7.	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	Cel szczegółowy II. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż i eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez kontrole	Zadanie monitorowane: Starosta Zawierciański	Podjęcie nielegalnego wydobycia
				Niwelowanie skutków działalności przemysłowej poprzez wykorzystanie terenów na cele środowiskowe w Gminie Łąży	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak środków w budżecie
				Zatrzymanie nadmiernego przeznaczania gruntów rolnych pod zabudowę poprzez stosowne zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewłaściwe sprecyzowanie zapisów w mpzp
8.	Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	Cel horyzontalny. Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa	Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	Prowadzenie działań podnoszących świadomość ekologiczną np. konkursy, seminaria, obchody Dnia Ziemi, Sprzątanie Świata i inne	Zadanie własne: UM w Łazach i monitorowane: placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Brak zainteresowania społecznego, niewłączanie się szkół
				Organizowanie konferencji, szkoleń mających na celu podnoszenie efektywności produkcji rolnej, w tym produkcji żywności	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak zainteresowania społecznego
				Prowadzenie systemu informacji o środowisku i jego ochronie	Zadanie własne: UM w Łazach	Brak zainteresowania społecznego

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
9.	Kontrola i zarządzanie ochroną środowiska	Cel 5. Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska	Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania	Sprawozdanie z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027”	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewystarczające zasoby kadrowe, niewystarczające środki w budżecie
				Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2028-2031”	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewystarczające zasoby kadrowe, niewystarczające środki w budżecie
			Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	Opracowywanie aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Łazy w miarę potrzeb	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewystarczające zasoby kadrowe, niewystarczające środki w budżecie
				Utworzenie planu ogólnego i zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego - aktualizacja MPZP i dostosowanie do nowopowstałych przepisów	Zadanie własne: UM w Łazach	Niewystarczające zasoby kadrowe, niewystarczające środki w budżecie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z dokumentów strategicznych, w tym z Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Łazy na lata 2024-2033

Tabela 28. Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Łąży oraz zadań z zakresu administracji rządowej wraz z ich finansowaniem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027-2033	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	Aktualizacja Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Łąży	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, środki zewnętrzne
		Realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łąży	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, środki zewnętrzne
		Aktualizacja i realizacja Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Łąży	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, środki zewnętrzne
		Wymiana niskosprawnych urządzeń grzewczych w gospodarstwach domowych	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, środki zewnętrzne
		Modernizacja źródeł ciepła w lokalach mieszkalnych w ramach Programu Ciepłe Mieszkanie w Gminie Łąży – poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji pyłów oraz gazów cieplarnianych	UM w Łazach	1 475 000,00	618 400,00	0,00	0,00	4 621 400,00 łącznie nakłady finansowe 2023-2025	Budżet gminy, środki zewnętrzne, NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze zagraniczne
		Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej w Gminie Łąży	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	1 821 217,35, w tym 1 548 034,75 kwota dofinansowania	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Śląska (EFRR)
		Efektywność energetyczna w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych na terenie Gminy Łąży	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	507 702,99, w tym 431 547,54 kwota dofinansowania	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Śląska (EFRR)

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027-2033	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
		Przebudowa ul. Bocznej w Wysokiej - poprawa stanu nawierzchni drogowej	UM w Łazach	1 368 452,43	0,00	0,00	0,00	2 028 452,43 łączne nakłady finansowe 2022-2024	Budżet gminy, środki zewnętrzne
		Przebudowa ul. Kościuszki w Ciągowicach	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, środki zewnętrzne
		Przebudowa ul. Rolniczej w Łazach	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, środki zewnętrzne
		Wspieranie zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w Gminie Łazy	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	1 147 934,12, w tym 975 744,00 kwota dofinansowania	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Śląska (EFRR)
		Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w Gminie Łazy	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	842 156,32, w tym 715 832,87 kwota dofinansowania	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Śląska (EFRR)
		Rozwój komunikacji publicznej i stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej mającego na celu przesiadkę z samochodów na rzecz transportu zbiorowego	UM w Łazach (w zakresie swoich kompetencji)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, środki zewnętrzne
		Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z gminnymi systemami	UM w Łazach (w zakresie swoich kompetencji)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027-2033	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
		transportowymi							
		Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w podregionie sosnowieckim - Irządze, Łazy, Poręba, Sosnowiec, Szczekociny - etap II	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	80 814 253,00 wartość II etapu w tym 63 560 035,23 kwota dofinansowania	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Śląska (EFRR)
		Budowa odnawialnych źródeł energii w Gminie Łazy	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	2 537 942,00 w tym 2 157 250,70 kwota dofinansowania	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Śląska (EFRR)
		Utrzymanie i prowadzenie punktu konsultacyjnego w ramach Programu „Czyste Powietrze” – Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	UM w Łazach	Koszty administracyjne					Budżet gminy
		Bieżące informowanie społeczeństwa o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz jego wpływie na zdrowie	UM w Łazach	Koszty administracyjne					Budżet gminy
		Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczności oraz środków prewencyjny	UM w Łazach, podmioty upoważnione przez gminę (straż miejska)	Koszty administracyjne					Budżet gminy
		Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027-2033	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
		ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza							
		Uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza poprzez odpowiednie przygotowanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem	UM w Łazach	Koszty administracyjne					Budżet gminy
2.	Zagrożenia hałasem	Nasadzenia i odnowa zieleni ochronnej przy drogach gminnych	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy
		Rozbudowa, modernizacja dróg gminnych	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, środki zewnętrzne
		Uwzględnianie terenów narażonych na oddziaływanie hałasu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	UM w Łazach	Koszty administracyjne					Budżet gminy
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy
3.	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie	Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	UM w Łazach	Koszty administracyjne					Budżet gminy
		Uporządkowanie sieci kanalizacyjnej oraz rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków - poprawa funkcjonowania sieci kanalizacyjnej i usprawnienie procesu oczyszczania ścieków	UM w Łazach	1 310 000,00	2 221 488,56	0,00	0,00	5 186 000,00 łącznie nakłady finansowe 2021-2025	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027-2033	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
	dobrego stanu wód	Zapobieganie kryzysowi wodnemu na terenie Gminy Łąży poprzez budowę i modernizację sieci wodociągowej - poprawa jakości wody w Gminie Łąży	UM w Łazach	7 235 725,38	0,00	0,00	0,00	13 214 135,00 łączne nakłady finansowe 2022-2024	Budżet gminy, środki zewnętrzne
		Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią oraz poziomu zagrożenia powodziowego	UM w Łazach	Koszty administracyjne					Budżet gminy
		Edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy
4.	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki w obiegu zamkniętym	Usługa w zakresie odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu Gminy Łąży	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Wpływy z opłat za gospod. odp. komunalnymi
		Sporządzanie corocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi	UM w Łazach	Koszty administracyjne					Budżet gminy
		Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy
		Oczyszczanie budynków z odpadów zawierających azbest wraz z zapewnieniem bezpiecznego unieszkodliwiania odpadów	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, WFOŚiGW, środki zewnętrzne

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027-2033	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
5.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Usuwanie roślinności inwazyjnej	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy
		Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody na terenie Gminy Łąży	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	366 803,16, w tym 311 782,69 kwota dofinansowania	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Śląska (EFRR)
		Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju Gminy Łąży	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	1 372 915,09 w tym 1 116 877,83 kwota dofinansowania	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Śląska (EFRR)
		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	UM w Łazach	Koszty administracyjne					Budżet gminy
		Utrzymanie i pielęgnacja terenów zieleni na terenie Gminy Łąży	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy
6.	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	Zatrzymanie nadmiernego przeznaczania gruntów rolnych pod zabudowę poprzez stosowne zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	UM w Łazach	Koszty administracyjne					Budżet gminy
		Niwelowanie skutków działalności przemysłowej poprzez wykorzystanie terenów na cele środowiskowe w Gminie Łąży	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	573 092,92, w tym 487 128,98 kwota dofinansowania	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Śląska (EFRR)
7.	Edukacja ekologiczna, w tym	Prowadzenie działań podnoszących świadomość ekologiczną np. konkursy, seminaria, obchody Dnia	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, środki placówek

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot realizujący zadanie (jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w zł)					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027-2033	Razem	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
	kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	Ziemi, Sprzątanie Świata i inne							oświatowych, inne środki
		Organizowanie konferencji, szkoleń mających na celu podnoszenie efektywności produkcji rolnej, w tym produkcji żywności	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy
		Prowadzenie systemu informacji o środowisku i jego ochronie	UM w Łazach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet gminy, inne środki
8.	Kontrola i zarządzanie ochroną środowiska	Sprawozdanie z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łąży na lata 2024-2027”	UM w Łazach	b.d.	b.d.	5 000,00	15 000,00	20 000,00	Budżet gminy
		Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łąży na lata 2028-2031”	UM w Łazach	7 200,00	0,00	0,00	20 000,00	27 200,00	Budżet gminy
		Opracowywanie aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Łąży w miarę potrzeb	UM w Łazach	Koszty administracyjne					Budżet gminy
		Utworzenie planu ogólnego i zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego - aktualizacja MPZP i dostosowanie do nowopowstałych przepisów	UM w Łazach	160 000,00	180 000,00	b.d.	b.d.	340 000,00 łączne nakłady finansowe 2022-2024	Budżet gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z dokumentów strategicznych, w tym z Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Łąży na lata 2024-2033

Tabela 29. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot realizujący zadanie	Szacowane nakłady finansowe na realizację zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania
A	B	C	D	E	F
1.	Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza poprzez upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic i wprowadzenie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich	Zarządcy dróg	b.d.	Środki zarządców dróg, inne środki
		Wymiana indywidualnych systemów grzewczych na niskoemisyjne kotły w budynkach	Właściciele i zarządcy nieruchomości, spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorcy	b.d.	Środki własne, środki zewnętrzne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, fundusze zagraniczne
2.	Zagrożenia hałasem	Budowa obwodnicy Poręby i Zawiercia w ciągu drogi krajowej DK 78	GDDKiA	b.d.	Środki własne inwestora, inne środki
3.	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody	Placówki oświatowe, inne organizacje	b.d.	W ramach zadań własnych, środki własne, inne środki
4.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biol. i krajobrazu	Usuwanie roślinności inwazyjnej	Właściciele gruntów	b.d.	Środki własne, inne środki
5.	Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej	Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa	Nadleśnictwo we współpracy z UM w Łazach	b.d.	Środki własne, inne środki

	gospodarki leśnej	Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej	Nadleśnictwo Siewierz	b.d.	Środki własne
7.	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż i eliminacja nielegalnego wydobycia	Organy administracji geologicznej szczebla wojewódzkiego, powiatowego	koszty administracyjne	Środki własne organów realizujących
8.	Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji	Prowadzenie działań podnoszących świadomość ekologiczną np. konkursy, seminaria, obchody Dnia Ziemi, Sprzątanie Świata i inne	Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	b.d.	Środki własne, inne środki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z dokumentów strategicznych

7. Doskonalenie systemu finansowania Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska powinno być możliwe m.in. dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania, w którym podstawowymi źródłami są zarówno środki budżetowe, jak i pozabudżetowe, tj. fundusze ekologiczne, programy pomocowe oraz środki własne inwestorów, a także budżet. Do instrumentów finansowych gminy w zakresie ochrony środowiska należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- kary za korzystanie ze środowiska,
- inne.

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska i przyrody oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej, mogą uzyskać pomoc finansową ze środków **funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków**. W zależności od rodzaju zadania formą dofinansowania może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka.

Poniżej przedstawiono potencjalne źródła finansowania dla zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NFOŚiGW promuje przedsięwzięcia ochrony środowiska i należy do największych instytucji finansujących w Polsce. Celem działalności NFOŚiGW jest wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Informacja o aktualnych naborach wniosków (w 2023 r.) w ramach:

- Programów priorytetowych NFOŚiGW,
- Funduszy Europejskich dla Polski Wschodniej 2021-2027,

Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko znajduje się na stronie: <https://www.gov.pl/web/nfosiqw/informacja-o-naborach-wnioskow-w-roku--2021> . Na stronie znajdują się programy priorytetowe NFOŚiGW na 2023 r.

Ważnym zadaniem Narodowego Funduszu jest efektywne i sprawne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej, z Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Krajowego Systemu Zielonych Inwestycji (GIS – Green Investment Scheme) oraz Instrumentu finansowego LIFE+. Szczegółowa lista oraz Przewodnik dla beneficjenta znajduje się na stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/nfosiqw/narodowy-fundusz-ochrony-srodowiska-i-gospodarki-wodnej>

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

WFOŚiGW w Katowicach wspomaga osiągnięcie celów środowiskowych województwa śląskiego, przeznaczając środki finansowe na realizację przedsięwzięć priorytetowych. Dziedziny w ramach których możliwe jest uzyskanie dofinansowania zadań są następujące:

- ochrona wód,
- gospodarka wodna,
- gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery,
- różnorodność biologiczna,
- edukacja ekologiczna,
- zapobieganie poważnym awariom,
- zarządzanie środowiskowe w regionie,
- profilaktyka zdrowotna,
- pakiet działań pomocowych dla Beneficjentów w związku z zagrożeniem epidemicznym.

Trwające aktualnie (stan na dzień 22.03.2024 r.) nabory wniosków w trybie konkursowym obejmują następujące dziedziny:

- Program CZYSTE POWIETRZE - skierowany do osób fizycznych,
- Program Agroenergia (do 2027 roku),
- Program „Odbudowa ekosystemu i różnorodności biologicznej rzeki Odry” (do 2025 roku),
- Przedsięwzięcia w zakresie zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest realizowane w gospodarstwach rolnych (do 2026 roku),
- „Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest” (do 2026),
- OP 1.4. Rozwój ogrodów botanicznych,
- EE 1.2. Wspieranie ośrodków edukacji ekologicznej, organizacji realizujących programy edukacji ekologicznej poprzez zakup pomocy dydaktycznych i drobnego sprzętu,
- EE 1.3. Polepszenie warunków nauczania poprzez utworzenie w placówkach oświatowych lub ich terenie pracowni na potrzeby nauk przyrodniczych,
- EE 2.1. Doposażenie uczelnianych laboratoriów na kierunkach kształcenia i specjalizacjach związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną,
- Konkurs „Zielona Pracownia’2024” (do 05.04.2024).

Trwające nabory konkursowe znajdują się na stronie: <https://www.wfosiqw.katowice.pl/trwajace-nabory-konkursowe.html>

KPO - Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

W ramach KPO przewidziano przeprowadzenie szeregu reform i inwestycji uwzględniających zarówno skutki pandemii COVID-19, jak i najważniejsze wyzwania strukturalne, jakie stoją przed Polską. Zawarto w nim strategię na rzecz promowania bardziej konkurencyjnej i odpornej gospodarki, wspierania wzrostu gospodarczego zgodnie z priorytetami unijnymi w zakresie klimatu i technologii cyfrowych oraz poprawy jakości życia w Polsce, w szczególności poprzez inwestycje w odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną, zrównoważoną mobilność, opiekę zdrowotną, technologie cyfrowe, a także badania naukowe i innowacje. W KPO skoncentrowano się na sześciu kluczowych obszarach polityki: zielonej transformacji, transformacji cyfrowej, zdrowiu, konkurencyjności i innowacjach, zrównoważonym transporcie i jakości instytucji.

Projekty służące poprawie stanu środowiska i zachowania wysokich walorów przyrodniczych będą mogły być realizowane w ramach następujących komponentów:

- Odporność i Konkurencyjność Gospodarki.
- Zielona Energia i Zmniejszenie Energochłonności.
- Zielona, Inteligentna Mobilność.

Formami wsparcia będą:

- dotacje,
- pożyczki.

Beneficjentami KPO będą:

- jst,
- uczelnie wyższe,
- instytuty naukowo-badawcze,
- spółdzielnie,
- MŚP.

FENIKS – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko

To krajowy program, który stanowi kontynuację dwóch wcześniejszych programów Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz 2014-2020, nadal będzie wspierał gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne. Alokacja tego funduszu wynosi 25 mld EURO.

Wsparcie dla zadań środowiskowych będzie można otrzymać w ramach:

- Priorytet 1: Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności.
- Priorytet 2: Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR.

Formami wsparcia będą:

- dotacje,
- instrumenty finansowe,
- instrumenty łączące finansowanie zwrotne i dotacyjne.

Beneficjentami FEnIKS-a mogą być:

- przedsiębiorstwa,
- jst,
- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jst,
- właściciele budynków mieszkalnych,
- państwowe jednostki budżetowe i administracji publicznej,
- dostawcy usług energetycznych,
- zarządcy dróg krajowych i linii kolejowych,
- służby ratownicze (ratownictwo techniczne) i odpowiedzialne za bezpieczeństwo ruchu,
- Państwowa Straż Pożarna,
- podmioty zarządzające portami lotniczymi oraz portami morskimi,
- organizacje pozarządowe,
- instytucje ochrony zdrowia, instytucje kultury,
- kościoły i związki wyznaniowe.

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

Plan Strategiczny WPR będzie wspierać zrównoważony rozwój polskich gospodarstw, sektora przetwórstwa oraz poprawę warunków życia i pracy w małych miejscowościach wiejskich. W ramach Planu wspierana i wzmacniana będzie ochrona środowiska, w tym różnorodność biologiczna, poprzez:

- działania rekompensujące rolnikom stosowanie podwyższonych norm w produkcji rolniczej, wspierające przyjazne dla środowiska metody produkcji, które ograniczają emisję CO₂, poprawiają jakość gleb, wód oraz zwiększają retencję wody,
- wspieranie inwestycji związanych z powtórным obiegiem wody i ograniczaniem zużycia energii w produkcji,
- zwiększanie lesistości, poprawę stanu lasów w Polsce oraz wzmocnienie ich bioróżnorodności, działania szkoleniowo-doradcze dla rolników, a także edukacyjno-informacyjne dla konsumentów żywności i dla społeczności lokalnych.

Beneficjentami tego programu mogą być:

- jst,
- gospodarstwa rolne,
- osoby fizyczne.

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG) oraz Norweski Mechanizm Finansowy

Za zarządzanie i dystrybucję środków dla obszaru środowiska i energii odpowiadają wspólnie Ministerstwo Klimatu i Środowiska oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który jest Operatorem Programu Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu. Planowany budżet programu na współfinansowanie projektów w ramach III edycji, realizowanego w latach 2014-2021 to 500 mln zł.

Typy projektów:

- Obszar Środowisko naturalne i ekosystemy.
- Obszar Łagodzenie zmian klimatu i ograniczenie narażenia na tego typu zmiany.
- Obszar Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne.

Do zadań funduszy unijnych należy wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarki poszczególnych krajów członkowskich UE poprzez zwiększanie ich spójności gospodarczej oraz społecznej. Są one narzędziem realizacji polityki regionalnej UE. Fundusze te skierowane są przede wszystkim na wspieranie regionów oraz dziedzin gospodarki słabiej rozwiniętych, które bez dodatkowych nakładów finansowych nie są w stanie dorównać do średniego poziomu reprezentowanego przez inne kraje UE. Jednym z elementów przyznawania funduszy są szeroko rozumiane aspekty ochrony środowiska.

Program Funduszy Europejskich dla Śląskiego 2021-2027

W dniu 03 listopada 2021 r. Zarząd Województwa Śląskiego przyjął projekt programu „Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027”, określający główne obszary i szczegółowe kierunki działań na rzecz rozwoju województwa w nowej perspektywie unijnego finansowania na lata 2021-2027.

W aktualnej wersji programu, w porównaniu do wstępnego projektu uzupełniono lub zmieniono następujące elementy:

- wsparcie z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji zostało włączone do programu w ramach nowego priorytetu,
- dodano plan finansowy programu (w tym podział na kategorie interwencji),
- dodano propozycje wskaźników produktu i rezultatu (jeszcze bez wartości docelowych),
- zmodyfikowano i uzupełniono zakres wsparcia w ramach celów polityki 1-5 zgodnie z bieżącymi ustaleniami oraz stanem negocjacji perspektywy 2021-2027.

Przygotowany projekt programu FE SL 2021-2027 v. 1 będzie podstawą do:

- dalszych ustaleń na poziomie regionu,
- negocjacji uzgodnień w ramach Kontraktu Programowego dla Województwa Śląskiego.

Program ten obejmuje następujące priorytety:

- Priorytet I: Inteligentne Śląskie,
- Priorytet II: Ekologiczne Śląskie,
- Priorytet III: Mobilne Śląskie,
- Priorytet IV: Lepiej połączone Śląskie,
- Priorytet V: Społeczne Śląskie,
- Priorytet VI: Śląskie dla mieszkańca,
- Priorytet VII: Śląskie bliżej obywateli,
- Priorytet VIII: Śląskie w transformacji,
- Priorytet IX: Pomoc techniczna EFRR,
- Priorytet X: Pomoc techniczna EFS+,
- Priorytet XI: Pomoc techniczna FST.

Instrument finansowy LIFE

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony środowiska.

Program ten funkcjonuje w Unii Europejskiej od 1992 r. i aktualnie jest kontynuowany w perspektywie finansowej 2021-2027. Program LIFE obejmuje następujące obszary priorytetowe:

- ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami,
- przyroda i różnorodność biologiczna,
- zarządzanie i informacja w zakresie środowiska,
- ograniczenie wpływu człowieka na klimat,
- dostosowanie się do skutków zmian klimatu,
- zarządzanie i informacja w zakresie klimatu.

Program zarządzany jest przez Komisję Europejską, która raz do roku ogłasza nabór wniosków. Wnioski kierowane są do Komisji za pośrednictwem Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska

i Gospodarki Wodnej, który pełni funkcję Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE. Finansowanie z LIFE mogą otrzymywać jednostki, podmioty i instytucje publiczne lub prywatne zarejestrowane na terenie dowolnego państwa należącego do Wspólnoty Europejskiej.

8. Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska Programu

Realizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027 spoczywa na władzach gminy. Zakres monitoringu realizacji powinien obejmować ocenę:

- stopnia wykonania określonych zadań,
- stopnia realizacji przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i zadaniami, a ich wykonaniem oraz analizę tych rozbieżności.

Stopień realizacji zadań określonych w niniejszym Programie powinien być oceniany, co dwa lata tj. w 2026 r. za okres 2024-2025 i w 2028 r. za okres 2026-2027. Ocenę te będą podstawą do kolejnej aktualizacji niniejszego dokumentu.

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska jest dobry system sprawozdawczości. W tab. 30 poniżej przedstawiono wskaźniki monitorowania Programu, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie w miarę potrzeb modyfikowana.

Do określenia niniejszych wskaźników posłużą dane udostępniane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ), Główny Urząd Statystyczny (GUS) oraz informacje uzyskane z Urzędu Miejskiego w Łazach.

Realizacja założonych w Programie Ochrony Środowiska zadań wymaga pozyskania znacznych środków finansowych. Szczególnie dla zadań wysokonakładowych istotne jest pozyskanie funduszy ze źródeł zewnętrznych. W tym celu niezbędne jest monitorowanie dostępności środków finansowych oraz skuteczna współpraca ze wszystkimi jednostkami organizacyjnymi na terenie gminy oraz dokonywanie analiz dostępnych źródeł finansowania.

Istotnym zadaniem jednostek odpowiedzialnych za realizację Programu będzie utrzymywanie bieżących kontaktów z Urzędem Miejskim w Łazach oraz raportowanie postępów realizacji Programu. Jest to działanie bardzo ważne dla osiągnięcia założonych celów. Burmistrz Łaz jest odpowiedzialny za przygotowanie projektu budżetu, prowadzi nadzór nad jego wykonaniem oraz kontrolę realizacji zleconych zadań. Z tego względu przedstawienie Burmistrzowi informacji o możliwościach pozyskania środków pozabudżetowych, bieżąca realizacja budżetu dla potrzeb realizowanych zadań, a także odpowiednia współpraca jest istotna dla pomyślnej realizacji Programu.

Monitorowanie realizacji postępu powinno być wewnętrznym mechanizmem wspomagającym zarządzanie Programem i powinno polegać na gromadzeniu informacji na temat dotyczący danego projektu w aspekcie finansowym, a także rzeczowym. Działania powinny również dotyczyć procesu systematycznego analizowania informacji, w celu określenia, czy założenia pokrywają się z osiąganymi rezultatami i celami na poszczególnych etapach realizacji projektu. Monitorowanie ma spełniać przede wszystkim funkcję wewnętrznej kontroli stanu realizacji poszczególnych zadań zaplanowanych w Programie. Powinien to być proces ciągły trwający aż do zakończenia prac nad danym projektem. Podjęcie takich działań zwiększa prawdopodobieństwo ukończenia zadań zaproponowanych do realizacji w harmonogramie zadań Programu.

Informowanie opinii publicznej oraz prowadzenie działań edukacyjnych jest istotne ze względu na podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. Działania edukacyjne mogą w dłuższej perspektywie przyczynić się m.in. do ograniczenia ilości dzikich wysypisk, porzucania odpadów na parkingach lub innych miejscach w różnych częściach gminy czy też ograniczenia spalania odpadów w piecach do tego nieprzystosowanych. Dalszy wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców może przyczynić się do poprawy jakości środowiska w Gminie.

Tabela 30. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łąży

Lp.	Obszar interwencji	Wskaźnik		
		Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa 2022 r.	Wartość docelowa
A	B	C	D	E
1.	Przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	Liczba zlikwidowanych kotłów na paliwo stałe w budynkach i lokalach mieszkalnych z wykorzystaniem dotacji z budżetu [szt./rok]	38	Zwiększenie
2.	Pola elektromagnetyczne	Wartość poziomów pól elektromagnetycznych w Gminie Łąży [V/m] - Wartość wskaźnika WMe	0,16	<61
3.	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności [dam ³ /rok] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	516,0	Zmniejszenie zużycia
4.		Zużycie wody na na 1 mieszkańca [m ³ /rok] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	33,0	Zmniejszenie zużycia
5.		Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w stosunku do ludności ogółem [%] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	99,9	Utrzymanie stanu istniejącego
6.		Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w stosunku do ludności ogółem [%] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	31,0	Zwiększenie
7.		Ilość oczyszczonych ścieków ogółem [dam ³ /rok] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	163,0	Zwiększenie lub utrzymanie
8.		Ilość odprowadzonych ścieków przemysłowych ogółem [dam ³ /rok] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	9,0	Zwiększenie lub utrzymanie
9.		Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności [osób] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	5 638	Zwiększenie
10.		Udział ścieków oczyszczanych biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem w ciągu roku [%] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	100	Utrzymanie stanu istniejącego
11.	Gospodarka odpadami w obiegu zamkniętym	Łączna masa odebranych odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych w 2022 r. [Mg/rok] (dane z Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla gminy Łąży za 2022 r., stan na 31.12.2022 r.)	4 970,774	Utrzymanie stanu na zbliżonym poziomie
12.		Łączna masa odebranych odpadów komunalnych z nieruchomości niezamieszkałych w 2022 r. [Mg/rok] (dane z Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla gminy Łąży za 2022 r., stan na 31.12.2022 r.)	407,61	Utrzymanie stanu na zbliżonym poziomie

Lp.	Obszar interwencji	Wskaźnik		
		Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa 2022 r.	Wartość docelowa
A	B	C	D	E
13.		Łączna masa odpadów papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi w 2022 r. [Mg/rok] (dane z Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla gminy Łąży za 2022 r., stan na 31.12.2022 r.)	1 437,0087	Zwiększenie
14.		Odsetek masy odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%] (dane GUS, stan na 31.12.2022 r.)	48,9	Zwiększenie poziomu
15.		Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych [%] (dane z Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla gminy Łąży za 2022 r., stan na 31.12.2022 r.)	25,15	Zwiększenie poziomu
16.		Poziom składowania odpadów komunalnych [%] (dane z Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla gminy Łąży za 2022 r., stan na 31.12.2022 r.)	8,02	Zmniejszenie poziomu
17.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Liczba pomników przyrody [szt.] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	2	Utrzymanie i zachowanie ilości lub wzrost
18.		Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy ogółem [%] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	48,4	Utrzymanie poziomu
19.	Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Lesistość [%] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	47,7	Pozostawienie na tym samym poziomie
20.		Powierzchnia gruntów leśnych ogółem [ha] (GUS, stan na 31.12.2022 r.)	6 040,09	Pozostawienie na tym samym poziomie
21.	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz zarządzanie zasobami geologicznymi	Liczba istniejących osuwisk [szt.] (Geoportal Midas, stan na 31.12.2023 r.)	2	Zmniejszenie ilości
22.		Liczba złóż aktualnie eksploatowanych na podstawie wydanych koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż [szt.] (stan na 31.12.2023 r.)	1	Zachowanie lub wzrost

Źródło: Opracowanie własne

9. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Po przystąpieniu do opracowania *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027* wystąpiono z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r., poz. 1094 t.j. ze zm.).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach pismem znak: WOOS.410.82.2024.AOK z dnia 05 kwietnia 2024 r. uzgodnił odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu.

Również Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach Opinią Sanitarną znak: NS-NZ.9022.21.8.2024 z dnia 09 kwietnia 2024 r. uznał za zasadne odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych dla projektu ww. dokumentu.

Ponadto w dniu 08 maja 2024 r. Program został podany do publicznej wiadomości, celem zebrania uwag od lokalnej społeczności.

W trakcie prowadzenia inwestycji związanych z realizacją zadań określonych w Programie mogą wystąpić oddziaływania krótkotrwałe ograniczone wyłącznie do obszaru, na którym będą realizowane, nie wykraczające tym samym poza teren Gminy. Działania określone w przedmiotowym dokumencie nie spowodują wystąpienia oddziaływań skumulowanych i transgranicznych, nie spowodują także wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi i zagrożenia dla środowiska. Po zakończeniu realizacji Programu nastąpi poprawa jakości środowiska.

Działania określone w Programie prowadzone będą na terenach zabudowanych, w związku z tym nie przewiduje się negatywnego wpływu tych prac na środowisko przyrodnicze, w tym na położone w granicach gminy obszary chronione, w tym obszary Natura 2000.

Z uwagi na lokalizację planowanych zadań na terenach zurbanizowanych oraz proekologiczny charakter działań planowanych do podjęcia można uznać, że realizacja postanowień w/w dokumentu nie wpłynie znacząco negatywnie na środowisko przyrodnicze Gminy Łazy.

10. Materiały źródłowe

1. Załącznik do Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Ministerstwo Klimatu, styczeń 2020 r.
2. Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.
3. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.
4. Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030.
5. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
6. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.
7. Strategia Produktowności 2030.
8. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
9. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030.
10. Polityka Energetyczna Polski do 2040 r.
11. Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.).
12. Polska Strategia Wodorowa do roku 2030 z perspektywą do roku 2040.
13. Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.
14. Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2023.
15. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030.
16. Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022.
17. Polityka Surowcowa Państwa.
18. Krajowa Polityka Miejska.
19. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.
20. Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły.
21. Program przeciwdziałania niedoborowi wody, Retencja, zatrzymaj wodę.
22. Plan przeciwdziałania skutkom suszy.
23. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.
24. Plan Strategiczny dla WPR (Wspólnej Polityki Rolnej) na lata 2023-2027.
25. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024.
26. Program Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego przyjętego Uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. wraz z aktualizacją – Uchwała Nr VI/62/8/2023 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r.
27. Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030.
28. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Zielone Śląskie.
29. Program Ochrony Środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie przyjętego Uchwałą Nr VI/12/8/2019 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 26 sierpnia 2019 r.
30. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031.
31. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023.
32. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łazy na lata 2023-2027.
33. Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Łazy.
34. Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Łazy.

35. Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Gminy Łazy na lata 2023-2032.
36. Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i gminy Łazy.
37. Uchwała Nr LX/375/2024 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 31 stycznia 2024 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Łazy na lata 2024-2033.
38. <https://www.lazy.pl/>
39. <https://www.lazy.pl/zdjecia/edytor/files/%C5%9Acie%C5%BCki%20rowerowe-%20Gmina%20%C5%81azy.pdf>
40. Wojewódzki Program przekształceń terenów przemysłowych i zdegradowanych wraz z koncepcją rozbudowy narzędzi informatycznych oraz prognozą jego oddziaływania na środowisko, Katowice, listopad 2008 r.
41. <https://geoportal.orsip.pl/aplikacje-mapowe>.
42. <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy>
43. <https://siewierz.katowice.lasy.gov.pl/>
44. Raport o stanie Gminy Łazy za 2021 rok.
45. Raport o stanie Gminy Łazy za 2022 rok.
46. Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Siewierz na okres 01.01.2019 r. – 31.12.2028 r.
47. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Łazy za 2021 rok.
48. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Łazy za 2022 rok.
49. MIDAS Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>.
50. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, wg stanu na 31.XII.2022 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2021 r.
51. <https://geolog.pgi.gov.pl/#>
52. <https://geologia.pgi.gov.pl/arcgis/apps/MapSeries/index.html?appid=8d14826a895641e2be10385ef3005b3c>
53. Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, <http://crfop.gdos.gov.pl/>
54. <https://mapa.korytarze.pl/>
55. geoserwis.gdos.gov.pl/mapy
56. GUS, Bank Danych Lokalnych.
57. https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpWORP
58. <https://www.uke.gov.pl/>
59. Plan Operacyjny ochrony przed powodzią Gminy Łazy.
60. Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa śląskiego w roku 2018. GIOŚ, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, Katowice, grudzień 2019 r.
61. Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa śląskiego w roku 2022. GIOŚ, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, Katowice, październik 2023 r.
62. Raport z III etapu realizacji zamówienia „Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2020-2022”, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Katowice 2022 r.
63. https://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb/index.php?mod=pomiary&p=345
64. Aktualny stan jakości powietrza w województwie śląskim w 2015 r., w 2016 r. i w 2017 r.
65. Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, raport wojewódzki za rok 2021, GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach Departamentu Monitoringu Środowiska, Katowice 2022 r.
66. Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, raport wojewódzki za rok 2022, GIOŚ Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, Katowice 2023 r.
67. https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current/station_details/table/800/30/0
68. Stan środowiska w województwie śląskim, raport 2020. GIOŚ, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, Katowice 2020 r.

69. Ocena poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku za lata 2017-2019 w województwie śląskim – w oparciu o wyniki pomiarów wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska.
70. Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2022 w województwie śląskim – opracowana na podstawie pomiarów wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska.
71. <http://www.gios.gov.pl/pl/powazne-awarie>.

UZASADNIENIE

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027 stanowi aktualizację dokumentu przyjętego Uchwałą Nr XV/101/2020 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 27 maja 2020 r. w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023.

Podstawą prawną opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027 jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.), który nakłada na organy wykonawcze gmin obowiązek sporządzania gminnych programów ochrony środowiska.

Wyznaczone w Programie cele i kierunki interwencji są zgodne z celami i kierunkami określonymi w „*Polityce Ekologicznej Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej*” oraz w „*Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023*”, a także w „*Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031*” i innymi strategicznymi dokumentami nadrzędnymi.

Program Ochrony Środowiska jest podstawowym narzędziem precyzującym działania w sektorze środowiska na terenie miasta/gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, sporządzenie Programu doprowadzi do dalszej poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego, w tym zakresie prawa.

Program Ochrony Środowiska, wyznacza cele i zadania, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów. Dokument ten wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony. Stan docelowy, w tym zakresie, nakreśla Program Ochrony Środowiska, a ocenę efektów jego realizacji, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, dokonuje się okresowo, co 2 lata.

W opracowaniu znajduje się charakterystyka poszczególnych komponentów środowiska, ocena ich stanu aktualnego oraz określenie stanu docelowego. Identyfikacja potrzeb w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących przepisów prawnych, polega na sformułowaniu celów nadrzędnych oraz strategii ich realizacji (kierunków interwencji i zadań szczegółowych). Na tej podstawie opracowywane są harmonogramy realizacji działań własnych i monitorowanych, przedstawiające listę przedsięwzięć, jakie zostaną zaplanowane do realizacji na terenie Gminy Łazy.

Po przystąpieniu do opracowania *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2024-2027* wystąpiono z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1094 ze zm.).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach pismem znak: WOOS.410.82.2024.AOK z dnia 5 kwietnia 2024 r. uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu.

Również Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach Opinią Sanitarną znak: NS-NZ.9022.21.8.2024 z dnia 9 kwietnia 2024 r. uznał za zasadne odstąpienie od przeprowadzenia

strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych dla projektu ww. dokumentu.

Ponadto w dniu 8 maja 2024 r. Program został podany do publicznej wiadomości, celem zebrania uwag od lokalnej społeczności.

W dniu 22 maja 2024 r. Zarząd Powiatu Zawierciańskiego Uchwałą Nr 2/20/24 zaopiniował pozytywnie projekt niniejszego Programu.